

Riksdagens protokoll

2011/12:133

Tisdagen den 19 juni

Kl. 09.00 – 15.58

18.00 – 19.02

Protokoll
2011/12:133

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 juni.

2 § Nya riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna berättelser

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Anette Åkesson (M) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 september 2012 sedan Margareta Pålsson (M) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 18 juni 2012

Marianne Eliason

ordförande

/Kerstin Siverby

sekreterare

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Anders Ahlgren (C) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 september 2012 sedan Kenneth Johansson (C) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 18 juni 2012

Marianne Eliason

ordförande

/Kerstin Siverby

sekreterare

3 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Erik Almqvist* (SD) avlagt sig uppdraget som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

4 § Anmälan om kompletteringsval till Nordiska rådets svenska delegation

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Margareta Sandstedt* som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation
Margareta Sandstedt (SD)

5 § Anmälan om ordförande i utskott

Tredje vice talmannen anmälde att *Tomas Tobé* (M) valts till ordförande i utbildningsutskottet från och med den 19 juni.

6 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Tredje vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden hösten 2012 med voringstider till och med oktober delats ut till riksdagens ledamöter.

7 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndens sammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 1 juni inkommit.

8 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM157 Bättre styrning av den inre marknaden *KOM(2012)259* till näringsutskottet

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 2011/12:FiU20 och FiU27
Skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU20

10 § Vårändringsbudget för 2012

*Vårändringsbudget
för 2012*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU21
Vårändringsbudget för 2012 (prop. 2011/12:99).

Anf. 1 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag vårändringsbudgeten för 2012. Jag ska fatta mig kort. Sverigedemokraterna föreslår inga anslagsförändringar i vår budgeten för 2012. Vi ställer oss också bakom de bemyndiganden som regeringen föreslår.

Däremot yrkar vi avslag på utskottets förslag till förmån för vår reservation under punkt 6 som innebär en sammanslagning av Bostadskreditnämnden och Boverket. Vi menar att de båda myndigheterna i dag arbetar inom så relativt vitt skilda områden att de inte alldeles enkelt låter sig sammanslås till en och samma myndighet. En beräknad årlig vinst på 1,1 miljoner kronor, en del synergieffekter och möjligen något bredare analyser uppväger inte de fördelar som skilda verk innebär i dag.

Fördelarna med skilda verk är det mycket goda renommé som Bostadskreditnämnden under lång tid har byggt upp med självständiga och stringenta analyser. Vi menar att detta renommé riskerar att försvinna vid en sammanslagning.

Bostadskreditnämnden har kritiskt och självständigt analyserat den svenska kreditmarknaden, något som vi i dag i och med den oro som finns på kredit- och finansmarknaden vet är av yttersta vikt. Och det är just Bostadskreditnämndens självständiga hållning och dess oberoende och objektiva analyser som lyfts fram i den rapport som har gjorts av utredningen om en sammanslagning.

Fru talman! Vi menar att det finns en risk att myndigheternas analyser blir mindre kärnfulla eftersom det måste tas hänsyn till allt fler aspekter. Nackdelarna med mindre stringenta och oberoende analyser överväger fördelarna, enligt vår mening.

Jag avslutar med att kort sammanfatta: Vi befarar helt enkelt att det bästa av Bostadskreditnämndens och Boverkets arbete försvinner vid en sammanslagning. Av den anledningen yrkar vi avslag på utskottets förslag under punkt 6 och således bifall till vår egen reservation.

Anf. 2 GÖRAN PETTERSSON (M):

Fru talman! Debatten handlar om vårändringsbudgeten. Jag vill börja med att berömma utskottet för hanterandet av vårändringsbudgeten. Vi har en budgetordning i riksdagen som innebär att vi ska anta budgeten – i singularis – en gång om året. Det är då vi har en omfattande budgetprocess som är reglerad med ett ramverk som säkerställer att kostnader inte driver i väg härifrån riksdagen.

På våren har vi vårändringsbudgeten, som vi ska fatta beslut om senare i dag. Det är inte en ny budget, utan det är en budget där man gör vissa korrigeringar. Verkligheten och planen stämmer ju inte alltid helt överens. I den budget som regeringen lägger fram i september kan det ha behövt ske vissa korrigeringar under året. Det är det som man gör i vårändringsbudgeten. Därför är det bra att vi i detta vårändringsbudgetarbete har kunnat ha ett enigt utskott. Det gör att vi håller fast vid principen att vi har budget en gång om året.

I betänkandet behandlas också några motioner. Där har det icke gått att få full enighet. Det gäller frågan om Bostadskreditnämnden. Ärendet om att slå ihop myndigheterna är utrett i god ordning. De två myndigheterna har fått utreda detta. De har gått igenom fördelar och nackdelar, och de har kommit fram till att det för staten totalt sett är bättre att slå ihop de två myndigheterna.

En av de svåraste uppgifter vi har här i världen är att avveckla verksamheter. Att starta nya myndigheter brukar vara ganska enkelt. Men när man ska ta bort dem brukar framför allt den enskilda myndigheten hitta många argument för att den ska vara kvar. Därför tycker jag att det är ett styrkebesked att de två myndigheterna har kunnat utreda detta tillsammans och kommit fram till hur man kan göra det hela effektivare genom att vara tillsammans – och till och med göra det lite billigare för skattebetalarna.

Vi ska också tänka på att när Bostadskreditnämnden startades gällde ett helt annat regelverk på bostadsmarknaden och för bostadskrediter. Nästan alla bärande delar i motiven till att man startade Bostadskreditnämnden är i dag ändrade. Då vore det konstigt om vi fortsatte med precis samma organisationsindelning på myndigheterna trots att uppgifterna har ändrats.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 20 §.)

11 § Utvärdering av penningpolitiken 2009–2011

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU24
Utvärdering av penningpolitiken 2009–2011.

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Först och främst yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motivreservasjon i ärendet. Vänsterpartiet anser att Riksbanken har gjort ett bra jobb under finanskrisen. Bankens åtgärder bidrog till att begränsa

krisens effekter på den svenska ekonomin. Ärendet handlar om utvärderingen av penningpolitiken under åren 2009–2011.

Däremot anser vi emellertid att målen för den svenska penningpolitiken och styrningen av Riksbanken behöver reformeras bland annat mot bakgrund av just erfarenheterna från finanskrisen.

Enligt Vänsterpartiets uppfattning bör inflationsmålet på 2 procent mätt enligt konsumentprisindex höjas. Internationellt förs det en bred och intensiv diskussion som tyder på att högre inflationsmål är bättre ur såväl ett stabiliseringspolitiskt som ett långsiktigt strukturellt perspektiv. Diskussionen drogs i gång av bland annat Internationella valutafondens, IMF:s, chefsekonom när han något år efter det att finanskrisen brutit ut hävdade att centralbankerna borde höja sina inflationsmål för att minska riskerna för djupa ekonomiska kriser.

I Sverige har bland andra professor Lars Calmfors sagt att om vi skulle sätta inflationsmålet i dag borde det vara högre, ca 4 procent. Även professor Per Lundborg har pläderat för ett högre svenskt inflationsmål på 3–4 procent.

En viktig lärdom från finanskrisen är att de låga inflationsmålen allvarligt begränsade centralbankernas utrymme att kraftfullt stimulera den ekonomiska aktiviteten. Det finns faktiskt goda skäl att tro att ett högre inflationsmål är att föredra när det gäller såväl stabiliseringspolitiska aspekter som långsiktiga strukturella faktorer.

Utvecklingen under finanskrisen och centralbankernas agerande under densamma kan illustrera det förstnämnda exemplet. I samband med finanskrisen sänkte centralbankerna dramatiskt sina viktigaste styrräntor i syfte att stabilisera finansmarknaderna och öka efterfrågan. Den amerikanska centralbanken sänkte under hösten 2008 styrräntan till ett intervall mellan 0 och 0,25 procent. ECB, den europeiska centralbanken, sänkte sin styrränta till 1 procent och Riksbankens reporänta låg på ungefär 0,25 procent under en lång tid. Samtidigt var det uppenbart att ekonomierna hade behövt ytterligare stimulans, men räntorna kunde inte sänkas mer. De hade nått sitt golv.

Samtliga styrräntor låg därefter stilla under stora delar av 2009 och 2010. För svenskt vidkommande tyckte då en majoritet av Riksbankens direktion att 0,25 procent utgjorde det reella golvet för reporäntan. Samtidigt är det ganska lätt att konstatera att en mer expansiv penningpolitik hade varit önskvärd om det hade varit möjligt eftersom arbetslösheten ökade kraftigt under 2009. Under flera månader hade vi faktiskt deflation. USA och euroområdet hade en likartad ekonomisk utveckling med stigande arbetslöshet och deflationstendenser.

Förklaringen till att penningpolitiken hamnade i den här fällan står att finna i de låga inflationsmålen. En ofta nämnd handlingsregel för en neutral penningpolitik är att den i ett normalt konjunkturläge bör syfta till realräntor som ungefärligen ligger i linje med den långsiktiga bnp-tillväxten. I Sverige skulle det implicera realräntor på omkring 2,5 procent. Vid ett inflationsmål på 2 procent medför detta nominella marknadsräntor på 4–5 procent. Problemet är att nominella räntor på 4 procent vid fullt resursutnyttjande inte medger en tillräcklig fallhöjd i penningpolitiken i en kraftig konjunkturedgång, och det var det vi såg.

Ett annat problem med ett inflationsmål på omkring 2 procent är att marginalen ned till deflation blir väldigt liten. I en lågkonjunktur sjunker

i allmänhet inflationstakten. Om deflationsförväntningar då uppstår riskerar ekonomierna att hamna i en negativ spiral eftersom hushållen skjuter upp delar av sin konsumtion i väntan på lägre priser, vilket ytterligare försvagar efterfrågan, och så rullar det på.

Mot bakgrund av denna analys menar vi att inflationsmålet bör höjas till 3 procent. Vi menar, liksom Konjunkturinstitutet, att det mått som Riksbanken använder som sin målvariabel ska vara ett mått på den underliggande inflationen, det vill säga inte KPI utan KPIF.

Vänsterpartiet anser dessutom att Riksbankens inflationsmål bör kombineras med ett mål för sysselsättningen, vilket också TCO gör. Utskottets utvärdering av penningpolitiken visar enligt vår mening att den har varit alltför stram, vilket resulterat i ett svagare resursutnyttjande och en lägre sysselsättning i ekonomin än vad som har varit nödvändigt. Det har också resulterat i en inflationstakt som trendmässigt understigit inflationsmålet sedan det infördes.

Lars E O Svensson och Karolina Ekholm har gång på gång försökt att lyfta fram ansvaret för sysselsättningen i penningpolitiken. De menar att den alltför åtstramande räntepolitiken har inneburit att vi har förlorat 10 000-tals arbetstillfällen sedan 90-talet. Lars E O Svensson menar att vi har förlorat 40 000 arbetstillfällen sedan 1996. Inflationen har i genomsnitt legat ungefär 0,6 procent under målet.

Jag anser att Lars E O Svensson och Karolina Ekholm på ett förtjänstfullt sätt har tagit upp en mycket central fråga som diskuteras alltför lite i både utvärderingar och den penningpolitiska debatten om penningpolitikens betydelse för sysselsättningen.

Riksbanken har definierat sin politik som en flexibel inflationsmålspolitik. Med detta avser Riksbanken att penningpolitiken syftar till att stabilisera resursutnyttjandet utan att åsidosätta inflationsmålet. Man menar också att målet om prisstabilitet är överordnat andra mål, det vill säga att sysselsättningen är underordnad inflationsmålet.

Vid en rörlig växelkurs bär penningpolitiken i normalfallet huvudansvaret för stabiliseringspolitiken. Det är av central betydelse att penningpolitiken används för att motverka konjunktursvängningar eftersom stora fall i sysselsättning och produktion ofta får bestående effekter.

Regeringen bedömer exempelvis att ca 30 procent av en initial konjunkturrell arbetslöshetsuppgång blir varaktig, det vill säga övergår i strukturell arbetslöshet. Den bedömningen ligger i linje med utvecklingen av den svenska arbetslösheten och den strukturella arbetslösheten. I dag är till exempel 35 procent av de arbetslösa långtidsarbetslösa. Det är en kraftig uppgång sedan den nya riksbankslagen infördes. Den kraftiga ökningen av arbetslösheten i samband med den ekonomiska krisen i början av 90-talet har fått betydande långsiktiga effekter.

Problemet är att Riksbanken inte delar denna uppfattning. Riksbanken har i princip sedan den rörliga växelkursregimen infördes präglat av uppfattningen att penningpolitiken inte har några långsiktiga effekter på reala storheter som till exempel arbetslöshet eller tillväxt. Av denna anledning menar vi att målen för penningpolitiken och styrningen av Riksbanken behöver reformeras.

Som jag sade har Riksbanken en policy om en flexibel inflationsmålspolitik. Ett vanligt mått för att mäta detta är bnp-gapet. Sedan inflationsmålet infördes har Riksbanken inte varit framgångsrik med att stabi-

liserar den svenska ekonomin kring fullt resursutnyttjande. Mellan 1993 och 2011 har det genomsnittliga bnp-gapet legat på $-2,74$ procent, vilket betyder att penningpolitiken i genomsnitt har varit för stram.

Ett annat starkt tecken på att penningpolitiken har varit för stram är att såväl KPI, konsumentprisindex, som den underliggande inflationen trendmässigt under perioden klart understigit inflationsmålet på 2 procent. En penningpolitik som trendmässigt understiger inflationsmålet får negativa konsekvenser för sysselsättningen eftersom realräntorna blir högre än vad som motiveras av konjunkturläget. Företag och andra som gör investeringar investerar inte i samma utsträckning som de annars skulle göra när räntorna höjs. De människor som skulle ha kunnat komma i arbete om konjunkturuppgången hade fortsatt stängs ute från ett nytt arbete och kommer därmed allt längre från arbetsmarknaden. Det är därför vi också ser hur den strukturella arbetslösheten ökar.

Sammantaget visar detta att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin. Vi menar att ett mål för sysselsättningen är det mest lämpliga målet för den reala ekonomin. Riksbankens penningpolitik bör understödja den ekonomiska politikens övergripande mål om full sysselsättning. I ett medelfristigt perspektiv bör penningpolitiken understödja målet om en sysselsättningsgrad på 80 procent för personer mellan 16 och 64 år. Detta mål ska inte vara underordnat målet om prisstabilitet. Då blir full sysselsättning det viktiga politiska målet för den sammantagna ekonomiska politiken i Sverige. Så är det de facto inte i dag.

Vänsterpartiet är också av den uppfattningen att styrningen av penningpolitiken behöver demokratiseras. Vi menar att det är mer rimligt att riksdagen fastställer målen för penningpolitiken och vilket mått det ska vara. Det är en rimlig och demokratisk ordning. I dag är det Riksbanken som fastställer målen och sedan konfirmerar riksdagen målen i efterhand. När det infördes skedde det till och med flera år efteråt. Det menar vi är en felvänd ordning. Det är i stället riksdagen som ska fastställa målen, och sedan ska Riksbanken – självklart självständigt – föra penningpolitiken utifrån dessa mål.

Utifrån detta menar vi att penningpolitiken skulle få en mer demokratisk styrning, och full sysselsättning skulle få en mycket större tyngd i den ekonomiska politiken. Därmed skulle vi också kunna pressa ned den strukturella långtidsarbetslösheten till lägre nivåer, vilket vi menar är helt avgörande för många människor ute på arbetsmarknaden som gång på gång ställs åt sidan på grund av den förda politiken.

Anf. 4 JÖRGEN HELLMAN (S):

Fru talman! Jag tycker att riksdagens finansutskott utvärderar penningpolitiken på ett bra sätt. Vi har bland annat utfrågningar och stora diskussioner om penningpolitiken. Jag vill när jag står här ta tillfället i akt och tacka finansutskottets kanslipersonal för ett mycket bra arbete med betänkandet.

Ser man på våra handlingar märker man att en fras som ofta kommer upp i våra betänkanden är ”oro på de finansiella marknaderna”. En finanskris som startade med bolånekrisen i USA och de nu accelererande problemen inom eurozonen påminner oss om att det är viktigt att ha en ordentlig genomlysning av penningpolitiken.

Vi behandlar i dag utvärderingen av penningpolitiken 2009–2011, men vi ska inte glömma den tidigare rapporten från de två professorerna Goodhart och Rochet. De utvärderade penningpolitiken 2005–2010 åt riksdagens finansutskott, och de drog många viktiga slutsatser. En var att Sverige klarade sig relativt lindrigt från finansiella skadeverkningar från den förra finanskrisen. Några slutsatser måste vi dra av deras rapport. En av dem är att vi var närmare en bankkollaps än vad vi då trodde. När man läser utvärderingen ser man hur stora risker de svenska bankerna tog i Baltikum.

Dagens rapport och den tidigare visar tydligt att vi måste stå på en säkrare grund inför framtiden och framtida kriser. Vi socialdemokrater anser att bankägarna måste ta ett större ansvar och en större risk och skattebetalarna en mindre risk. Vi har en stor banksektor i Sverige som skapar jobb men också utsätter vårt land för stora risker, och man finansierar en stor del av verksamheten utomlands.

De finansiella kriserna har visat att det nuvarande regelverket för bankerna, Basel II-reglerna, inte är tillräckliga. De nya reglerna, Basel III, kommer att införas stegvis från 2013 och under några år framåt. Detta innebär att bankerna kommer att få ett bättre kapital och mer likviditet. Beroende på den utsatthet vi har med de fyra storbankerna måste de också ha extrabuffertar, och det måste från riksdagens kammare skapas ett tydligare regelverk för avveckling av banker.

Tillsynen måste förbättras, och det måste till ett större internationellt samarbete. Detta görs genom att Finansinspektionen får en trygg finansiering och att det kommer till en fungerande europeisk finansinspektion. Dessutom fordras mer och förändrad lagstiftning när det gäller samarbetet mellan Finansdepartementet, Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgälden.

Regeringen tillsatte en utredning, den så kallade Finanskriskommissionen. Den är tyvärr inte en parlamentarisk utredning. Oppositionen har inte den insyn i arbetet vi borde ha. Det är viktiga frågor för vårt lands ekonomiska stabilitet, och det är viktigt att ha en politisk dialog under arbetet.

Däremot finns det ingen kritik mot finansutskottets arbete. Vi har träffat utredaren vid ett flertal tillfällen, och det känns som att utredningen är mer filosoferande än resultatinriktad. Dessutom har finansministern vid ett flertal tillfällen förmanat banksektorn, men vi ser inte så många förslag till kammaren.

Utskottet understryker att utvärderingsperioden 2009–2011 på många sätt har varit extrem. Det har varit en extrem period. Ser man till dessa två år, eller de senaste tio åren, ser man att vi inte har nått upp till inflationsmålet 2 procent per år.

Fru talman! Avslutningsvis påminner oss dagens utvärdering av penningpolitiken om att vi måste fortsätta att utvärdera och granska penningpolitiken. Ser vi på betänkandets OH-bilder påminns vi om att vi måste titta på livbolagen. Vi måste ha högre kapitalkrav än minimikraven i Basel III. Likviditetsrapporteringen från bankerna måste förbättras. Vi måste följa bankernas bolånemarginaler, som har ökat. När de nya kraven i Basel III införs måste vi se till att svenska företag har chans att få lån trots bankernas högre kapitalkrav.

Jämför man Europas länder har Sverige en mycket stor banksektor i förhållande till bnp. Schweiz och Storbritannien har större och Nederländerna ungefär lika stor. Det skulle alltså vara tryggare, fru talman, om bankerna skaffade sig mer likviditet och kapital och högre krav på bonus- och ersättningsystem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 5 GÖRAN PETTERSSON (M):

Fru talman! ”Efterklokhet är en exakt vetenskap.” Detta citat brukar tillskrivas den gamle bankmannen Hans Dahlborg.

När man ska utvärdera penningpolitik känns det lite grann som att det är detta man gör – vi har att i efterhand utvärdera den direktion som fattat beslut med det underlag den hade då. När man utvärderar i efterhand vet man hur historien blev, och då är det lätt att sätta sig på de höga hästarna och tala om att man borde ha gjort så eller så. Det är ett privilegium vi har i finansutskottet, eftersom vi har uppgiften att utvärdera i efterhand.

För att nyttja detta fullt ut kommer vi nu att inte bara utvärdera det en gång. Denna utvärdering handlar om de två senaste åren, men samtidigt pågår en utvärdering som gäller fem år och som vi kommer att återkomma till här i kammaren.

Vad kan man då säga om man ändå beaktar att det är lätt att vara efterklok? Ja, det är att Riksbanken inte har haft någon lätt uppgift under de två år vi utvärderar. Det har varit en extrem period. Det har varit en period som inte har innehållit de trendframskrivningar som modellerna normalt sett är byggda runt, utan det har varit att fatta beslut under mycket osäkra förhållanden.

Hur har då Riksbanken lyckats? På det stora hela ska vi vara nöjda med hur Riksbanken har agerat. Dock kan vi, om vi nu tillåter oss att ta fram linjalen och nogga mäta inflationen och liknande, konstatera att inflationsmålet har legat under målet. På det sättet har man alltså inte fullt ut nått målet. Återigen måste dock detta ses med beaktande av att det har varit en extrem situation.

Det sätt vi arbetar på, med uppdelningen mellan penning- och finanspolitik, har brett stöd i denna kammare. Det har dock inte fullständigt stöd. Ulla Andersson framförde hur Vänsterpartiet ser på penningpolitikens uppgift, och jag tänkte kommentera några av de saker hon lyfte fram.

Till att börja med vill jag ta upp inflationsmålet. Inflationsmålet kom till under en annan turbulent tid, då vi övergick till ordningen med en oberoende riksbank. Vad riksdagen uttalade som mål till Riksbanken var att den skulle verka för ett stabilt penningvärde. Sedan gjorde man inom Riksbanken ett arbete och en tolkning där man fastställde 2 procent som inflationsmål. Det ligger också väl i fas med de mål som valts i många andra centralbanker. Texterna runt omkring är lite olika formulerade, men man kan säga att räntenivån 2 procent är det som gäller i väldigt många länder som vår ekonomi är starkt ihopkopplad med.

Det går givetvis att ha olika uppfattningar om huruvida siffran 2 procent är rätt, och i den akademiska världen brukar det finnas många uppfattningar om det. Den frågan studerades ganska ingående när vi utvärderade penningpolitiken 2006 och professorerna Giavazzi och Mishkin tittade på denna fråga. De vände och vred på frågan, och vissa

av de argument som Ulla Andersson framfört här i dag var uppe i den diskussionen. Då landade utskottet i slutsatsen att det var klokt att inte röra i en sådan fråga. Det handlar egentligen om att praktik och teori möts. Det har att göra med dels kopplingen till hur andra länders centralbanker har gjort, dels betydelsen av att ha stabilitet i en sådan fråga. Om detta blir något man ändrar då och då i enlighet med olika skolor som blir förhärskande skapar det i sig en osäkerhet som är skadlig för vår penningpolitik.

Ulla Andersson lyfter fram ett antal andra frågor också och vill att Riksbanken ska lösa många uppgifter åt oss, inte bara det här med inflationsmålet utan ett antal saker, såsom sysselsättningsmål. Där tycker jag att det är viktigt att man separerar saker. Finanspolitik är finanspolitik, penningpolitik är penningpolitik. Har vi en oberoende riksbank är det viktigt att avgränsa det uppdraget. Jag anser att det ska avgränsas till penningpolitiken och till att nå inflationsmålet. Finns det många mål leder det till otydlighet och en sammanblandning av de två delarna.

En annan fråga som var uppe var om inflationsmålet ska anges i KPI eller KPIF. Där för Riksbanken ett resonemang och landar i att de har inflationsmålet i KPI men inte bortser från KPIF. Man arbetar med båda begreppen.

Slutligen vill jag säga något om inflationsmål som kanske är lite lättare att förstå. Ska Riksbanken ha ett högre inflationsmål? Det har sagts mig att en icke obekant fotbollsspelare från den här kammaren en gång lyssnade på en debatt om inflationsmål. Den gick fram och tillbaka. Skulle det vara högre eller inte? Till slut ledsnade han och sade: Vad sjutton ska vi ha högre inflationsmål för? Vi når inte ens en gång det vi har!

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 6 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är väl så att jag får begära replik om det ska bli någon debatt i det här utskottet. Jag börjar känna det som min uppgift i utskottet att driva debatten vidare.

Jag skulle liksom Göran Pettersson vara rätt nöjd om Riksbanken uppnådde sitt mål för inflationen. Det är djupt problematiskt att man inte har gjort det under hela den långa tiden, och jag tycker egentligen att det skulle förtjäna en debatt i sig, eftersom det får bestående effekter. Jag menar detta med bestämdhet, och det gör inte bara politiker, utan också forskarna. Praktik och forskning är överens i den här frågan, oavsett vad Göran Pettersson påstår. Några av direktionens medlemmar påstår detta med bestämdhet, och det är därför man för en diskussion om vilken räntenivå Riksbankens direktion bör lägga sig på. Jag tycker att det är en viktig diskussion. Jag delar inte alltid slutsatserna, men jag tycker att den är väsentlig och central för penningpolitikens betydelse.

Göran Pettersson säger att vi vid den förra utvärderingen landade i att det trots allt var rätt inflationsmål. Nu har det varit en djup finanskris som visat att inflationsmålen, som IMF:s chefsekonom säger, inte varit rätt satta med tanke på de effekter finanskrisen fått på den totala samhällsekonomin, eftersom centralbankerna inte kan gasa i tillräcklig utsträckning när konjunkturedgången blir så djup.

Även Göran Petterssons egen regering konstaterar att penningpolitiken har betydelse för den strukturella arbetslösheten. Det finns två anled-

ningar till att vi bör ha ett högre inflationsmål som jag menar är centrala. Riksbankerna ska kunna stimulera ekonomin mycket mer vid en djup konjunkturnedgång, och när man hela tiden för en direkt åtstramande politik eller stramar åt ekonomin tidigt i en konjunkturuppgång får det konsekvenser för väldigt många människor som ställs utanför arbetsmarknaden. Det är därför mer än var tredje person som är arbetslös i dag är långtidsarbetslös.

Anf. 7 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är glädjande att det nästan känns som att Ulla Andersson ansluter sig till att man ska ha en direktion som tänker fritt och högt och där kanske inte alla tänker och tycker lika, där man har den dynamiken. Vissa oroar sig över att inte alla direktions har kommit fram till samma slutsats. Jag tycker snarare att det skulle vara mer oroande om de alltid kom fram till samma slutsats. Det är fördelen med att ha en oberoende riksbank. Då är det inte direktiv från finansministern eller liknande som beroende på om det är valår eller någonting annat påverkar vilken ränta det ska vara, utan då är det landets bästa experter som närmast i seminarieform kommer fram till vad man kan sätta för penningpolitik.

Det är viktigt med uppdelningen och penningpolitikens begränsningar. Strukturella frågor är inte frågor för penningpolitiken, utan för finanspolitiken. Det är det som vi har att besluta om i den här kammaren. Vi ska föra den ekonomiska politik som leder till den sysselsättning som vi eftersträvar. Penningpolitikens uppgift och verktyg är till för att reglera på marginalen utgående från utvecklingen i ekonomin och konjunkturen. Att penningpolitiken kan lösa alla problem är en uppfattning jag icke delar.

Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är lite besviken över att Göran Pettersson väljer att leka struts i det här fallet. Han varken hör eller ser effekterna av den förda penningpolitiken. Det pågår en stor internationell debatt om de låga inflationsmålen. Sysselsättningsmål har de allra flesta länder i kombination med inflationsmål. Det är inte så att det vi för fram här är något unikum, utan det är snarare Sverige och de andra västerländska länder som har valt den ensidiga inflationsbekämpningen som är ett unikum. Till exempel har USA både inflationsmål och sysselsättningsmål. Jag tycker nog att det finns väldigt många belegg för det jag säger här i kammaren. Det är viktigt att föra debatten seriöst.

Jag menar inte, vilket Göran Pettersson påstår, att det är finansministern som ska ge direktiv om vilken penningpolitik som ska föras. Det har jag aldrig påstått. Det jag sade var att riksdagen ska fastställa mål för penningpolitiken. Det gör också riksdagen i dag, men i efterhand. Jag menar att det är en bakvänd ordning. Det är vi som ska fastställa målen. Sedan ska direktionen i Riksbanken fritt tänka och fritt föra penningpolitiken. Kom inte här och försök med några andra påståenden! Låt oss föra debatten seriöst! Jag menar att den måste föras och att vi som politiskt förtroendevalda har ett stort ansvar att göra det och att visa på effekterna av de olika alternativen.

Det är en viktig och seriös debatt. Hela finanskrisen har visat att det är något fel i systemet. Vågar man se det måste man också våga diskutera vad man kan göra åt det. Sedan kan man komma fram till olika slutsatser. Men om direktionen ska få tänka fritt tycker jag att också politiker ska kunna våga tänka fritt och även kunna se vilka konsekvenser olika beslut får. Jag menar att vi har en högre strukturell arbetslöshet än vad vi kunde ha haft. Vi och många andra länder skulle ha kunnat stimulera ekonomin mer än vad vi gjort om inflationsmålen varit högre satta.

Anf. 9 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Fru talman! Om jag har liknat en struts var det inte avsiktligt. Om jag därigenom inte skulle ha fört en saklig debatt med Ulla Andersson var det heller inte avsiktligt. Om strutsliknelsen var en saklig debatt får väl Ulla Andersson fundera på själv.

Jag tycker att den här debatten har varit intressant. Den har visat att det kanske inte är någon så skarp gräns mellan oss. Om Vänsterpartiet funderar över det här kanske de nästan kan ansluta sig till den övriga kammaren när det gäller att ha en oberoende riksbank där man tänker fritt. Det är inget som hindrar att politiker tänker fritt om penningpolitiken. Jag tycker att Ulla Andersson just i dag är ett exempel på att man under debatten får tänka och uttala sig hur fritt som helst.

Däremot ska Riksbankens direktion inte ta instruktioner när man fattar beslut. Den är självständig och ska så vara. Det är bra.

När det handlar om vilka man ska ha som förebilder vill jag säga att Federal Reserve i USA har en annan roll än Sveriges riksbank och riksbankerna i Europa. Man kan fråga sig om det har varit framgångsrikt eller inte. Där finns det också olika skolor. Om vi tittar på den statsfinansiella situation som USA befinner sig i och vilken roll Federal Reserve har spelat är jag inte säker på att så många svenskar skulle vilja ta över det konceptet. Jag kan se valaffischerna framför mig: I Vänsterns Sverige kopierar vi Federal Reserve. Det skulle bli en spännande valrörelse.

Anf. 10 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag tänkte tala lite mer filosofiskt än den föregående talaren.

Att utvärdera penningpolitiken blir en alltmer komplicerad uppgift. I dag har vi ett mål för penningpolitiken, nämligen inflationsmålet 2 procent. Det lades fast på våren 1994, om jag minns rätt. Det har sedan modifierats och heter nu flexibelt inflationsmål som innebär att man, förutom att uppnå inflationsmålet, ska stödja målen för den ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning. Inflationsmålet är alltså överordnat.

Det har dessutom alltid funnits ett mål om stabilitet i det finansiella systemet, men tidigare hade det mer fotnotskaraktär, nämligen att man ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsen och att det ska vägas in i räntebesluten. Det senare är inte helt oväsentligt. Det är ganska viktigt att frågan om finansiell stabilitet ska vägas in i räntebesluten.

Det tredje målet, som från början var av fotnotskaraktär, har blivit otroligt viktigt och centralt, dessutom är det komplicerat. Frågan om finansiell stabilitet är ju, som tidigare har sagts, något som inte bara hanteras inom Sverige. Eftersom våra banker och andra länders banker ope-

rerar över gränserna är det en komplicerad uppgift att säkerställa den finansiella stabiliteten.

Läroboken säger att centralbanken är självständig från regeringen och att regeringen sköter sina uppgifter av strukturell karaktär – det är något som är omöjligt att upprätthålla när man ska ha som mål att säkra den finansiella stabiliteten i ett land. Riksbanken blir knappast självständig i de besluten. Man måste samordna sig med regeringen och regeringen med Riksbanken. Vem är det egentligen som utvärderas när det gäller finansiell stabilitet? Är det både Riksbanken och regeringen eller enbart Riksbanken? Vår utvärderingsvärld blir alltmer komplicerad.

Det har blivit svårare att bedöma om politiken uppfyller sina mål eftersom målen i praktiken har växt i antal och den finansiella stabiliteten är av en högre dignitet i dag än tidigare. Det demokratiska problemet blir mer akut om en självständig eller oberoende centralbank ska utvärderas om det är en kombination av vad andra gör – regeringen och dess myndigheter och Riksbanken – och uppgifterna delvis sammanfaller och måste samordnas.

När Finanskriskommitténs arbete närmar sig sitt slut och krisen är avklarad står vi kvar med frågan: Bör den politiska utvärderingen av Riksbanken vidgas till tre mål? Ska man börja syna eventuella målkonflikter mellan dessa tre mål i sömmarna? Jag tror inte att risken är överhängande, men den finns i vissa sammanhang.

Jag ska nu gå över till något annat, och sedan ta upp en del av det som Ulla Andersson talade om.

Jag ska först säga något om växelkursen. Tid efter annan aktualiseras frågan om vi ska ha ett mål för den svenska växelkursen. Vid något tillfälle har Riksbanken, under Lars Heikenstens tid, sladdat in på den frågan och försökt hålla en viss kurs för att man vill ha en stabilitet även i växelkursen. Att man ska påverka växelkursen är något som Riksbanken avvisar; det gör också alla politiker i Sverige, såvitt jag vet. Det har vi lärt oss av växelkurskrisen i början av 1990-talet och analyserna i den makroekonomiska litteraturen där man tittar på olika länder. Jag förespråkar inte någon annan linje än att vi håller oss till den flytande växelkursen och att Riksbanken inte ska intervensera i valutamarknaden.

Icke desto mindre kan vi skönja ett problem som vi riskerar att hamna i och därför bör tala något om, nämligen att Sverige och kronan blir betraktade som en skyddad hamn, en safe haven, dit investerare söker sig. Vad är då problemet? Vi kan i detta sammanhang ses som ett obehagligt attraktivt land. Varför är det obehagligt? Sveriges ekonomiska politik är onekligen väldigt framgångsrik i ett internationellt perspektiv, men därmed drar vi till oss spekulativt kapital – kanske även mer långsiktigt kapital. Det har vissa implikationer, nämligen att växelkursen drivs upp. Det är något som Schweiz har fått erfaras, och dess centralbank ser sig nu tvungen att köpa andras schweizerfranc för att hålla nere kursen och därmed hindra att Schweiz exportföretag och turism får svåra konkurrenskraftsproblem.

I praktiken försöker Schweiz nu hålla en fast växelkurs mot euron, vilket leder till att man successivt bygger upp en allt större valutaserv. Det är en dyr åtgärd. Det kostar mycket pengar att lagra stora summor utan att få någon ränta på pengarna.

Den växelkurspolitiken leder också till att man pressar ned de inhemska räntorna i Schweiz. De har faktiskt blivit negativa, det vill säga att andra betalar för att få placera och spara sina pengar i schweizerfranc hellre än i någon annan valuta. Det är alltså negativa räntor.

Även Danmark har råkat ut för detta; det är mer komplicerade argument för det. Även Danmark är nu berett att acceptera en negativ ränta, det vill säga att människor som vill placera i danska kronor får betala för att göra det.

Vi har inte någon fast växelkurs i Sverige, utan en flytande växelkurs, så vi drar inte till oss spekulativt kapital av de skäl som gäller för Danmark och Schweiz. Vi ska ändå vara medvetna om att kronan kan komma att drivas upp i värde, vilket kommer att försvåra för exporten och turismen. Samtidigt sänker det importpriserna och håller nere inflationen, och det kan man tycka är bra. Jag lämnar den aspekten därhän just nu. Man ska vara medveten om att om vi råkar in i en sådan uppgång – vilket i dagens oroliga läge inte är helt osannolikt – kommer krav på att man ska försöka stabilisera växelkursen och hejda en uppgång i Sverige.

Riksbanken bör stå emot krav på att stabilisera växelkursen, annars bäddar vi för långsiktiga problem. Vi bäddar för att det kan växa fram tillgångsprisbubblor, det vill säga husprisbubblor och uppdrivna växelkurser som leder till instabila vinster, visserligen i exportsektorn, men som långsiktigt skapar problem av den typ som vi har sett på Irland och i Spanien. Det ska vi vara medvetna om.

Ulla Andersson återkommer till sin önskan om ett högre mål för inflationen. Hon hänvisar till Lars Calmfors och Per Lundborg. De båda professorerna har haft lite olika motiv för sitt ställningstagande. Jag tror ändå att det är viktigt att säga att 2 procent är rätt, och att det har ett egenvärde att inte ändra på det så att vi har ett stabilt ankare för inflationsförväntningarna.

Hade vi startat om 1994 hade man kunnat diskutera om det skulle vara 1 ½ procent, 2 ½ procent eller 3 procent. Men nu gör vi inte det, utan vi startar från en situation där vi i snart 20 år har haft ett inflationsmål på 2 procent. Vi ska vara väldigt glada för att vi har haft det. Det har vuxit sig fast och är etablerat hos hushåll och hos företag. Det har ett väldigt stort egenvärde att inte ändra på detta.

Sedan har vi detta med majoriteten och minoriteten. Vi i utskottet och även i debatten är, som jag uppfattar det, glädjande överens om att det är helt okej att man har olika åsikter och att de åsikterna bryts mot varandra. Jag tror att diskussionen inom direktionen har höjt kvaliteten på beslutsfattandet i svensk penningpolitik genom att man har tvingats vässa sina argument och tänka igenom sina argument på båda sidor.

Men frågan är också huruvida stabilitetsfrågorna ska ingå i beslutsunderlaget. Ska det vara viktigt? Ska räntepolitiken ta höjd för att man kanske kan motverka framtida problem beträffande finansiell stabilitet genom att bedriva räntepolitiken på ett visst sätt? Ja, menar majoriteten. Nej, menar minoriteten. Det är ett mer grundläggande problem som finns mellan de två synsätten, huruvida man i analysen ska väga in frågan om finansiell stabilitet.

Som en mer pragmatisk ekonom har jag svårt att se att man inte också måste ta hänsyn till problem med finansiell stabilitet och att, som det står i texterna, urkunden här, även den frågan ska vägas in i räntebesluten.

Anf. 11 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Vi har i Sverige sedan 1999 en självständig riksbank. Det innebär att banken har en självständig ställning gentemot riksdag och regering. Banken fattar självständigt de penningpolitiska besluten.

Det är riksdagen och dess finansutskott som har till uppgift att utvärdera penningpolitiken. Penningpolitiken har en central roll i svensk ekonomisk politik, och det är därför viktigt att utvärderingen bidrar till att genomlysna och utveckla penningpolitiken men också öka förståelsen och därmed bidra till samverkan med finanspolitiken.

Under de senaste åren, det vill säga sedan hösten 2008, under den finanskris som fortfarande pågår, har penningpolitiken och finanspolitiken flyttat in i vardagsrummen. Just därför är denna debatt så viktig, att vi tränger djupare in för att få en bredare förståelse, dels för penningpolitiken, dels för hur penning- och finanspolitiken hänger ihop.

Fru talman! Vi kan konstatera att utvärderingsperioden 2009–2011 på många sätt har varit problematisk. Inflationstakten och tillväxten i ekonomin har varierat kraftigt. Riksbanken fick mycket kritik 2008 när den höjde räntan drygt två veckor före Lehmankraschen. Många ansåg att Riksbanken borde ha haft en känsla av vad som skulle komma.

När vi i dag debatterar utskottets utvärdering av penningpolitiken är det viktigt att lyfta dess koppling till finanspolitiken. Penningpolitiken är enbart en del av de faktorer som har betydelse för hur ekonomin utvecklas. Finanspolitiken och utvecklingen på arbetsmarknaden är avgörande för den ekonomiska utvecklingen i allmänhet och därmed även för penningpolitikens förutsättningar för att nå mål.

Finanspolitiken påverkar penningpolitikens möjligheter att lyckas på flera olika sätt: via effekterna på den allmänna tilltron till penningpolitiken, via kortsiktiga effekter på efterfrågan men också genom inverkan på de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och låg inflation.

Fru talman! Trovärdighetsaspekten är central. Om den finanspolitiska inriktningen inte anses vara långsiktigt hållbar kan den ekonomiska politiken i sin helhet, med inriktning på låg inflation och stabil tillväxt, ifrågasättas.

De omfattande budgetunderskotten och den snabbt växande statskulden i början av 1900-talet skapade en osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen i Sverige och drev upp räntorna. Genom det finanspolitiska ramverket, som Centerpartiet var med och initierade, har förtroendet sedermera byggts upp. Det är fortsatt viktigt att ha fokus på vad finansrespektive penningpolitiken kan och ska påverka.

Utvärderingen av penningpolitiken för perioden 2005–2010 som Charles Goodhart och Jean-Charles Rochet genomförde tål i diskussionen att lyftas upp igen. Forskarna för en diskussion kring avvägningen mellan inflations- och konjunkturstabilisering och pekar på att prognosmodellerna inte kan fånga alla riskscenarier tillräckligt väl för att avvägningen ska kunna formaliseras och användas som ett strikt hjälpmedel för penningpolitiken. Det är värt att upprepa för att bredda debatten kring mål i politiken.

Jag välkomnar att Riksbanken i nästa års underlagsrapport redovisar en analys av inflationsutvecklingen och inflationsmålet i ett mer långsiktigt perspektiv. Det är mot bakgrund av att inflationen av olika skäl i

genomsnitt har varit lägre än inflationsmålet på 2 procent sett över hela utvärderingsperioden 2009–2011.

Fru talman! Mål är centrala i såväl penning- som finanspolitik. De två centrala målen i den ekonomiska politiken är inflationsmålet och överskottsmålet. Men vi får samtidigt akta oss så att det inte uppstår en målinflation där allt fler mål läggs in i den ekonomiska politiken. En viktig anledning till detta är att det måste finnas tydliga instrument för mål, liksom för hur Riksbanken respektive politiken ska handskas när två mål hamnar i konflikt.

Kopplat till bägge dessa mål finns tydliga instrument: centralbanken sätter styrräntan i avvaktan på att uppfylla inflationsmålet, och en regering måste lägga en budget med ett planerat budgetsaldo.

Fru talman! På senare tid har frågan om ett sysselsättningsmål aktualiserats i olika sammanhang. Men sysselsättningsområdet är väsensskilt från innehållet i det finanspolitiska ramverket. Genom förändringar i innehållet i inflationsmålspolitiken bedriver Riksbanken nu en så kallad flexibel inflationsmålspolitik. Det innebär i korthet att penningpolitiken är inriktad på att nå inflationsmålet, samtidigt som den även lägger vikt vid att stabilisera utvecklingen i den reala ekonomin, det vill säga utvecklingen av produktionen och sysselsättningen i samhället.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis med dessa ord berömma Riksbanken för den penning- och stabilitetsfrämjande politik som den har fört under finanskrisen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 20 §.)

12 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU28
Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011 (skr. 2011/12:102).

Anf. 12 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! När vi i dag här i kammaren debatterar utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011 vill jag passa på att till en början uttrycka min beundran för de kommunpolitiker som ute i landets kommuner och landsting genomför väldigt mycket av det som här beskrivs på några sidor. Det är inget enkelt jobb, inget enkelt uppdrag, om det ens är ett jobb.

Man slåss ganska hårt för att få budget och ekonomi att gå ihop. Det syns inte alltid i själva betänkandet. I betänkandet står det att verksamheten går med plus, lite mindre än året innan men ändå. Det är positivt. Det är alltid positivt att man faktiskt håller de ekonomiska ramarna och inte vältrar över kostnader på kommande generationer. Det uppskattar vi i Miljöpartiet. Vi vill ha en långsiktigt hållbar ekonomi.

Samtidigt vet dock jag och alla vi som har varit kommunpolitiker att det krävs ganska mycket för att gå på Storgatan och ta emot medborgarnas synpunkter på nedskärningar inom skola, äldreomsorg och hela verksamheten. Det är det som är kommunpolitikernas vardag. Även om man

från riksnivån ibland kan åka ut och göra besök i verkligheten är det något annat än att leva i den hela tiden.

I det här anförandet om utvecklingen i den kommunala sektorn vill jag lyfta fram att det ser bra ut på ytan men att det är annorlunda i verkligheten med de övervältringar som regeringen har gjort. I denna veckas nummer av tidskriften Fokus, som knappast kan betecknas som vänster eller liknande, kunde vi läsa hur trygghetssystemet i Sverige får allt fler hål. Det är tydligt att socialbidrag eller försörjningsstöd är den sista säkerheten. Det är den kommunerna står för.

Allt fler forskare och experter bekräftar nu det som vi i oppositionen har påpekat länge: A-kassan och Försäkringskassan har hål, och det är i slutändan kommunerna som får bära den bördan.

Min egen hemkommun Södertälje har Sveriges högsta kostnad för försörjningsstöd. Varför det? Jo, man har tagit ett osedvanligt stort ansvar för nyanlända, vilket varken den här regeringen eller den förra regeringen har tagit hänsyn till. Detta är människor som Sverige behöver för framtiden, men vi måste också se till att de får en chans att få arbete under tiden de stadgar sig i det här landet. Det är väldigt viktigt att vi tar hand om detta.

Det är likadant med den underfinansierade nya gymnasieskolan i den nya skollagen. Där gör den här regeringen samma fel som den socialdemokratiska regeringen gjorde på 1990-talet när man inte finansierade övergången till en ny skola. Då fanns det en förklaring, nämligen att vi befann oss i Sveriges värsta ekonomiska kris i mannaminne. Nu befinner vi oss inte i den värsta krisen. Sveriges rike har ganska goda finanser. Ändå väljer regeringen att göra samma sak och vältra över kostnader på kommunerna. Kommunerna klarar det med nöd och näppe men genom nedskärningar. Det är det som kommunpolitiker måste försvara när man promenerar bland medborgarna på Storgatan. Det måste man inte i Rosenbad eller i riksdagen. Det måste inte Fredrik Reinfeldt göra på sina resor ute i landet där han träffar några få.

För att hålla samman verksamheten har vi i Sverige ett väldigt bra utjämnningssystem. Det är tur att Alliansen tog sitt förnuft till fånga och att vi i finansutskottet kunde enas om en gemensam skrivning om behovet av en proposition för det nya utjämnningssystemet. Det är tur att det äntligen kom. Jag har ett antal gånger under våren ställt frågan till Peter Norman och inte fått ett enda svar förutom dåliga undanflykter. Jag undrar vad det är som gör att denna alliansregering inte har klarat av att lägga fram en proposition i enlighet med det förslag som den eniga parlamentariska kommittén lade fram. Där var man för första gången enig från alla partier. Där nådde man denna enighet, men sedan klarade regeringen, som består av samma partier som har suttit i kommittén, inte ens av att lägga fram propositionen.

Om det nu är som jag misstänker, nämligen att Moderaterna är den stora blockeringen som inte vill ha ett nytt kommunalt skatteutjämnningssystem på grund av att vissa Stockholmskommuner inte vill ha det, undrar jag vad de andra allianspartierna – Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna – egentligen gjorde hela våren när de inte fick upp denna fråga på bordet. Nu säger man från Centerns sida att man har jobbat väldigt hårt för detta. Det har inte synts.

När jag frågar mina kommunpolitiker säger de att det är en himla röra i Kommunsverige. Det är några kommuner som fortfarande räknar med att det ska införas den 1 januari 2013 och tar med det i sina budgetar. Jag tvivlar på att de kommer att ha rätt. Några väntar. Antagligen är de kloka. Men då förlorar vi ett rättvist utjämningsystem.

Sveriges medborgare får inte den rättvisa omfördelning av medel som skulle behövas. Det är djupt beklagligt, och det finns bara en som är ansvarig, nämligen regeringen – alla de fyra borgerliga partierna i regeringen.

Det är ändå tur att detta initiativ togs i finansutskottet. Jag får väl tacka Ulla Andersson för att hon väckte frågan i finansutskottet. Därmed kunde vi i Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gemensamt lägga fram den text som utskottet till slut blev enigt om. Det är bra att denna fråga väcktes och att vi kan debattera den i dag, men varför så sent?

Jag skulle vilja att alla de borgerliga partiernas representanter i talarstolen i dag förklarade varför det tog sådan tid och varför man lät sig blockeras. Är sanningen den att Moderaterna blockerade alltihop, eller finns det en annan sanning som ingen vet om än?

Sveriges kommuner och landsting behöver rättvisa ekonomiska förutsättningar för att politikerna ska kunna gå rakryggade på Storgatan och ta emot väljarnas besked och klagomål. Om vi har rättvisa förutsättningar kan de säga: Ja, vi försöker så gott vi kan. Detta skulle göra den här debatten till något viktigare än att vi bara konstaterar att allting är bra.

Allting är inte bra, och framför allt kan det bli mycket bättre. Jag vill också passa på att yrka bifall till Miljöpartiets reservation.

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Enligt regeringens vårproposition räknar regeringen med att ca 18 000 jobb ska försvinna inom välfärden de närmaste åren, i tillägg till dem som redan har försvunnit. Enligt Konjunkturinstitutet var det ungefär 40 000 jobb som skulle försvinna de föregående åren. Till detta ska vi lägga försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen, där i dag endast 12 procent av dem som är arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen får ersättning från a-kassan, och drygt 60 000 sjukskrivna som har blivit utförsäkrade, vilket har lett till att många människor har tvingats söka sig till socialtjänsten och uppbära försörjningsstöd trots att de borde ha fått ersättningar från den inkomstförsäkring som de är en del av.

På detta ska vi lägga överföringen av kostnaden både för infrastruktur och för arbetsmarknadspolitiken, som regeringen har lagt på kommunerna i stället för att ta sitt eget ansvar.

Å andra sidan kan man tydligt se att regeringen inte alls är rädd om skattebetalarnas pengar, oavsett om det är kommunernas eller statens skattepengar det handlar om. Man driver ju en mycket tydlig och hård politik för att tvinga fram privatiseringar inom välfärden. 8 miljarder kronor av de hårt inarbetade pengar som vi har betalat i skatt för att få en gemensam och behovsstyrd välfärd går i stället till privata vinster i välfärden. Det motsvarar lönerna för hela 20 000 undersköterskor, lärare eller sjuksköterskor. Det är lika många jobb som Arbetsförmedlingen räknar med ska tillkomma under de närmaste två åren, det vill säga

20 000. Och det här är jobb som redan är betalda. Men det faller inte ut i form av tjänster och anställningar utan går i stället till privata vinster.

Det är tydligen så att vi ska ha vinsten som drivkraft i den privatiserade välfärden, vilket det verkar finnas en stor enighet om i den här kammaren förutom när det gäller oss i Vänsterpartiet. Vi förordar hellre en välfärd utan kommersiella vinstintressen.

Nu är det 20 år sedan man öppnade för att välfärdstjänsterna skulle kunna privatiseras för konkurrens, som det så vackert heter. Konsekvenserna har blivit väldigt tydliga. Kapitalismens drivkrafter, att alltid hitta nya marknader att få avkastning på, har på allvar brutit igenom i den kvasimarknad som välfärden utgör. Allt fler riskkapitalbolag, långt borta från den sorgårdsidyll som Miljöpartiet, Centern, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna brukar hänvisa till, har etablerat sig. Och de dominerar nu totalt den privatiserade välfärden.

Academia har 7 000 anställda. Attendo har 12 000. Aleris har 7 000. Ambea har drygt 10 000. Carema har en skattefinansierad omsättning på 6,2 miljarder. Jag undrar om någon av dem över huvud taget betalar skatt.

23 av 25 uppköpta bolag i välfärden betalar inte någon skatt efter uppköpet. Privatiseringarna har lett till en standardisering och en industrialisering av välfärden. Mångfalden uteblev eller, rättare sagt, fick lämna walkover. Segregering och uppdelning av lönsamma och olönsamma blev resultatet. Välfärden blev kommersialiserad.

Skatter betalar produktion, konsumtion, löner och vinster. Institutet för Näringslivsforskning skriver i en rapport. Jag citerar: ”Det kräver ingen större eftertanke för att inse att manipulation och slöseri kan förekomma när en anonym ... tredje part (skattebetalarna) går in som mellanhand och finansierar ... transaktioner mellan producent och konsument.”

Likaså tar de särskilt upp problemen med så kallade trovärdighetsvaror. Det utmärks av att producenten, till exempel den privata läkaren eller läraren, vet mer än konsumenten om dess behov. En producent av en trovärdighetsvara kan därför i kraft av sin expertis överdriva eller underdriva behovet.

Ska vi ens behöva tänka tanken, när vi går till läkaren, att det kanske finns andra saker som styr läkarens bedömning än mitt behov av vård? Får jag den medicin jag behöver? Får jag den undersökning jag faktiskt behöver? Får jag den information jag behöver? Eller är det så att det styrs av andra krafter, det vill säga att någon tjänar pengar på att jag inte får det jag faktiskt skulle behöva?

En genomgång av empiriska studier visar också att upphandlingar av vård, skola och omsorg har de sämsta utfallen. Till exempel är privata behandlingshem dubbelt så dyra som kommunala. Men även i icke upphandlad verksamhet märks det tydligt vad som stryker på foten. Det handlar om utbildning, arbetsvillkor, löner, heltider och antal anställda.

Jag skulle särskilt vilja råda Kristdemokraterna att läsa rapporten från Institutet för Näringslivsforskning. För ni vill gärna påstå att det är samma sak att köra sopor, skotta snö och bygga hus som att vårda gamla. Och moderater påstår ofta att det är detsamma att polisbilar finansieras och konsumeras via skattepengar som att vård och omsorg gör det. Men då har man inte ens förstått det mest grundläggande i frågan. Det finns en

underordning och en överordning i valfriheten, i er valfrihet. Det är skillnad på att ta hand om mormor och att bygga ett hus. Mormor har mer komplexa och mänskliga behov. En byggnad är en teknisk konstruktion som lätt kan planeras, medan varje människa är unik med unika behov.

En misslyckad skolgång är inte så lätt att göra om. Det är inte lika lätt att byta skola som ett par byxor eller att ta mormor från omsorgen för att boendet är dåligt.

Visst finns det dålig offentlig omsorg, men när det gäller den offentliga omsorgen finns det faktiskt möjligheter att ställa till ansvar, att snabbt byta ut ledning, att synliggöra bristerna offentligt och att avsätta den politiska majoriteten. I den privata kan missförhållandena pågå under lång tid innan de blir kända och innan de ses som strukturella.

Jag skulle också vilja råda er som lovordar privatiseringar av välfärden att läsa Studieförbundet Näringsliv och Samhälles rapport om privatiseringarna i välfärden. Rapporten är en av få utvärderingar av den privatiserade välfärden, eller experimentverkstaden, som jag skulle vilja kalla det, för alla förändringar har gjorts utan utvärdering av de beslutsfattare som har tagit de besluten.

Den här rapporten visar att multisjuka äldre betalat ett högt pris och att det inte har blivit vare sig kvalitets- eller effektivitetsförbättringar. Privat omsorg har färre anställda, lägre utbildningsnivå, fler visstidsanställningar och färre heltidsanställda, det vill säga allt det som kännetecknar en god kvalitet, kontinuitet, är sämre i den privatiserade omsorgen. Rapportförfattarna har kommit fram till slutsatsen att privatiseringar helt enkelt handlar om ideologi, ingenting annat. Det finns inga andra argument som är hållbara.

Därför blir det väldigt konstigt för mig när socialdemokrater och moderater hamnar i samma slutsats, att vinster i välfärden är något som ska finnas och stanna kvar.

Utskottets borgerliga partier skriver tillsammans med Miljöpartiet att det är viktigt med välfärdsproducenter, det vill säga privata företag, och att de får avkastning på insatt riskkapital. Jag undrar stilla: Vilket riskkapital? Varför ska de få avkastning på skattepengar?

Riskkapitalisterna riskerar ingenting. De tjänar helt enkelt storkovan på dina och mina skattepengar. Vi betalar lönerna. Vi betalar produktionen. Vi betalar konsumtionen. Vi betalar vinsterna, och vi betalar till och med uppköpen av de välfärdsverksamheter som de sedan lägger under sig i allt större omfattning.

Det är ett mycket märkligt synsätt, och jag hoppas verkligen få en förklaring av både Miljöpartiet och borgarna till varför man ska ha avkastning på det som ni kallar riskkapital. Det är faktiskt skattebetalarnas pengar.

Fru talman! Låt oss ta en titt på avkastning på eget insatt kapital i det svenska näringslivet. Som Statistiska centralbyrån uttrycker det har skattefinansierad privat näringsverksamhet nästan dubbelt så hög avkastning som privatfinansierad privat näringsverksamhet. Det är knastertorrt men tydligt.

Utbildning har 24 procent. Sjukvård har 29 procent, och omsorg har 37 procent. Finanssektorn har 19 procent. Tillverkningsindustrin har 15 procent, och energisektorn har 12 procent. Men då ska vi komma ihåg att det inte är här de stora vinsterna görs, utan det är vid själva försäljningen,

där en avkastning på 300–400 procent efter något eller några år är vardagsmat.

Socialdemokraterna pratar ofta om att vinster inte ska få tas ut om inte kvaliteten är bra. Men hur stor kontrollapparat har ni tänkt er? Ska varje individs utbildning, vård och omsorg kontrolleras, eftersom varje individ är unik? Hur ska ni annars få veta om kvaliteten är som den borde vara? Och hur mycket ska kontrollen få kosta?

Stockholms landsting har till exempel 2 000 kontrakt som ni skulle behöva kontrollera. Och vi kan se att det är riskkapitalbolag som är ägare – så är det i de flesta fallen. De har ju inte någonting emot att behålla vinsterna i företagen. Det är faktiskt det de gör i dag för att kunna köpa upp nya företag.

Förslagen om att kvaliteten ska vara uppnådd till en viss nivå för att utdelning ska få ske håller inte mot verkligheten, eftersom riskkapitalbolag har en helt annan uppbyggnad och en helt annan konstruktion och dessutom använder dessa pengar till att köpa upp nya verksamheter. Man behåller helt enkelt pengarna i bolagen.

Vi i Vänsterpartiet menar att vi i stället ska ha en behovsstyrd välfärd, fri från kommersiella intressen. Och i stället för att betala skatt till privata vinster ska vi använda pengarna till bättre kvalitet, fler anställda och kompetensutveckling. Det menar vi är ett bättre sätt att använda skattebetalarnas pengar, både samhällsekonomiskt och för den enskilde individen. Vi ska ha en demokratiskt behovsstyrd välfärd.

Fru talman! Under ett års tid har Vänsterpartiet varit ute på studiebesök och pryat i äldreomsorgen. Vi har träffat brukare, personal, fack, chefer och politiker i syfte att se och höra vad som behöver göras och förändras i äldreomsorgen. Det har varit en röd tråd genom alla besök. Överallt där vi har varit har kraven på fler anställda kommit upp. Det verkar vara den mest avgörande frågan för alla.

Med fler anställda ges bättre tid och större inflytande för brukaren men också för den enskilde anställda, som får en bättre arbetsmiljö. Därför har vi som enda parti föreslagit öronmärkta statsbidrag till kommunerna just för att kunna anställa fler. Det är inte rimligt att 100 000 personer, framför allt kvinnor, har tvingats gå ned på deltid eller sluta arbeta helt för att ta hand om en nära anhörig. Det är dåligt för oss kvinnor, det är mindre bra för den anhöriga som hamnar i en väldig beroendeställning, och det är också väldigt dåligt för samhällsekonomin i stort.

Våra öronmärkta statsbidrag skulle kunna leda till 10 000 fler anställda. Men vi menar också att det behövs bättre arbetsvillkor. I dag är fyra av tio anställda inom äldreomsorgen visstidsanställda. Sex av tio är deltidsanställda. Därför vill vi se en lagstiftning där fasta jobb på heltid utgör normen på svensk arbetsmarknad. Vi anslår också pengar för att de som arbetar inom äldreomsorgen i dag och som inte har adekvat utbildning för sitt jobb ska kunna få det, samtidigt som de som nyligen har gått ut sin utbildning ska kunna få ett utbildningsvikariat.

Vi tycker att det är rimliga ambitionsnivåer, och vi har också en rad andra förslag inom äldreomsorgens område som vi har hämtat upp när vi har varit ute i äldreomsorgen.

Vi föreslår vidare att statsbidragen till kommunerna ska värdesäkras, det vill säga räknas upp med pris- och löneutvecklingen. Eftersom stats-

bidragen utgör 17 procent av kommunernas intäkter är det en viktig reform, för statsbidragen ska inte urholkas.

Till slut är jag glad över att kunna konstatera att utskottet är enigt om att regeringen ska tvingas lägga fram en proposition om skatteutjämningsystemet i höst. Jag tycker att det är ett dåligt ansvarstagande från regeringens sida att hålla på en utredning där varje parti har gett och tagit för att förslaget över huvud taget ska komma fram och vara i enighet. Sedan väljer regeringspartierna ändå att hålla på förslaget, vilket gör att väldigt många kommuner nu sitter och inte ens vet vad de ska för ekonomiska ramar nästa år. Det är inte att ta ansvar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till motivreservationen som handlar om privatiseringar.

Anf. 14 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag brukar inte begära replik på Ulla Andersson, men eftersom hon apostroferade Miljöpartiet så tydligt tänkte jag att jag ändå måste göra det och förklara lite grann och även ställa en fråga.

Miljöpartiet har diskuterat det här med alternativa och privata utförare väldigt mycket under alla år. Vi tror att andra aktörer kan tillföra offentligt finansierad verksamhet en hel del, och vi tror också att det är till gagn för både elever, äldre, vårdtagare och så vidare. Men vi har lyssnat på debatten och sett hur utvecklingen har gått, och därför tog vi för någon månad sedan ett tydligt beslut på vår kongress: Vi är inte beredda att acceptera verksamheter som drivs enbart i vinstsyfte.

Jag blir dock väldigt ställd över Vänsterpartiets ensidiga syn på vinstförbud. Jag har sysslat 15 år och längre med ideellt driven verksamhet och skött ekonomi och bokföring. Alla som har drivit företag vet att vinstförbud går att fiffla bort hur mycket som helst innan det där slutstrecket. Det är inga problem. Det är ett totalt meningslöst krav. Snarare öppnar det för fiffel och skattefiffel på alla möjliga sätt.

Samtidigt är det så, oberoende av vem som skulle driva till exempel gymnasieskolorna, att kommunerna i dag skulle vara tvungna att lägga ned. Skolorna är ju inte dyrare för att de drivs av enskilda aktörer. De kostar bara exakt så mycket som kommunalt drivna verksamheter gör.

Min fråga till Ulla Andersson är: Hur har ni egentligen tänkt er denna omläggning? Den verkar vara väldigt ogenomtänkt, skulle jag vilja kalla den för att vara snäll.

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Tack för möjligheten till debatt, Mats Pertoft! Jag menar också att det finns vissa aktörer som inte är offentliga som kan bidra till att utveckla kvaliteten, till exempel stiftelser, föreningar och kooperativ. Men när vi får in ett vinstintresse som den främsta drivkraften blir det andra saker som styr verksamheten än just den enskilda individens eller samhällets bästa utifrån den verksamhet som bedrivs.

Visst är det väl så att även kommunala förvaltningar behöver gå med överskott för att kunna återinvestera i verksamheten. Det säger jag ingenting om. Men det här är överskott som inte går tillbaka till verksamheten utan som går antingen till väldigt höga löner, bonusar eller till rena vinstutdelningar. Framför allt handlar det om vinst vid stora försäljningar.

Det vi föreslår är att vinstdrivande bolag ska förbjudas i välfärden. Då får vi inte dessa drivkrafter.

Dessa skolor är inte dyrare, säger Mats Pertoft. Men det blir ju ett dyrare system. Inför förra valet, 2006, räknade man ut, och då hade inte privatiseringen av skolorna gått så långt i Stockholms stad, att privatiseringen hade kostat lika mycket som att anställa 500 fler lärare i Stockholm. Det får konsekvenser när fler och fler skolor poppar upp, inte utifrån behov utan från att det är bra att etablera sig och lätt att tjäna pengar. Det får såklart konsekvenser i den totala massan.

Dessutom måste kommunerna hela tiden anpassa sig. I Gävle har vi tre gånger fler gymnasieplatser än elever. Varje gymnasieplats kostar extra pengar. Varje lokal kostar extra pengar. Man slår sönder interna infrastrukturer. Hela verksamheten är kostnadsdrivande.

I tidningen i dag kan vi läsa om att det blir väldigt många enkla läkarbesök, eftersom man får betalt per besök, och att de multisjuka med stora behov inte alls kommer in på läkarbesöken eftersom de tar så lång tid.

Detta får konsekvenser, både ekonomiska sådana, eftersom verksamheten blir dyrare, men också för samhället och den enskilda individen. Vill du tänka på om du får den omsorg och vård du behöver, Mats Pertoft, eller om företaget har en annan drivkraft?

Anf. 16 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Den här frågan engagerar. Jag noterar att Ulla Andersson blandar en hel del av allting. I gymnasieskolan finns i dag många tomma platser. Beror det på friskolorna? Knappast – det beror på att elevkullarna radikalt har minskat, och dessa tomma platser finns såväl i fristående gymnasieskolor som i kommunala.

Jag har varit några gånger i Gävle och noterat att ni har en väldigt duktig och bra kommunal gymnasieskola som har klarat konkurrensen med friskolorna utomordentligt väl genom snabba strukturförändringar. Grattis till det! Det är ju så den kommunala skolan ska fungera.

Det blir inte fler och fler friskolor. Den myten borde dödas. Skolinspektionen ger inte särskilt många tillstånd. Antalet tillstånd har minskat med 30–40 procent, om inte mer, de senaste åren. Skolinspektionen är nämligen en väl fungerande myndighet som faktiskt ser till behoven. Det är väldigt viktigt att se. Vi har nu politiskt skapat verktyg som gör att systemet fungerar bättre och bättre enligt min åsikt. Nu kan till exempel alla skolor bli bötfällda, någonting som jag föreslog för tio år sedan, och nu har det äntligen införts.

Det intressanta är egentligen det ord Ulla Andersson använder: vinstintresse. Det är intressant. Det är precis det Miljöpartiets kongress har beslutat om att vi ska driva. Vi vill förbjuda att fristående skolor drivs enbart i vinstsyfte. De ska skriva in i sina bolagsordningar att de har ett annat syfte än vinst. Jag tycker att Vänsterpartiet utifrån sin debatt borde ansluta sig till Miljöpartiets linje snarare än att driva ett totalt ogenomförbart förbud mot vinstsyfte.

Dessutom, kan man lägga till, har jag intervjuat många skolor i stiftelse- och föreningsdriven regi, och de har problem för att ingen vill sitta i styrelsen. I sådana organisationer går man som styrelseledamot nämligen in och riskerar sitt eget kapital och sin egen förmögenhet.

Anf. 17 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att efter Miljöpartiets kongress var det många som lade pannorna i djupa veck och undrade vad de hade beslutat. När man lyssnade på språkrören efteråt verkade det som om de själva knappt visste vad de hade kommit fram till, så jag måste säga att jag hade kanske förväntat mig lite mer efter den stora och breda diskussion som Miljöpartiet hade. Jag kan konstatera att nästan hälften av ombuden har samma uppfattning som Vänsterpartiet, så jag tror nog att även Miljöpartiet kommer att gå en annan väg än vad man nu kanske har stakat ut.

Det vi diskuterar i dag är 8 miljarder som går till privata vinster. Det motsvarar lönerna till exempel för 20 000 fler lärare, undersköterskor eller sjuksköterskor. Det är pengar som du och jag, Mats Pertoft, betalar med våra skattemedel. De används i stället till privata vinster, framför allt i riskkapitalbolag.

De facto är det så att det är stora riskkapitalbolag, stora koncerner, som har standardiserat och industrialiserat hela välfärdsverksamheten och som driver den utifrån helt andra drivkrafter än utifrån välfärdens förutsättningar. Det här är helt enkelt en kvasimarknad, en marknad där produktion, konsumtion, löner, vinster och uppköp betalas med skatter. Varför ska skatter finansiera privat näringsverksamhet?

Visst blir det en överkapacitet. I Gävle fick vi fyra nya grundskolor när vi skulle ha en elevminskning på tusen elever. Vi fick alltså ytterligare lokaler att bekosta. När vi renoverade vår Polhemsskola hemma var vi tvungna att betala mer för friskolorna, eftersom de ska ha samma andel som de kommunala skolorna.

Varje hemtjänstföretag står med en överkapacitet därför att de måste kunna ta emot nya kunder. Varje äldreomsorgsboende jobbar på olika sätt för att de äldre ska kunna bli sjukare, som på Linnégården på Östermalm, där personalen fick betalt om de äldre blev sjukare, för kommunen gav betalt utifrån vårdbehov.

Det finns mycket att säga om det som jag är alldeles full av, men jag kan säga att det finns en enorm överkapacitet, 8 miljarder tas ut i vinster. Vi har fått en kommersialiserad välfärd och ...

Anf. 18 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Att mäta utvecklingen inom den kommunala sektorn skulle kunna liknas vid en årlig läkarrond där olika experter, allt från myndighetsrepresentanter till ansvariga finanspolitiker, samlas för att lämna omdömen och diagnostisera den så kallade patienten.

Vid första påseendet skulle man kunna tro att den kommunala sektorn är frisk som en nötkärna och mår alldeles förträffligt. Plus 6,3 miljarder för 2011 – ett mycket bra resultat. Men vid en närmare kontroll upptäcks en rad åkommor av relativt allvarlig karaktär.

Det stora bekymret är landstingsgruppen, där bara 3 av 21 landsting uppvisar ett positivt resultat. Resterande 18, det vill säga 90 procent, visar röda siffror.

En förklaring är engångskostnaden till följd av den sänkta kalkylranton på pensionsskulden, som slår hårdare mot landstingen än mot kommunerna. Men det är oroväckande många landsting som under de senaste fem åren har uppvisat ett negativt resultat, vilket får effekt på det finansiella målet för god ekonomisk hushållning, som ska uppgå till 2 procent

av skatteintäkter och statsbidrag. För 2011 blev resultatet minus 1,1 procent för landstingsgruppen som helhet.

126 av landets kommuner uppvisar också ett negativt resultat. Skillnaderna mellan enskilda kommuner och landsting är oroväckande stora och har dessutom ökat sedan 2010.

Fru talman! Statsbidragen till den kommunala sektorn uppgick till totalt 135 miljarder. Då är 85 miljarder generella och 50 miljarder specialdestinerade. Men att enbart låta krassa siffror få illustrera hur den kommunala sektorn har utvecklats ter sig tämligen ointressant. Siffrorna måste ställas i relation till de utförda verksamheterna för att skapa en mer sanningsenlig och rättvisande bild. Syftet med den här skrivelsen är att i första hand redovisa hur obligatoriska verksamheter som skola, vård och omsorg har utvecklats i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat.

Det är också av intresse att utvärdera vilken träffsäkerhet de specialdestinerade statsbidragen har haft. De uppgick förra året till 50 miljarder.

Regeringskansliet har, fru talman, gjort en genomgång av redan gjorda utvärderingar av just de specialdestinerade statsbidragens måluppfyllelse. Man har identifierat 51 stycken. Av dessa är det bara fyra som pekar på att måluppfyllelsen för statsbidragen har uppnåtts i hög grad. Huvuddelen pekar på att målen delvis har nåtts.

Något frapperande är ändå att 11 av de 51 utvärderingarna inte ens besvarar frågan i vilken grad målen har nåtts. Ingen vet om de miljarder som anslogs 2008 till läsa-skriva-räkna-satsningen inom grundskolan har haft effekt på elevers resultat. Den frågan har aldrig ställts i någon undersökning.

Ingen vet om de miljarder som avsattes till Lärarlyftet 2007 har påverkat elevernas resultat. Den frågan har aldrig ställts i någon undersökning.

Ingen vet heller om miljarderna som anslogs till matematiksatsningen 2009 har haft effekt på elevernas resultat, eftersom den frågan aldrig har ställts i någon undersökning.

Det här är anmärkningsvärt. Skattemedel måste alltid kunna utvärderas, oavsett om de är statliga eller kommunala, generella eller specialdestinerade.

Fru talman! Den till det yttre så välmående kommunsektorn uppvisar tydligt symtom på att allt inte står riktigt rätt till. Behovet av ekonomiskt bistånd, det vill säga socialbidrag, ökar, och ökningen står framför allt det långvariga biståndsmottagandet för.

De främsta försörjningshindren är arbetslöshet och låg eller ingen ersättning från sjukförsäkringen. Kommunerna tvingas helt enkelt att betala för regeringens tillkortakommanden kring jobbpolitiken och de försämrade trygghetssystemen. Drygt 11 miljarder landade kommunernas bidragsnota på.

Grundskolan är ett annat ömmande område. Visserligen har andelen elever som uppnådde målen i alla ämnen ökat, och det är glädjande. Undantaget är matematik, som färre elever når målet i.

Däremot är Skolinspektionens kvalitetsgranskning en dyster läsning, i synnerhet vad gäller elever med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Man konstaterar att anpassningen av undervisningen behövde utvecklas i nästan samtliga av de granskade grundskolorna.

Granskningen visade också att engelska var ett ämne där det fanns stora skillnader i undervisningskvalitet. I mer än hälften av skolorna har eleverna fått för små möjligheter att utveckla sin förmåga att tala engelska, och i ett antal skolor fick elever med goda kunskaper i ämnet inte tillräcklig stimulans.

Gymnasieskolan är ytterligare ett område som behöver plåstras om. Var tredje elev saknar slutbetyg efter tre års studier, och det är främst elever från studieovana hem. Lärartätheten har minskat, och de yrkesförberedande utbildningarna håller inte måttet avseende elevernas arbetsplatsförlagda utbildning. Som salt i såret har regeringen bestämt att ge gymnasieskolorna 675 miljoner kronor mindre i statsbidrag nästa år.

Personalförsörjningen inom äldreomsorgen, fru talman, visar på en klar minskning samtidigt som antalet brukare har ökat, främst inom hemtjänsten, som för övrigt är en verksamhet med en skrämmande låg personalkontinuitet, som det heter. En mätning bland 57 kommuner visar att en hemtjänstmottagare som är i behov av mer än två insatser per dag i snitt mötte 13 vårdbiträden eller undersköterskor under 14 dagar – 13 personer under 14 dagar.

Fru talman! Kommuner och landsting står för större delen av våra välfärdstjänster. De ansvarar för skolan, sjukvården och olika omsorger. Samtidigt varierar förhållandena mellan kommuner och mellan landsting, liksom förutsättningarna att klara dessa uppgifter. Det finns därför ett behov av att utjämna de ekonomiska förutsättningarna så att samtliga kommuner och landsting kan tillhandahålla sina invånare en likvärdig service, oberoende av kommuninvånarnas inkomst och andra strukturella förhållanden. I Årjäng är skattekraften 76 procent, medan den i Danderyd är 180 procent.

Det kommunala utjämningsystemet, som finansieras med statliga medel, uppgick förra året till 85 miljarder och består av fem olika delar, bland annat en inkomst- och en kostnadsutjämningsdel. Men dagens system uppvisar stora brister, och i april förra året föreslog en enig parlamentarisk utredning en rad förändringar, både i inkomstutjämnningen och i kostnadsutjämnningen, förslag som skulle införas den 1 januari 2013.

Ansvarigt statsråd, Peter Norman, har sedan dess vid ett flertal tillfällen fått frågan här i kammaren om hur arbetet fortskrider och när regeringen har för avsikt att lägga fram en proposition i linje med kommitténs förslag. Svaret har vid samtliga tillfällen varit att beredning i Regeringskansliet pågår.

Men ingenting har hänt. Därför lade vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet fram ett förslag i finansutskottet där vi kräver att regeringen ska återkomma till riksdagen under hösten 2012 med en proposition i frågan. Detta blev också utskottets beslut.

Fru talman! Det kanske mest flagranta exemplet på skevhet i nuvarande system gäller förskolan. Tidningen Dagens Samhälle har granskat utjämningsystemet i fråga om förskolan och jämfört den jämtländska kommunen Berg med Stockholmskommunen Sollentuna. Barn i Berg utnyttjar förskolan precis lika mycket som barn i Sollentuna, men utjämningsystemet ger varje Sollentunabarn 60 procent mer resurser. Det här påpekades redan 2008, men regeringen har valt att inte agera.

Hur kan denna skillnad uppkomma?

Orsaken är att utjämningen i förskolan inte bygger på hur stor andel av barnen som faktiskt utnyttjar den utan på en uppskattning av utnyttjandet som leder helt fel. Med nuvarande system får Sollentuna pengar för barn som inte finns. Inskrivningsgraden är 87 procent, men utjämningen ger en ersättning motsvarande 110 procent. I Bergs kommun är inskrivningsgraden densamma som i Sollentuna, men kommunen får resurser som motsvarar bara 69 procent. Resten tvingas man ta ut via skattsedeln.

Det här skapar orättvisor som inte går att försvara. Vi socialdemokrater vill, i enlighet med den parlamentariska kommittén, se ett mer rättvist skatteutjämningsystem.

Fru talman! Sammanfattningsvis kan vi konstatera att analyser av den till synes friska och välmående kommunala sektorn visar på en rad allvarliga brister. Det ekonomiska biståndsbehovet ökar, undervisningen för grundskoleelever med läs- och skrivsvårigheter håller inte måttet, alltför många elever går ut gymnasiet med ofullständiga betyg och färre i personalen får ta hand om allt fler äldre. Dessutom innebär landstingens försämrade ekonomi att det finansiella målet om en god ekonomisk hushållning inte nås. Till detta ska adderas ett skatteutjämningsystem som i dag inte kan leverera likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Nu, fru talman, återstår att se vilket recept regeringen kommer att skriva ut och vilken behandling som väntar.

Anf. 19 GÖRAN PETERSSON (M):

Fru talman! Denna debatt handlar om skrivelsen *Utvecklingen inom den kommunala sektorn*. Det är en omfattande genomgång av verksamheten som bedrivs inom kommuner och landsting. Skrivelsen förtjänar att läsas. Den tar upp många intressanta aspekter och är späckad med olika diagram och jämförelser av kostnader för verksamheter i kommuner och landsting och av vilken nöjdhet medborgarna känner för de tjänster som levereras.

För vissa blir det kanske lite överraskande erfarenheter av att läsa skrivelsen. Ofta fokuserar vi här i kammaren på resursförbrukning, och resursförbrukning blir ofta kvalitetsmättet. Om någonting kostar mer är det nästan per definition bättre. Vid en läsning av den här boken konstaterar man att det inte alltid är så. Det är nog naturligt. Vi vet själva när vi rör oss ute i den vanliga världen att det inte alltid är varan som är dyrast som är bäst. Här har vi nog mycket att lära av varandra i olika kommuner och landsting, det vill säga att se på erfarenheterna hos dem som lyckas bra och hos dem som lyckas mindre bra.

Kommunsektorn står inför mycket stora utmaningar i ett längre framtidsperspektiv. Vi har en ökande vilja att få kommunal service. Inom sjukvården gör teknikens framsteg att vi efterfrågar mer och mer avancerad sjukvård som också kommer att kosta mer. Kommun- och landstingssektorn kommer att behöva utvecklas. Det är inte fråga om att bara fortsätta i tangentens riktning. Om vi fortsätter i tangentens riktning kommer vi med tiden att hamna i en ohållbar situation. Vi ser vissa länder i Europa som har fortsatt i tangentens riktning på en ohållbar väg och där samhällena mer eller mindre bryter samman då önskad leverans inte alls överensstämmer med vad samhället kan leverera.

Därför är det viktigt att vi noga tänker igenom vad det är för koppling mellan kvalitet och den modell vi väljer för välfärdstjänster. Vad finns det för vägar till kvalitet? Då kommer vi in på den fråga som man kan tycka är lite perifer men som jag tror är helt central, nämligen ekonomiska incitament, ekonomiska styrmedel och vinst. Låt oss titta på det samhälle vi lever i. Vi lever i en marknadsekonomi. Sverige är en uttalad marknadsekonomi vid en jämförelse med många länder. Det är det som upplevs som ett fullt ord, nämligen vinst, som har drivit mycket av samhällsutvecklingen framåt.

Nästan allt vi kan se i samhället levereras av privata aktörer som drivs av ett snävt vinstintresse. Bagaren bakar inte brödet för att vara en god medborgare, han bakar brödet för att han tjänar pengar på det och gör en vinst som han sedan omsätter till att köpa andra varor och tjänster.

Det sättet att utveckla ekonomin och verksamheter, även inom det område vi kallar välfärdstjänster, är centralt. Här gäller det att vi hittar bra former för hur vi kan kombinera god marknadsekonomi med att leverera kvalitetstjänster och ha system som förhindrar att någon som inte levererar något bra ändå kan kamma hem pengar.

Ulla Andersson lyfte upp ett antal exempel. Jag tror att hon har rätt i många av exemplen. Däremot tror jag att hon har fundamentalt fel när det gäller vilken samhällsmodell som är framgångsrik. Det är kanske ingen överraskning att Moderaterna och Vänsterpartiet har olika uppfattning om vilken samhällsmodell som är framgångsrik. Det gör att vi delvis hamnar lite olika i frågorna om vinst. Det finns samhällen som har prövat varianten att det inte ska finnas någon vinst, utan i stället är det fråga om att driva en verksamhet gemensamt. Inget av dessa samhällen har varit långsiktigt framgångsrikt.

Socialdemokraterna har väckt en motion som tas upp i betänkandet. Det särskilda yttrandet är ett ängsligt vandrande, man står som en åsna mellan två höttappar. Är man för marknadsekonomi, den vägen som Socialdemokraterna tydligt slog in på när partiet blev Socialdemokraterna och som befästes efter andra världskriget? Eller suktar man mot höttappen där Vänsterpartiet befinner sig, som hetsar mot vinst och kapitalism? Det är intressanta frågor. Det kommer att vara en central fråga i Sverige var Socialdemokraterna hamnar i detta. Lite förenklat kan man fråga sig om det är Juholtssocialdemokraterna som tar till den höga stämman och säger att vinst är fullt. Eller är det fråga om de socialdemokrater som likt Löfven kommer från en annan verksamhet, som har vuxit upp yrkesmässigt och hela tiden jobbat i vinstdrivande företag eller i företag som har strävat efter vinst? Det är centrala frågor.

Jag tror att om vi ska klara framtidens utmaningar inom välfärdssektorn är det grundläggande att vi kan ta till oss den goda kapitalismen. Det ordet sitter kanske lite hårt åt för en del.

Den debatten får vi återkomma till.

Det här är en bra och omfattande skrivelse. Det lämpar sig icke att här i talarstolen gå igenom olika diagram, och jag lämnar därför skrivelsen till enskild läsning.

Jag tänkte tala om den andra stora frågan i debatten, nämligen skatteutjämningen. Skatteutjämningen lyfter i vissa stycken fram det sämsta hos våra företrädare runt om i landet. Det är nästan som att vara på ett

vägsamfällighetsmöte; helt plötsligt går jordaxeln genom den egna jordlotten – i det här fallet går den genom den egna kommunen.

Argumenten framförs på hög nivå både för och emot, och de är kanske inte alltid klockrena. Jag har varit med om att ta emot uppvaktningar från både dem som absolut har krävt att detta ska genomföras och dem som tycker att det ska läggas på hyllan.

Nu har utskottet kommit fram till en enig skrivning och förtydligt att vi vill att regeringen återkommer. Det är bra att vi är eniga i en så här stor fråga. Dock ska vi vara medvetna om att det är viktigt att det system vi inför inte knäcker tillväxten, att vi får ett system som samtidigt som det är rättvist och utjämnande bidrar till tillväxten.

I vår strävan efter den gudomliga rättvisan är det viktigt att vi inte dräper gåsen som värper guldäggen. Exakt hur det ska utformas lämnar vi med varm hand över till regeringen, och vi ser med spänning fram emot den proposition som ska komma.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 20 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag kan från början säga att jag inte tänker diskutera vinstfrågan, utan det överlåter jag åt andra.

Men just i frågan om skatteutjämning vore jag väldigt intresserad av att veta: Vilka anledningar har egentligen Moderaterna att inte lägga fram en proposition? Varför har man låtit hela detta halvår gå utan att göra någonting i frågan?

Remissinstanserna var ju positiva. Till och med i frågan om tillväxten skriver Statskontoret tydligt att man delar kommitténs uppfattning att incitamenten för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning bör stärkas på annat sätt än inom ramen för inkomstutjämning. Det var just det som Peter Norman hänvisade till när han svarade mig i debatten. Han verkade bara ha läst innantill i ett dåligt svar som en dåligt påläst statssekreterare hade skrivit åt honom.

Då undrar jag: Vad är anledningen? Vilka skäl finns det att säga nej till detta när den övervägande delen av Sveriges kommuner och landsting har sagt ja? Även den övervägande delen av Moderaterna har sagt ja, men ett antal Stockholmskommuner säger envist nej. Vad finns det för skäl för Moderaterna att blockera en proposition om skatteutjämning som i princip redan borde vara på rull?

Anf. 21 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är inte så att det här har blockerats. Däremot har man inte nått fram till en proposition än, och ingen proposition har lämnats. Det har varit många debatter i det här ärendet med ansvarigt statsråd här i kammaren.

Sedan kan man räkna hur många som har varit positiva och hur många som har varit negativa. Det kan vara detta att frågan tar fram det sämsta hos oss politiker. Jag kan nästan känna att man ibland slår upp tabellverket och ser om det är plus eller minus, och sedan svarar man bu eller bä utgående från det. Det kan vara tragiskt i sig.

Det har funnits en invändning från remissinstanserna. Utredningen hade i uppdrag att försöka göra detta system enklare, och det upplevs inte som att det har uppfyllts. Det är möjligt att de som har suttit med i utred-

ningen och ägnat lång tid åt att tränga in i det är av en annan uppfattning. Det kommer vi väl att få höra senare i debatten.

Men nu har vi nått fram till en enighet i utskottet. Vi har varit tydliga. Jag ser med spänning fram emot hur propositionen kommer att se ut.

Anf. 22 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Ja, enigheten fanns i kommittén mellan alla partier. Det har inte framkommit några nya tydliga åsikter som är välgrundade. Jag kan ändå inte räkna in Statskontoret bland dem som på något sätt försvarar sin egen gårdsgård eller sin egen väg. Till och med Statskontoret menar att frågan om tillväxt, som är den som oftast diskuteras i utjämningsfrågan, inte hör hemma här. Det gör de trots att Peter Norman har påstått att de har sagt något annat. När man läser deras utlåtande ser man att de faktiskt skriver så som jag läste upp nyss.

Vad finns det för skäl för Moderaterna att inte släppa vidare det här? Vad är det ni inte är nöjda med? ”Enklare” är ju ett väldigt diffust begrepp, skulle jag vilja säga.

SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, och alla partiernas representanter i denna parlamentariska kommitté var eniga, för första gången, vad jag vet, i en sådan kommitté. Och det verkar finnas ett brett stöd för ett nytt system i riksdagen. Vad är det då som gör att regeringen inte lägger fram en proposition? Vad är sakskalet? Att det ska bli enklare låter väldigt flummigt.

Anf. 23 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag upplever att det var samma fråga som förra gången, och jag har inte ändrat mitt svar.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att debattera vinster i välfärden. Det är nog inte så många som är förvånade. Men Göran Pettersson bjöd ju in till detta.

Göran Pettersson menade att Vänsterpartiet är ensamt i sitt krav om ett förbud mot vinstdrivande bolag i välfärden. Ja, det är sant, bland de politiska partierna. Men bland folk i allmänhet finns det ett enormt stöd för den linjen. Till och med bland borgerliga väljare finns det en majoritet över lag som är emot vinster i välfärden. Man tycker inte att det är rimligt att vi betalar skattepengar som ska gå till vård, omsorg och utbildning men som i stället går till privata vinster.

Då brukar man från vinstivrarnas sida lyfta upp att det blir bättre kvalitet, högre effektivitet och mer mångfald med privata bolag i välfärden. Men de utvärderingar som har gjorts visar att detta inte är faktum. Det är inte bättre kvalitet, är inte högre effektivitet och har inte lett till mer mångfald.

Skolverket kom till exempel fram till att det har lett till segregering och ingen mångfald av pedagogiker, och det har blivit ett stort antal bolag som driver skolor och framför allt stora koncerner ägda av riskkapitalbolag. De har till exempel över hälften av gymnasieskolorna. I handikappomsorgen dominerar de totalt.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle var väldigt tydligt med att det inte har lett till vare sig bättre kvalitet eller effektivitet utan enbart handlar om ideologi.

Institutet för Näringslivsforskning kallar den privatiserade välfärden för en kvasimarknad. Det är dina kamrater, Göran Pettersson, som har lagt fram den rapporten. Man menar att det är en kvasimarknad, det vill säga att i den här välfärden har inte privata, vinstdrivande bolag att göra.

Tittar vi runt om på andra länder som har privatiserat sin välfärd kan vi se att det är ett väldigt kostnadsdrivande och ineffektivt system.

Anf. 25 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Ulla Andersson har rätt i en del. Jag tror att det är fler som reagerar med ryggraden mot vinster än som röstar på och kan tänka sig att rösta på Vänsterpartiet.

Jag tror att man skulle få samma svar om man frågade om livsmedelsaffärer. Man kunde fråga så här: Tycker ni att det är rätt att någon kan tjäna pengar på att sälja livsmedel, en vara som alla människor behöver? Tror ni inte att det skulle bli mycket effektivare om det inte var privata vinstintressen i livsmedelshandeln utan den sköttes av kommunerna? Då kunde man verkligen se till att det blev rätt varor, att det blev kostrikt och att människor inte köpte onödiga saker, som det är nu i livsmedelshandeln.

Det är där som tankegången går fel. Det är lätt att resonera på den nivån och säga: Ja, men de här vinsterna är ju pengar som försvinner. Men vi vet av historien att om vi låter vinstintresset vara med sker det en kreativitet och en utveckling av verksamheterna. Det är det som gör att Ica-handlaren ibland gör vinst medan Coop Forum-handlaren inte gör det – man har lite olika synsätt.

Det kan inte vara så att vi politiker bara har att sticka upp det våta fingret i vädret för att se vad opinionen tycker just i dag. Ska vi klara av framtida utmaningar i välfärdssektorn måste den utvecklas, och då måste vi leda och inte bara följa den.

När det gäller styrmodellerna tror jag att det finns väldigt mycket att utveckla. Många av de styrmodeller som har använts när man har upphandlat offentlig tjänst har varit dåliga. Det har vi att ta till oss både på riksnivå och på kommunal- och landstingsnivå. Vi måste bli duktigare på att upphandla och duktigare på att ställa krav.

Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det finns ingen empiri som stöder det som du påstår, Göran Pettersson. I verkligheten har inte privatiseringarna lett till större effektivitet eller ökad kreativitet utan till en industrialisering och standardisering.

Stora riskkapitalbolag äger alltmer av vår gemensamma välfärd, och de gör det i syfte att tjäna stora pengar. Det är till exempel nästan dubbelt så lönsamt att bedriva äldreomsorg och handikappomsorg som att bedriva bank, och det är tre gånger mer lönsamt att bedriva äldreomsorg än att ha ett elbolag. Det har blivit något fundamentalt fel. Det måste till och med du, Göran Pettersson, våga påstå, för så blind kan du väl trots allt inte vara i din marknadsiver?

Att jämföra ett bageri eller en livsmedelsaffär med moster Agdas behov av äldreomsorg tycker jag är magstarkt. Moster Agda är unik. Hon ska veta att hon får sina behov tillgodosedda utifrån sina förutsättningar och vad hon faktiskt behöver.

Det är inte så lätt att flytta moster Agda från ett boende som det är att byta ut ärtorna i Icabutiken eller köpa en annan limpa på bageriet, och vare sig ärtorna eller limpan är betalda med skattepengar. Det är fundamentala skillnader mellan att baka en limpa, att skotta snö eller bygga ett hus och att bedriva utbildning för elever eller sjukvård och omsorg om moster Agda. Det borde även en moderat kunna förstå. Det verkar åtminstone folk i allmänhet förstå. Att Moderaterna har väldigt svårt att göra det får ni väl diskutera internt. Men jag tror att ni är så förblindade av att skapa förutsättningar för marknadskrafterna att växa sig än större och göra vinst på andra människors bekostnad att ni väljer att varken se eller höra det som sker i den privatiserade välfärden och de effekter som det får.

8 miljarder kronor har vi betalat i skatt som går till vinster i stället för till anställda!

(Applåder)

Anf. 27 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Skattesituationen när det gäller riskkapitalbolag är det den här regeringen som har tagit tag i. Det gjordes inte av den regering som Ulla Andersson stödde.

Låt oss gå tillbaka till brödet. Brödet ätes av barnet. Det är en helt nödvändig sak för barnet att få bröd. Det är en central del i ett samhälle att det finns bröd. Den samhällsmodell som inte har drivits av vinst har provat det där. Jag vet ett samhälle där de hade väldigt billigt bröd. Det var ordnat på så sätt att brödpriset var reglerat och att det inte fanns några vinster. Problemet var att det heller inte fanns bröd till alla.

Jag tror att man ska vara försiktig med att se det som att det går någon gräns mellan vilka tjänster som är möjliga och inte möjliga att ha vinstintresse i.

Däremot håller jag med Ulla Andersson om att styrmodellerna har varit undermåliga. Men om vi tittar bakåt lär vi oss inte någonting om vart vi ska, utan vi måste ställa rätt krav och ge rätt incitament för att få rätt utveckling i den här sektorn. Då finns det två vägar att gå.

Den ena är att, som Ulla Andersson säger, ta bort det här med vinst, att förbjuda det inom den här sektorn. Och jag förstår egentligen inte, om man för det resonemanget, varför man ska begränsa det till den här sektorn. Det borde väl utvecklas till hela samhället, för om det är fel här borde det väl vara fel överallt.

Den andra modellen som jag föreslår och företräder är att vi i stället använder incitament och drivkrafter för att utveckla den här sektorn. Om den inte utvecklas kommer den inte att vara långsiktigt hållbart finansierad.

Anf. 28 MARTIN ANDREASSON (FP):

Herr talman! Det är terminsavslutning, inte bara i landets skolor utan också i landets kommun- och landstingsfullmäktige som i dagarna passar på att ge budgetdirektiv inför budgetarbetet 2013. Ett intensivt arbete

pågår för att utveckla den kommunala verksamheten och att få plus och minus att gå ihop.

Det som våra kommun- och landstingsföreträdare behöver för att kunna utföra detta uppdrag är långsiktighet, kontinuitet och förutsägbarhet när det gäller den kommunala sektorns finansiering.

Jag kommer i mitt anförande att koncentrera mig på de rent ekonomiska aspekterna i denna väldigt fylliga skrivelse. Där är det centralt att lyfta fram att tillståndet i den kommunala sektorn som helhet är ekonomiskt sett stabilt eller rent av mycket gott. Det tycker jag är ett bra betyg åt det sätt som har använts för att skapa en trygg finansiering också när Sverige har gått igenom den värsta globala lågkonjunkturen i mannaninne.

I många andra länder i Europa brottas just nu lagstiftare och lokal- och regionpolitiker med uppgiften att titta på vilka åtaganden som går att skära ned på, hur man genom skattehöjningar och utgiftsbesparingar ska kunna bringa budgetarna någorlunda i balans eller åtminstone minska de gigantiska underskotten. I Sverige kan vi föra diskussionen utifrån andra utgångspunkter. Det tycker jag är väldigt viktigt att lyfta fram i denna debatt.

Det är viktigt att vi utvecklar regelverket just för att se till att den kommunala sektorn har möjlighet att på ett klokt sätt parera tillfälliga svängningar i konjunkturen. Därför finns det skäl att lyfta fram den lagrådsremiss som regeringen nyligen lämnade om kommunala resultatutjämningsreserver som ger en möjlighet för kommuner och landsting att bygga upp sådana reserver inom ramen för det egna kapitalet och reservera en del av överskottet i goda tider och täcka underskott som uppstår i en lågkonjunktur och därmed just stärka kontinuiteten i den kommunala sektorns ekonomi.

Det är också viktigt att det finns långsiktiga spelregler när det gäller det kommunala utjämningsystemet. Där konstaterar utskottet att regeringen bereder frågan och avser att återkomma med en proposition hösten 2012 utifrån det förslag som har kommit och ytterligare synpunkter som har inkommit i remissbehandlingen av utjämningskommitténs förslag.

138 000 årsarbetare finns i den del av den kommunalt finansierade sektorn som består av privata utförare. Jag tycker att det var väldigt intressant och spännande att lyssna på debatten här mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet där slagorden verkligen yrde genom luften. Från Miljöpartiets sida kallade man Vänsterpartiets linje för ogenomtänkt och totalt ogenomförbar, och Vänsterpartiet svarade med att Miljöpartiets språkrör knappt själva vet vad de har kommit fram till.

Jag tror att de 138 000 medarbetarna hos de enskilda utförare som finns i dag är ganska nyfikna på att veta vad beskedet blir om olyckan är framme och Vänsterpartiet och Miljöpartiet kommer att ingå i en kommande regering.

Ulla Andersson lyfte fram det här som en ideologisk fråga. Ja, delvis är det ju det. Det är en fråga som man inte bara kan föra utifrån ett ideologiskt liberalt perspektiv. Det är en fråga som stora delar av socialdemokratin brottades med under hela 80- och 90-talen i debatten om egenmakt, att de kommunala monopolen hade skapat en maktlöshet och att den enskilde inte kunde göra sin röst hörd eller välja ett annat alternativ.

Förutsättningen för valfrihet och förutsättningen för att medarbetare ska kunna välja mellan olika arbetsgivare inom det yrke de har valt är att det finns olika utförare.

Här står Vänsterpartiet lyckligtvis ganska ensamt i debatten. Men som vi hörde av den hårda replikväxlingen är detta en linje som Vänsterpartiet kommer att slåss för om man får inflytande på en kommande regeringspolitik.

Jag tror att de 138 000 medarbetarna i den kommunala sektorn som arbetar på privata företag är rätt så angelägna om att få veta vad som händer med deras jobb, deras arbetsplatser och deras arbetsgivare i en sådan situation.

Herr talman! Med dessa reflexioner kring den ekonomiska situationen i den kommunala sektorn yrkar jag bifall till finansutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 29 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Min fråga till Martin Andreasson handlar om det som jag tycker att han undvek i sitt anförande, nämligen att förklara vad Folkpartiet haft för anledning att inte skynda på en proposition om den kommunala skatteutjämningen. Folkpartistiska kommunpolitiker runt om i landet har också krävt detta. Vad är anledningen till att Folkpartiet stillatigande har tittat på och inte agerat alls när det gäller ett initiativ till detta?

Martin Andreasson tog upp behovet av långsiktiga förutsättningar och hur viktigt detta är för kommunala politiker när man lägger upp en budget. Att kommunerna inte vet vilka budgetförutsättningar som gäller från den 1 januari 2013 är vansinne. De vet inte om det nya utjämningsystemet kommer att börja gälla från den 1 januari 2013, som kommittén föreslagit och remissinstanserna tillstyrkt, eller om det gamla systemet kommer att gälla.

Det handlar om tiotals, kanske hundratals miljoner. Det är alltså stora pengar. Vissa kommuner har redan tagit beslut om budgeten utan att veta vad som gäller. Hur kan detta hänga ihop med en långsiktigt ekonomisk stabilitet? Det är totalt oansvarigt av regeringen där ju Folkpartiet ingår.

Även Folkpartiet har kommunalråd som behöver lägga upp en budget. Vad har Folkpartiet gjort för att ge kommunerna möjlighet att lägga upp en vettig budget för 2013?

Anf. 30 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Svaret är mycket enkelt. Det här är en av de viktigaste förändringarna som sker inom hela den offentliga ekonomin. Det är en av grundbultarna för inte bara den kommunala sektorn utan för hela vårt gemensamt finansierade välfärdssystem.

Det är enormt viktigt att alla förändringar av ett sådant system bereds noggrant och att också konsekvenserna analyseras noggrant. Det är detta regeringen arbetar med efter avslutad remissomgång för att se till att det förslag som läggs fram verkligen ger de neutrala och långsiktiga spelregler som vi alla efterlyser.

Regeringen har meddelat att man kommer att lägga fram en proposition under hösten 2012, vilket utskottet också konstaterar.

Många i denna sal har en lång kommunpolitisk bakgrund och vet hur den kommunala budgetprocessen ser ut, och det är självklart att kommunernas budgetarbete pågår kontinuerligt under hela det halvår vi har framför oss.

Anf. 31 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Det är bra om regeringen lägger fram en proposition under hösten. Vad som däremot inte sägs är när den kommer att börja gälla, och det är detta som avgör vilka förutsättningar kommunerna har i sin ekonomiska planering.

Min fråga till Folkpartiet är fortfarande: Vad anser Folkpartiet är oklart i denna utredning?

Från Moderaterna hörde vi först att det var tillväxtfrågan. Det är inget nytt; det har Moderaterna sagt vid varje utredning av utjämnningssystemet så länge det har funnits. Statskontoret har nu desarmerat detta argument.

Jag förstår dock inte vad Folkpartiet tycker i denna fråga. Vad är Folkpartiets åsikt? Man har ju ett medansvar. Regeringen har ett kollektivt ansvar. Regeringen tar kollektiva beslut och lägger gemensamt fram propositioner.

Vad är det Folkpartiet menar är oklart i frågan om utjämnningssystemet? Det har jag inte förstått hittills.

Det finns som sagt många folkpartister som lika mycket som jag efterfrågar ett svar på denna fråga.

Anf. 32 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Utjämnningssystemet och regelverket för det är en helhet. Därför måste hela detta paket analyseras i grunden, och det är det vi har ett utredningsväsen och en beredningsprocess i Regeringskansliet för.

På punkt efter punkt föreslår man att man viktar olika faktorer lite olika. Det kan handla om förskolan som nämndes här, men det kan lika gärna handla om lönenivåerna i våra storstäder och i andra delar av landet där lönenivån är högre än genomsnittet.

Man förslår också på punkt efter punkt andra måttstockar för hur man ska mäta vad som är de faktorer som skiljer olika kommuner åt.

Allt sådant här är viktigt att det görs på rätt sätt. Därför ska vi se till att den proposition som läggs fram är så noggrant beredd som den över huvud taget kan bli. På så sätt kan vi skapa de långsiktiga spelregler som kommunsektorn har rätt att få.

Därför är beskedet, vilket också finansutskottet återspeglar, att beredningsarbetet fortsätter och att propositionen kommer hösten 2012. Jag tycker att det beskedet är ganska tydligt.

Anf. 33 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag ge en eloge till Mats Pertoft som gör en förtjänstfull insats vad gäller det kommunala utjämnningssystemet. Det är en central och viktig fråga som vi tog initiativ till i utskottet. Fortsätt på den linjen, Mats, så diskuterar jag annat!

Jag ska också lyfta upp reservationen under punkt 2, för enligt fru talmannen var jag visst otydlig tidigare.

Martin Andreasson säger att jag delvis har rätt i att det är en ideologisk fråga. Då måste jag ställa följande fråga till honom: Varför ska vi

betala 8 miljarder mer i skatt än vad vi behöver för att ni ska driva en ideologisk fråga?

Anf. 34 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Det är givetvis en alldeles för enkel frågeställning eftersom den bygger på förutsättningen att man alltid kan reducera bort vinsten i ett resultat.

Ulla Andersson säger underförstått att privata företag är helt i sin ordning i den kommunalt finansierade sektorn, bara de går med förlust. Med den utgångspunkten är det ganska lätt att ställa sig frågan: Hur många alternativ skulle i så fall finnas?

Jag tycker att Ulla Andersson med den frågan gör sig lite blind för hela den diskussionen som vi hade i Sverige under monopoltiden. Då gav människor luft åt den maktlöshet som de kände över att de inte på något sätt kunde påverka vilken vårdcentral de blev tilldelade, vem som kom hem och utförde hemtjänsten, vilken äldreomsorg de kunde välja eller vilken förskola eller skola som de själva eller deras barn skulle gå i.

Detta är ett principiellt ställningstagande. Det är viktigt att människor ska ha möjlighet att välja mellan olika alternativ. Inget system är fritt från problem och utmaningar. Ifall det gamla systemet hade monoopolets alla nackdelar handlar utmaningen i dag om att skapa vassa uppföljningssystem och tydliga kvalitetskrav som gör att de dåliga alternativen över huvud taget inte kommer in på marknaden och att i de fall kvaliteten i befintlig verksamhet blir oacceptabelt låg att de alternativen försvinner.

Det är utmaningen i dag och vad vi håller på med. Men valfriheten för den enskilde och personalen måste försvaras.

Anf. 35 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Då kommer vi till nästa fråga. Hur mycket mer ska vi betala i skatt för att vi ska få vassa uppföljningssystem? Hur stora system behöver vi ha för till exempel Stockholms läns landsting med 2 000 kontrakt? Hur många fler anställda behöver vi ha för att kontrollera de kontrakten? Hur mycket mer ska vi betala i skatt för att ni ska ha en ideologisk fråga att driva?

Det har visat sig att det inte har lett till bättre kvalitet, bättre effektivitet och inte ens till mer mångfald, utan vi har fått några få stora dominerande aktörer. Vi har fått riskkapitalbolag i välfärden. Den Sörgårdsidyll som du gärna vill måla upp som någon form av verklighet finns inte i verkligheten.

Det är Capio, Attendo, Aleris, Baggium och alla dessa som gör enorma vinster. Attendo gör en vinst på 43 000 kronor per anställd, Carema på 34 000 kronor, och Baggium 157 000 kronor per elev. Det är enorma pengar som vi betalar i skatt som inte används till det de är avsedda för. Jag tycker att det borde leda till lite eftertanke.

Framför allt vill jag fråga: Varför ska multisjuka äldre betala för att ni ska bedriva en ideologisk fråga om privatiseringar i välfärden? Det är vad Studieförbundet Näringsliv och Samhälle har kommit fram till. Det är multisjuka äldre som betalar ett väldigt högt pris för den privatiserade välfärden.

Vänsterpartiet vill ge den äldre ett reellt inflytande över sitt liv. Man ska få egen tid i hemtjänsten eller på äldreboenden att själv bestämma

över vad man vill ha utfört och vilken vård och omsorg man vill ha. Vi vill ge riktig valfrihet, inte valfriheten att välja mellan olika bolag.

Det är lite skillnad att flytta på moster Agda och byta ett par byxor i affären. Det är en stor skillnad på välfärdsverksamheter och andra produkter och varor. Dessutom är hela verksamheten finansierad med skattepengar.

Vi betalar 8 miljarder av våra skattepengar till privata vinster. Nu vill Folkpartiet dessutom bygga upp en enorm kontrollapparat som också ska betalas med skattepengar.

Anf. 36 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiet vill ha en tuff och aktiv kontrollapparat för att se till att skattebetalarna får den service som de har rätt att förvänta sig och att alla får det oavsett var man bor och oavsett i vilken situation man är i. Det är vårt besked. Man kan undra vad Vänsterpartiets besked är.

Det låter lite grann på Ulla Andersson som om Vänsterpartiet är tillbaka till Henry Fords modell: Visst är vi för valfrihet, bara ni väljer den enda modell som vi erbjuder. Det är vad som blir följden.

Vi kan ta exemplet med vårdvalet här i Stockholms län, eftersom vi råkar befinna oss i Stockholm. Det var en av de reformer som blev allra mest utskälld från bland annat Ulla Anderssons parti. Samtidigt ledde den till att skillnaderna i tillgänglighet i vården och vårdkonsumtion minskade radikalt mellan socioekonomiskt utsatta områden och människor som bodde i höginkomsttagarområden.

Det är en viktig förändring. Genom att få fram fler alternativ och ge möjlighet inte bara för patienter att välja olika alternativ utan också ge de anställda i personalen möjlighet att välja mellan olika arbetsgivare skapar man en möjlighet att välja det alternativ som passar ens egna behov bäst.

Vår roll som politiker ska inte vara att ta ifrån den enskilda människan den makten. Vår roll ska vara att vakta på kvaliteten som hökar och se till att alternativ som inte håller måttet rensas bort.

Anf. 37 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Jag kom för en stund sedan med nattåget från Örnsköldsvik. I går hade vi fram till sent på kvällen budgetfullmäktige i Örnsköldsviks kommunfullmäktige. Visserligen upplever just Örnsköldsvik ganska kärva ekonomiska problem. Men detta beror minst av allt på den svenska staten och den nuvarande regeringen.

Vi har på totalen en välskött kommunal sektor i Sverige. Många av oss, precis som jag, har erfarenhet från den kommunala politiken och känner till arbetet att sköta en kommun. Det är inte lätt alla gånger. Men det är också väldigt värdefullt att kunna kombinera de olika rollerna. Det är en helt annan konkretionsgrad i Örnsköldsviks kommunfullmäktige än det är i denna kammare.

Det är självklart mycket som skiljer skötseln av en kommun som Bjurholm i Västerbotten, som är Sveriges minsta, och Stockholm. Men det finns också mycket som förenar. I Sverige har vi en tydlig ansvarsfördelning mellan stat, kommun och landsting. Vi ska värna det kommunala självstyret.

Det kommunala självstyret innebär att vi har gjort en arbetsfördelning mellan oss. Många av de viktigaste besluten inom välfärdssektorn fattas på lokal nivå. Det ska värnas. Centerpartiet ser gärna att fler beslut decentraliseras till lägre nivåer i samhället. Ibland handlar det om att decentralisera till landets hundratusentals köksbord. Ibland handlar det som att decentralisera till kommunal eller regional nivå.

I dagens betänkande finns ett centralt stycke. Utskottet ser fram emot att regeringen i höst lägger fram en proposition om ett nytt system för den kommunala skatteutjämningen. Detta är en fråga som Centerpartiet har drivit länge. Vi har inte minst drivit den sedan utredningens förslag kom för mer än ett år sedan. Det var också en enig parlamentarisk utredning.

Exakt vad propositionen ska innehålla får regeringen återkomma om. Centerpartiets utgångspunkt är och har hela tiden varit att utredningens förslag ska genomföras i sin helhet. Det är bra att vi får till en bred uppgörelse i finansutskottet, vilket det ser ut att kunna bli. Vi från Centerpartiets sida hoppas också att denna breda enighet består när det är dags för propositionen.

Jämfört med det nuvarande systemet kommer vissa att tappa i intäkter och vissa att få nya intäkter. Huvudargumentet från Centerpartiets sida är och har hela tiden varit att vi måste ha ett system som är modernt och som inte bygger på direkta felaktigheter. Det blir inte minst tydligt med de exempel som har nämnts i debatten om barnomsorgen där vissa kommuner inte får ersättning för ett helt barn och andra får ersättning för mer än ett barn.

Den finansiella krisen har slagit hårt mot kommunerna och landstingen. Det kan vi alla vara överens om. Europarådet har också publicerat en rapport om hur finanskrisen 2008 påverkade kommunerna runt om i vår del av världen. Det står helt klart att vi har påverkats och att skatteintäkterna minskade. Där fanns regeringen och hade en aktiv politik och kunde bromsa en stor del av den intäktsminskningen. Vi kunde värna kärnan i välfärden.

Detta måste vi bära med oss. Vi ska också berömma det hårda arbete som har lagts ned i kommunfullmäktigeförsamlingarna runt om i landet. Finanskrisen visade också att vissa förändringar är nödvändiga för att kommuner långsiktigt ska kunna planera sina ekonomier. Skatteutjämningsystemen är ett steg på vägen. Ett annat tror jag är att förändra balanskravet för kommunerna.

De senaste åren har varit turbulenta, precis som jag nämnde. Här är det viktigt att dra lärdomar inför att det finanspolitiska ramverket, inte minst på den kommunala nivån, ska förändras.

Balanskravet innebär att enskilda kommuner, landsting och regioner inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna. Detta är ett minimikrav. I kommunallagen fastställs att en god ekonomiskushållning ska råda i verksamheten. Enligt balanskravet är det överskottsmål som gäller för hela den offentliga sektorn. Det har spelat en viktig roll för Sveriges ekonomiska trovärdighet, inte minst i den turbulenta internationella situationen.

Från Centerpartiets sida vill vi dock framhålla en förbättringspotential. Genom att göra balanskravet mer flexibelt ser vi en möjlighet att ge drivkrafter för ekonomiskt välskötta kommuner och landsting att spara

pengar under högkonjunktur för att sedan i viss mån kunna använda dem för att balansera under lågkonjunktur.

Vi säger nej till de förslag som har lagts fram om en central stabiliseringsfond och tvångssparande för kommunerna, men vi säger ja till ett mer flexibelt balanskrav. Det ger förbättrade ekonomiska incitament, större handlingsutrymme och ökad legitimitet. Det är inte minst viktigt i linje med det kommunala självstyret.

En sak som har diskuterats i denna debatt och som jag också vill säga några ord om är lagen om valfrihet och valfriheten i välfärdstjänsterna. Denna regering har sedan 2006 genomfört en rad förändringar för att förbättra tillgängligheten till svensk hälso- och sjukvård. Jag kan nämna till exempel vårdgarantin och kömiljarden.

Konkurrensverket har gjort en uppföljning av införandet av vårdvals-systemet i primärvården. Uppföljningen visar att antalet vårdmottagningar i primärvården har ökat med nästan 200, eller 19 procent, sedan vårdvalet infördes. Antalet vårdgivare har ökat. Det framgår också att vårdmottagningarna har ökat sina öppettider. Tillgängligheten har blivit bättre.

Den ideologiska utgångspunkten för mig som centerpartist är att öka egenmakten för människor. Självbestämmandet för individen måste öka, och vi ska öka möjligheten för de boende i landets alla kommuner att själva få välja vårdgivare, inte minst på ålderns höst. Detta kan också öka företagandet och bidra till en bättre samhällsservice i landets alla delar.

Centerpartiets och regeringens insatser inom äldreområdet syftar till att öka äldres självbestämmande inom en lång rad områden. Det viktigaste är det som jag nämnde, nämligen lagen om valfrihet, LOV. För att människor ska komma i åtnjutande av denna valfrihet krävs det i dagsläget att man bor i rätt kommun. Man måste bo i en kommun som har infört LOV. Centerpartiet anser att detta är ett beslut som bör decentraliseras till köksbord snarare än till kommunfullmäktigeförsamlingar. Vi tycker att människors valfrihet är viktigare än kommunpolitikens valfrihet.

Regeringens valfrihetssatsningar innebär, som jag nämnde, möjligheter för ökat entreprenörskap inom äldreområdet. Det vill jag säga lite mer om. Sörgårdsidyllen finns i allra högsta grad. Den finns i Storuman där företagare i en mindre bybutik har kombinerat RUT-tjänster och LOV-tjänster för att skapa ett livskraftigt landsbygdsföretagande.

På skolområdet finns sörgårdsidyllen där friskolan i Gottne bildades när kommunen lade ned den befintliga skolan och föräldrarna tog över.

Möjligheten att decentralisera välfärdstjänster och möjligheten att själv stå som huvudman som företagare eller i kooperativ har inneburit en reell förbättring.

De stora drakarna finns också där. Jag vet att det även i dessa stora organisationer finns sörgårdsidyller, men det är viktigt att se verkligheten som den är, och den är minst av allt svart eller vit.

Den kommunala sektorn i Sverige står inför utmaningar. Men på det stora hela kan vi se att vi, trots en mycket turbulent situation som har pågått under många år och tyvärr visat få tecken på att bli mindre turbulent, har överskott i våra kommuner och landsting. Vi behöver inte ha samma diskussioner som man har runt om i Europa där det bara handlar

om skattehöjningar och neddragningar. Det är någonting som vi kan vara mycket stolta över och fortsätta förvalta till det bästa.

Anf. 38 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag fortsätter att försöka utforska Alliansens ställningstagande i fråga om utjämningsystemet.

Jag vet att Centerpartiet gillar utjämningsystemet och att det ligger er varmt om hjärtat. Samtidigt är jag mycket förvånad över att vi har hört så lite från Centerpartiet på riksplanet om detta, ända fram till dess att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade fram ett förslag i finansutskottet om en skrivning om detta. Det kunde ha kommit från allianssidan. Man kunde ha nämnt utjämningsystemet och behovet av en proposition om detta. Men så skedde inte.

När Centerpartiet nu går ut brett i landet och beskriver hur man har varit pådrivande i denna fråga undrar jag: Varför har Centerpartiet inte sett till att denna proposition har kommit tidigare? Vilka frågetecken finns? Det är ändå ett kollektivt regeringsbeslut som gäller. Vad ser Centerpartiet som problem? Finns det några problem i propositionen när det gäller förslaget till utjämningsystem? Jag får inga vettiga svar från vare sig Folkpartiet eller Moderaterna om vad de i sak ser frågetecken kring. Är det sant att det är Moderaterna som stoppar detta medan alla andra borgerliga partier vill ha ett utjämningsystem? Jag skulle vilja ha svar på dessa frågor. Jag hoppas att Emil Källström vill ge mig dessa svar.

Anf. 39 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Om Mats Pertoft har hört lite från Centerpartiet i fråga om den kommunala skatteutjämnningen har det nog mer med vad han har läst och hört än vad Centerpartiet har sagt. Vi har tvärtom varit mycket tydliga och aktiva i denna fråga. Det gäller från vår partiordförande och ned på kommunal nivå. Det har handlat om uttalanden i medierna, debattartiklar och så vidare. Vi har gjort allt vi kan, och vi fortsätter att driva på fram till dess att en proposition om detta klubbas igenom i Sveriges riksdag.

Jag fick frågan om varför detta inte finns på plats. Jag och Mats Pertoft verkar dela en åsikt, och det är att Centerpartiet borde ha mer att säga till om i svensk politik. Hade Sverige letts av en centerpartistisk regering med 51 procents majoritet hade detta varit verklighet. Så är det.

Vi driver på, och vi har gjort det under lång till. Som jag konstaterade i mitt anförande är jag mycket nöjd och glad över att vi nu kan åstadkomma precis det som har varit Centerpartiets ingång hela tiden och att vi har en bred överenskommelse och att vi ser fram emot propositionen. Sedan får vi givetvis se vad som står i den. Vårt arbete är inte på något sätt avslutat på grund av denna överenskommelse i finansutskottet, utan det är, som jag sade, avslutat när propositionen föreligger och vi kan fatta beslut om den.

Centerpartiet har i allra högsta grad varit drivande i fråga om detta, och det kommer vi att fortsätta vara.

Jag tror att jag svarade på alla Mats Pertofts frågor.

Anf. 40 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag tror också att Emil Källström svarade på alla mina frågor. Det var inte så många.

En fråga saknar jag fortfarande svar på. Finns det några punkter i utredningen som Centern är kritisk till, eller köper man hela förslaget? Det var ändå en bred parlamentarisk enighet om förslaget. Vi från Miljöpartiet har ställt oss bakom hela förslaget. Vi godkänner förslaget som det är. Men jag undrar hur det är med Centerpartiet.

Min andra fråga som jag vill avsluta med är: Vad ska kommunerna rätta sig efter? När ska detta börja gälla? Är det den 1 januari 2013, eller är det den 1 januari 2014? Om detta beslutas i riksdagen under hösten är det ganska kort tid fram till den 1 januari 2013. Samtidigt finns det en hel del kommuner som fortfarande räknar med detta. Min fråga är alltså: Finns det saker som man borde ändra i förslaget, och när ska det hela träda i kraft?

Anf. 41 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Som jag sagt har Centerpartiets ingång hela tiden varit att vårda den överenskommelse och den kompromiss som utredningen är och då i all enighet mellan alla där ingående partier.

Man ska absolut ha respekt för att det är ett komplext system. Det finns utmaningar och det finns svårigheter, något som några allianskollegor nämnt och som absolut inte bara ska viftas bort.

Jag kan konstatera att man i utredningen med alla partier som deltagit i debatten kom överens och gjorde en kompromiss. Den tycker jag och Centerpartiet att man ska vårda i så stor utsträckning som möjligt.

När det gäller införandet har det funnits en liten oklarhet i debatten. Oavsett vad man tycker har ministern, Peter Norman, sagt att vi inte kommer att hinna med ett införande i januari 2013. Det kan man, som sagt, ha olika åsikter om. Men det är beskedet, så någon oklarhet i det avseendet borde inte finnas. Vad man ska räkna med i 2013 års budget är – precis som Örnsköldsviks kommun i går gjorde – att dagens spelregler kommer att gälla även år 2013.

Anf. 42 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Utvecklingen inom den kommunala sektorn är vad vi nu debatterar, vilket väl inte undgått någon vid det här laget. Det är vår välfärdsmotor, som jag gång efter annan sagt, och ett långtgående kommunalt självstyre som vi talar om. Hela tiden när vi diskuterar de här frågorna måste vi ha det i minnet.

Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag tycker att det ser bra ut när det gäller ekonomin i den kommunala sektorn. Utvecklingen 2012 ser riktigt bra ut, och det ser hyfsat bra ut för åren 2013 och 2014. Men när man prognostiserar längre fram ser man att resultaten avtar allteftersom.

År 2012, i år, får man som det nu ser ut en ganska rejäl injektion i och med återbäringen av Afapremierna på 10 miljarder kronor. I så fall blir resultatet 20 miljarder kronor för sektorn.

Det finns två anledningar till att man får igen pengar på avtalsgruppförsäkringen. Dels har man varit ganska duktig på att få finansiell avkastning. Dels är det resultatet av den reformerade sjukförsäkringen som

nu ger pengar tillbaka till kommuner och landsting att användas i den välfärdsmotor som vi talar om. Det är oerhört viktigt att man får ett grepp om saker och ting och kan sätta in rehabiliteringsåtgärder. Också det ger mer pengar i välfärdsmotorn – pengar som kan användas till att utveckla välfärden. Det är jag väldigt glad över.

År 2011 ökade antalet arbetade timmar inom sektorn. Det gjorde även det reala skatteunderlaget. Åren 2012 och 2013 får vi en effekt via att pensionerna växer till. Även det ger bra resultat ekonomiskt i kommunerna och landstingen.

Trots det finns det en hel del skillnader mellan kommuner och mellan landsting. En väsentlig förklaring till det är att det är en hel del utflyttning från vissa kommuner, vilket i sin tur ganska starkt påverkar skatteunderlaget. Vi har också olika sätt att styra via det kommunala självstyret. Det är klart att även det har en tendens att påverka utfall och ekonomiska situationer där så gäller.

Skatteutjämningen har vi diskuterat en hel del. Det är en självklarhet, tycker vi kristdemokrater som hade ordförandeposten i utredningen. För en gångs skull lyckades ordföranden samla alla partier att tycka likadant i frågan. Ett enigt förslag kunde levereras. Men man kan ju alltid fundera på varför inte vissa olika tankebanor dök upp i Skatteutjämningsutredningen när det här låg på bordet så att man kunde bli överens om ett genomförande ganska omgående.

Dock vet vi att det finns både vinnare och förlorare när förändringar och justeringar genomförs i ett sådant här system. Jag står på förlorarsidan. Trots det är jag beredd – rätt ska vara rätt – att genomföra ett system som kompenserar och också minimerar skillnader utifrån de olika strukturella situationerna i vårt land.

Jag kommer från Umeå kommun. Vi förlorar 63 miljoner kronor om det här genomförs. Västerbottens landsting förlorar 320 miljoner kronor.

Mats Pertoft, Miljöpartiet, har i replikskiften här ställt frågor och får gärna ta replik också på mig; det gör inget. Har Mats Pertoft talat med Robert Winroth, miljöpartist och kollega till Mats Pertoft, om situationen för Västerbottens läns landsting? Robert Winroth driver landstinget tillsammans med Socialdemokraterna och förlorar 320 miljoner kronor på det här. Frågan är om det då är så lätt att gå med på sådana här saker och känna: Jippii! Det här är jättebra.

Dock anser jag att rätt ska vara rätt. Jag tycker att detta är jobbigt. Samtidigt tycker jag att vi ska driva på för att så snart som möjligt få igenom detta trots att jag, som sagt, står på förlorarsidan i denna del.

Vi vet att det här inte kommer att kunna vara genomfört 2013. Vi hoppas dock kunna sikta in oss på år 2014 i dessa delar.

Jag ska göra några nedslag innan jag går in på statsbidragen som jag tycker att det är ganska intressant att fördjupa sig i.

Man kan läsa i betänkandet att antalet anställda i kommuner och landsting och i den privata del som utför tjänster på kommuners och landstings uppdrag är nästan 1,2 miljoner. Det är en ökning av antalet människor som jobbar i denna välfärdsmotor sedan år 2010 med 1 procent. Notera alltså att det är ett ökat antal anställda!

Kömiljarden som även Källström från Centerpartiet var inne på gör att vi snabbare får tillgång till läkare. I dag får 93 procent av patienterna

läkarbesök inom sju dagar. Denna effekt tror vi fortsatt gäller. Vi ska få det till att 100 procent ska kunna uppnå detta inom sjudagarsperioden.

Lagen om valfrihet har tidigare talare varit inne på. I dag är det 200 fler vårdcentraler. Öppettiderna ökar, och vårdgivarna blir bättre på att tillgodose patienternas behov.

Vi ser den utveckling som regeringen är tydlig med – en utveckling mot en mer kunskapsbaserad sjukvård genom att vi inför nationella riktlinjer i en del områden och genom införandet av öppna jämförelser. Detta sker i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Alla är på tå för att nå fram i de här frågorna. Det här är exempel på hur regeringen satsar pengar på området.

Antalet patienter som avlidit inom 28 dagar efter sjukhusvårdad hjärtinfarkt har minskat, från 18,9 procent år 2000 till 13,2 procent år 2010. Det är en bra välfärdsförbättring, och denna ska fortgå tack vare att vi fokuserar på de här bitarna.

Regeringen går också vidare med patientsäkerheten. Det satsas 2 ½ miljard extra på att komma till rätta med infektioner, missbedömningar och ”otvättade händer” – hygienbitar inom sjukvården som orsakar ett antal återbesök och drar resurser från sjukvården. Om vi kunde få bukt med de delarna skulle vi kunna satsa resurserna på en hel del andra saker som skulle ge bättre sjukvård åt många.

Det har varit en diskussion om detta med värdesäkrade statsbidrag eller inte. Ulla Andersson har i sin motivreservation ganska ingående resonerat om det och vill ha värdesäkrade statsbidrag. Men hon fick inte igenom det tidigare när hon stödde socialdemokratiska regeringar.

Att vi ska värdesäkra statsbidragen är inget som direkt förordas. Jag har inte hört det från så många håll. Frågan drivs alltid i opposition, men i regeringsställning talar man inte om värdesäkrade statsbidrag eftersom man får en del bekymmer i och med det.

Nu är det Ulla Andersson som driver på om detta. Hon vill också ha en politik där man via statsbidrag går in och kan ansvara vid konjunktursvängningar. Men det är precis vad man redan gör.

Vi ska dock komma ihåg att statsbidragen utgör ungefär 20 procent av kommunernas intäkter. 80 procent är skatteintäkter. Här måste man se till vilken typ av politik som i övrigt förs för att stimulera till fler arbetade timmar, något som ger den bästa hävstångseffekten när det gäller kommunernas skatteintäkter och att kunna använda sig av de här delarna. Det är oerhört viktigt att vi kan använda dessa på rätt sätt.

Jag skulle vilja ta ett exempel på detta med statsbidrag. Gävle kommun, som Ulla Andersson kommer från och som nu styrs av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, gjorde år 2011 en vinst på 258 miljoner kronor.

Skulle statsbidragen utökas i lika stor omfattning för att klara den vinstmarginalen skulle 35 miljarder behöva läggas på de generella statsbidragen! 35 miljarder innebär en 40-procentig ökning av de generella statsbidragen – detta för att motsvara bara vinsten i Gävle kommun 2011.

Varför använder Ulla Andersson inte de pengar som genereras i Gävle kommun till den välfärd som man säger inte fungerar, något som man så gärna skyller på regeringen? I Gävle kommun skriver nu tidningar till och med om att förskolan får öka antalet barn. Personalen skriver brev till politikerna och säger: Nu får det vara nog!

Ulla Andersson, den vinst ni gör i Gävle kommun motsvarar, som sagt, 35 miljarder kronor i ökade statsbidrag. Det går inte att skylla på statsbidragen när man inte ens kan sköta välfärden i den egna kommunen! Det är vad jag slutligen vill säga.

Anf. 43 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Anders Sellström apostroferade mig, och då måste jag ta upp den kastade handsken. Jag är fullt medveten om att Robert Winroth i Västerbottens landsting har problem med när det nya systemet införs. Vi har pratats vid i den frågan, och han har inte ifrågasatt det nya systemet. Han har frågat mig när det kommer, för det är bra att veta när man räknar budgeten om man blir av med alla dessa pengar.

Den frågan har regeringen faktiskt inte gett besked om ordentligt. Nu fick jag besked från Centern att det inte kommer ett beslut 2013. Så tydligt har mig veterligen ingen sagt det tidigare. Det är intressant. Jag undrar vem som bestämmer – är det Centern eller är det Peter Norman?

Ni är ju fyra partier i alliansregeringen. Om jag förstår det rätt vill faktiskt tre av dessa partier att propositionen ska läggas fram och är ganska överens om systemet och förslaget. Varför har den inte lagts fram om det är så? Tre slår väl fyra, eller är det Moderaterna som bestämmer allting i alliansregeringen? Har de blockerat det här?

Jag håller helt med Anders Sellström om att rätt ska vara rätt. Oberoende av om ens egen kommun, ens egen riksdagsvalkrets eller ens eget landsting förlorar eller vinner på systemet handlar det om att vi ska ha ett kommunalt utjämnningssystem som är rättvist och som bygger på fasta parametrar och på ett rättvisesystem som alla kan godkänna.

Jag har inte fått höra någonting om varför det dröjer. Vad är det för fel? Vad är det man undersöker i Regeringskansliet? Vad är anledningen till att man inte lägger fram den här propositionen? Man hänvisar till några diffusa synpunkter, och man kan inte säga vad de handlar om. När det gäller tillväxten tycker jag att Statskontoret svarade väldigt bra, och Peter Norman har till och med hänvisat till Statskontoret, visserligen med fel citat, men ändå. Vad är det som gäller?

Anf. 44 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det som gäller är ganska självklart den skrivning som vi enades om och som Socialdemokraterna var inne på var den skrivning som de lade från början, men det var det inte. Vi visste i finansutskottet att det är en omöjlighet att detta kan träda i kraft 2013. Det har nu också signalerats från regeringshåll. Tidigast 2014 kan vi komma i gång med det här systemet, och det är ganska självklart. Jag har inte uppfattat det på något annat sätt. Sedan finns det en del som tror saker och har förhoppningar om det ena eller det andra, men det är en annan femma.

När det gäller Robert Winroth har jag läst tidningarna där han uttalar sig om de här sakerna, och det stämmer inte riktigt överens med din bild av det hela. Du säger att du har pratat med honom, men han bromsar med klackarna i backen för att inte behöva vara med om att det här införs. Det är väl det här som är bekymret. Många kommuner förlorar på det, och då måste man ta det lite lugnt och prata igenom det mer med varandra och ge det lite tid. Det är väl det som har skett även på regeringssidan. Vissa frågor måste ta lite mer tid.

Det kommer att genomföras, men i vilken form vet vi fortfarande inte när propositionen läggs fram. Men jag hoppas att vi kan få igenom så mycket som möjligt. Sedan kan det komma en del till som man kan titta på, och det är den här tillväxtdelen. Jag har sagt: Kör igenom det här förslaget som vi har, och så kan vi väl kika på detta med tillväxtdelen och komplettera längre fram.

Det är många som ska pratas vid. Sedan får vi se vilken proposition som läggs fram nu i höst, och så får vi diskutera det i kammaren. Men signalen är tydlig – det blir tidigast 2014.

Anf. 45 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Om det vore så väl att signalerna hade varit tydliga hade jag inte haft några frågor. Problemet är att signalerna inte har varit tydliga. De har tvärtom varit väldigt otydliga. Själv har jag diskuterat frågan med Peter Norman ett antal gånger, och jag har ställt frågor också. Han har aldrig gett ett tydligt besked om när det skulle införas.

Det är just detta som är problemet. Det hade varit helt okej om man från början hade sagt: Nej, vi klarar det inte enligt den tidtabell som kommittén föreslog. Jag har respekt för att saker och ting tar tid och att man vill ha en dialog. Men att man inte ger besked, inte säger ett ord och duckar i frågan om när det ska införas respekterar jag inte, för då ger man inte kommuner och landsting vettiga ekonomiska förutsättningar. Det är väl ingen tillfällighet att man från många kommuner när jag ringde runt i går inför den här debatten svarade att de fortfarande inte har fått något tydligt besked.

Jag är tacksam om Anders Sellström skulle vilja ha vänligheten att upplysa regeringen om att deras budskap inte gått hem så att alla Sveriges kommuner och landsting kan få veta att det är 2014 som gäller. Det tror jag vore en stor nyhet.

Sedan är frågan fortfarande: Vad är det som är fel med förslaget? Där har jag inte hört något. När det gäller att man måste prata med varandra har man haft mer än ett halvår på sig sedan kommittén lade fram sitt förslag. Man hade också hela tiden att arbeta medan kommittén höll på med sitt arbete, för jag utgår från att ledamöterna liksom Miljöpartiets ledamot kommunicerade med sitt parti.

Kan Anders Sellström ta med sig signalen till regeringen att man ska gå ut brett och säga till kommuner och landsting att man inte klarade det utan måste skjuta allting till den 1 januari 2014? Då tror jag att många kommuner vore glada och tacksamma.

Anf. 46 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Inget gäller ju förrän det gäller. Så är det med allt vi beslutar här. Beslut fattas i riksdagen och beslut fattas av regeringen. Först då gäller beslutet. Budgetpropositionen som läggs fram i september i höst gäller inte förrän den är klubbad i riksdagen i slutet på december. Då först vet man vad som gäller för år 2013.

Det är samma sak med det här. Inget gäller förrän det börjar gälla. Signalen har varit tydlig. Det är sällan som det så här tidigt kommer signaler om vad som ska gälla nästa år eller för flera år framåt vad beträffar just inkomst- och kostnadsutjämningsystemet. Det kommer inte att gälla från den 1 januari 2013. Det är en bra signal. Det debatteras mycket

i budgetfrågor, men man kan inte driva en kommun eller ett landsting utifrån vad man tror, utan det är det som ligger som gäller, och behöver saker förändras får man ta ställning till det då.

Man kan inte bedriva en ekonomi på annat sätt än så. Det tycker jag att vi kan vara överens om, Mats Pertoft, eller hur?

Anf. 47 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag fick förtroendet att sitta i den omdebatterade utredningen om den kommunala utjämningen. Vi hade en noggrann genomgång av systemet, och alla partier kompromissade, som många av talarna har tagit upp. Det här eniga förslaget lämnades över till regeringen, och det har inte hänt något sedan dess.

När vi pratade med våra kolleger på SKL sade de att regeringen har grävt ned förslagen. Frågor i kammaren gav svaren att det nog inte kommer någonting. Nu kom det någonting i alla fall från Centern och Kristdemokraterna om att man inte kan verkställa förslaget förrän 2014.

I de här överenskommelserna som vi gjorde partierna emellan sades det att det var viktigt att snabbt få det nya systemet på plats. Jag ska ge några skäl till varför. Det finns naturligtvis möjlighet för oss att fatta beslut så att det kan genomföras från den 1 januari 2013. Varenda ekvation finns här. Varenda faktor finns här. Det är bara att verkställa förslaget som vi alla har varit överens om, men det finns saker som gör att man inte vill.

Man kan fundera på: Vad är det då för saker som gör att man inte vill? Det är många misstolkningar i debatten. Ofta hör man i debatten att Stockholm förlorar på detta. I Stockholms läns kommuner är det sant när det gäller inkomstutjämningen. Där betalar man 130 kronor per invånare i inkomstutjämningen, men man får 14 gånger mer i kostnadsutjämningen. Man får 1 821 kronor per invånare. Summerar man det betalar Stockholmsregionen i inkomstutjämning 272 miljoner till systemet, men man får 3,8 miljarder. Med diverse regleringsposter vinner Stockholmsregionen 4 ½ miljard. Det är inte så att Stockholmskommunerna betalar till andra kommuner, utan det är snarare tvärtom.

När det gäller inkomstutjämningen hör man mycket i debatten om att den är tillväxthämmande. Det tittade vi på, och vi konstaterade att det som skapar tillväxt är utbildningspolitik, näringspolitik, infrastrukturpolitik och bostadspolitik. Det har ingenting att göra med hur man fördelar de kommunala inkomsterna.

Sedan tittade vi på tillväxten – på bruttonationalproduktstillväxten och på den regionala tillväxten, brp. Vi konstaterade då att Gällivare och Kiruna hade dubbelt så hög tillväxt som Stockholm och Göteborg. Men ekonomisk aktivitet och hög inkomst per invånare går inte hand i hand. Lönesumman skiljer sig också mellan dag- och nattbefolkningen. Ett exempel är att stark skattekraft ofta bara beskriver en god boendemiljö. Tillväxten i Malmöområdet skapas mest i Malmö. Vellinge, som har en trevlig boendemiljö, har däremot en hög skattekraft. Men tillväxten skapas i Malmö.

När det gäller kostnadsutjämningen finns det några modeller som verkligen behöver ändras beroende på att samhället har ändrats. När det gäller IFO-modellen, kan vi singla slant och få krona eller klave – vinnare eller förlorare – för dagens modell har en sämre förklaringsgrad än

50 procent. Det är vinnare eller förlorare; det är bättre att singla slant och få krona eller klave.

Utredningens förslag förklarar kostnadsskillnaderna kommunerna emellan till 70 procent. Det är kanske inte heller till fyllest, men det är mycket bättre än krona-eller-klave-principen. Därför är det viktigt att verkställa detta system. Det här är inte rättvist, och det görs inte efter de principer som alla partier har varit överens om med likvärdiga förutsättningar.

Det andra exempel jag vill ta upp är det som Pia Nilsson beskrev. Det handlar om kommunerna Berg och Sollentuna. Man har lika hög inskrivningsgrad för barnen i Berg och i Sollentuna, men ändå får Sollentuna kommun 75 000 och Berg 46 000. När vi tittade på det i utredningen konstaterade vi att vissa kommuner är överkompenserade och gör miljonvinster på förskoleverksamheten. Vi kände i utredningen att detta inte är rimligt.

Herr talman! Det är snart sommaruppehåll, men jag ser fram emot hösten, och jag nästan längtar efter att vi får behandla ärendet om kommunal skatteutjämning. Vi behöver verkligen förändra detta. Det är ett gammalt system som inte på något sätt avspeglar hur samhället ser ut i dag.

Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag. Jag vill gärna återge vad som står i vår betänkandetext så att det kommer med i protokollet: ”Regeringen ska återkomma till riksdagen under hösten 2012 med proposition i frågan.”

Anf. 48 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag kan hänvisa till mycket av vad både Jörgen och Pia har sagt om kravet på att det måste till ett rättvist utjämningsystem för kommunerna. Det är nämligen av helt avgörande betydelse för att man ska kunna ha bra barnomsorg med kvalitet, kvalitet i skolan och bra fritidsverksamhet för våra barn i hela landet. Vi ska ha rättvisa förutsättningar för att kunna ge kommuninvånarna bra service. Våra äldre och gamla anhöriga ska bli väl omhändertagna i hela landet oavsett om man bor i en rik eller i en fattig kommun. Det är därför vi måste ha ett mycket mer rättvist system för utjämnigen mellan kommunerna. Solidaritet, kan man kalla det.

Som många redan har påpekat – vilket inte hindrar att jag påpekar det igen – är det över ett år sedan som en enig parlamentarisk utredning föreslog förändringar i både inkomst- och kostnadsutjämning. Denna eniga utredning föreslog att detta skulle gälla från den 1 januari 2013.

Men sedan händer ingenting och ingenting och ingenting. Påtryckningar på Peter Norman och påtryckningar från S, V och MP i utskottet och frågor till regeringen på olika sätt har inte hjälpt. Vi gissar att Moderaterna har bromsat detta bara för att de håller sina rika kommuner om ryggen. Det har säkert inte varit roligt att vara vare sig centerpartist eller kristdemokrat och känna folk ute i kommunerna som känner sig orättvist behandlade och förfördelade.

Men så i förra veckan gick plötsligt majoriteten i finansutskottet med på våra skrivningar om att regeringen *skall* återkomma med förslag före 2013 års budget. Kommuner i mitt hemlän Skaraborg, såsom Gullspång, Töreboda, Karlsborg, Vara, Essunga och Tidaholm, förväntar sig nu att

riksdagen lever upp till detta beslut. Och vi från Socialdemokraterna förväntar oss att regeringen följer det som riksdagen nu beslutar om, nämligen att den ska återkomma före årsskiftet.

Anf. 49 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Jag tänker också beröra skatteutjämningen, men huvudsakligen i en annan aspekt som utredningen också hade att hantera, nämligen den om våra gränsskatteavtal och vad de betyder för de kommuner som har många medborgare som pendlar över gränserna.

Jag är först och främst glad att finansutskottet nu har enats om en proposition. Som ledamot vet jag vilket arbete vi gjorde för att komma förbi en massa gamla hangups och försöka komma så långt som möjligt och så nära sanningen man kan komma. Därför togs också forskningen till vara på ett aktivt sätt i utredningen. Vi lyckades komma till ett antal slutsatser som man skulle vilja fick lite mer genomslag också i de kommunala och regionala debatterna, för detta är nya kunskaper.

Det första är det ganska självklara, att kommunal självstyrelse kräver utjämning och att det behövs ett system för detta. Det andra handlar om var tillväxten skapas. Det är det som är det intressanta resonemanget och det som bland andra Jörgen Hellman var inne på. Jag förutsätter att vi får en proposition som följer utredningen med tanke på det massiva remisstöd som finns.

Utredningen fick också till sig frågan om gränskommunerna. Utgångspunkten är att det, framför allt där Sverige gränsar till andra nordiska länder på olika håll, pågår ett aktivt arbete för att få en regionförstoring. Syftet är att öka tillväxten och arbetsmarknaden och få det som följer med detta: en bättre arbetsmarknad och bättre löneförhållanden. Det är alltså en vinn-vinn-situation, som man på regionalt håll jobbar mycket med. De nuvarande skatteavtalen och effekterna av dem är tyvärr en hämsko när det gäller att satsa helhjärtat på detta.

De flesta av oss tycker ändå att välfärden betalas där man bor, och då borde också skatteintäkterna komma dit. Utredningen konstaterar att vi får ut ungefär 8–9 kronor per hundralapp oavsett vilken typ av skatteavtal vi har, till exempel de gränsgångaravtal som vi har med Norge eller de särskilda skatteavtal som vi har med Danmark. Det är naturligtvis inte hållbart i längden.

Därutöver har vi en ordning som innebär att de pengar som i alla fall kommer – dessa 8–9 kronor – går rakt in i skatteutjämningssystemet. Man kan säga: Då berörs ju inte gränskommunerna, utan alla landets kommuner får stå för den förlust på några miljarder som det faktiskt handlar om! Delvis är det så. Men vårt eget utjämningssystem förstärker tyvärr effekten. Det har mycket att göra med barnomsorgsaspekten, som har diskuterats, och även med andra aspekter. Skatteutjämningssystemet gör att man tittar på kommunerna med många pendlare till andra länder och säger: Här är det inte många som jobbar. De som jobbar i det andra landet taxeras som nolltaxerare. Eftersom systemet och barnomsorgsersättningen bygger på försörjningsgraden innebär det att kommuner som Strömstad, Vellinge och andra får betydligt mindre utjämning för barnbidrag. Däremot får de lite mer för socialbidrag.

En del av detta kommer det förslag som utredningen har lagt fram att lösa. Det är också därför som det är mycket bråttom att det kommer på

plats. Men detta är inte en långsiktig lösning. Det rimliga måste vara att skatteintäkterna går direkt till en kommun. Det förutsätter att vi får ett skatteavtal där vi kan växla inkomstuppgifter på individnivå, vilket vi inte gör i dag med våra nordiska grannländer. Däremot gör vi det med till exempel USA, vilket borde borga för att det skulle vara möjligt att göra detsamma med Danmark.

Att kommittén kunde göra en sådan noggrann genomgång berodde på att det av forskarskäl fanns danska inkomstuppgifter för ett enda år som vi fick tillgång till. Det var året 2007. Sedan dess kan vi inte placera inkomsterna i respektive kommun.

Följden av bristen på dessa inkomstuppgifter är också att det blir en väldigt snedvriden debatt. För några veckor sedan var Malmö i fokus för att väldigt många varken hade jobb eller var registrerade för inkomster någonstans. Det beror delvis på att väldigt många jobbar i Köpenhamn, och i svensk statistik har de varken en inkomst eller något annat och betraktas som helt utanför samhället. Det blir en mycket felaktig diskussion när man pratar om sysselsättningsgrader och annat i de här gränskommunerna.

För det första måste det förslag som Skatteutjämningskommittén har lagt fram införas så fort som möjligt. Det lindrar effekterna för gränskommunerna.

För det andra måste det tas fram inkomststatistik på individnivå och skatteavtal som gör att man skattar huvuddelen av sina inkomster i den kommun där man bor oavsett på vilken sida av en landgräns den ligger.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 20 §.)

13 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2007–2011

*Utvärdering av statens
upplåning och skuld-
förvaltning 2007–2011*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2011/12:FiU30

Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2007–2011 (skr. 2011/12:104).

Anf. 50 STAFFAN ANGER (M):

Herr talman! Den här kommentaren gäller en utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning mellan 2007 och 2011. Det var verkligen en turbulent period. Vårt intryck är emellertid att den statliga upplåningen och förvaltningen av statsskulden fungerat väl trots de oroliga ekonomiska tiderna.

Statens finanser gick från ett överskott i början av perioden till ett underskott på grund av finanskrisen i mitten av perioden, och sedan blev det ett överskott igen 2011 på närmare 70 miljarder kronor.

Riksgäldens verksamhet under utvärderingsperioden har varit bra. Verksamheten har följt utvecklingen för statsskuldförvaltningen och legat i linje med målet för statsskuldförvaltningen. Man byggde bland annat en lyckosam valutaposition under 2009, och den avslutades 2011.

Det gav ett fantastiskt resultat på hela 8 miljarder för Sverige. Det är verkligen imponerande. Vi lyfter på hatten för Riksgälden.

Generellt kan vi säga att regeringens riktlinjer bidragit till en lägre upplåningskostnad samtidigt som riskerna varit väl avvägda. Det är alltså mer än godkänt för alliansregeringen.

I slutet av 2011 uppgick statsskulden till 1 108 miljarder kronor. Det är en minskning med 60 miljarder sedan 2007. Räknat i procent av bnp är Sverige nu nere på 32 procent. Högst var statsskulden i Sverige under 90-talskrisen. År 1994 var statsskulden uppe på hela 78 procent av bnp. Detta ska jämföras med de 27 länderna i Europa som år 2011 hade en statsskuld på hela 80 procent, och den har ökat sedan dess. Det är inte att undra på att det är oroligt i Europa. Redan 2010 hade till exempel Grekland en statsskuld på 140 procent av bnp.

Vi kan konstatera att vi har haft en bra situation på skuldområdet under de här fem åren. Det är bara att gratulera alliansregeringen. Den har skött det här utmärkt. Jag yrkar bifall till förslaget i finansutskottets betänkande FiU30.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 20 §.)

14 § Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU22
Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor.

Anf. 51 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Ämnet är alltså bank- och försäkringsfrågor. Det är ingen överdrift att påstå att bank- och finansmarknadsfrågor befinner sig i den europeiska krisens centrum på olika sätt. Det gäller både när man ska förklara orsakerna till att krisen har uppstått och när man ska diskutera lösningar. Jag tänker emellertid inte ägna så mycket tid åt det europeiska perspektivet i dag, men vi kan konstatera att det pågår ett omfattande arbete för att skärpa tillsynen, reglera bankerna och finansmarknaden bättre och öka kapitalkraven.

Just nu pågår det också en mycket viktig diskussion om hur man ska hantera banker som hamnar i insolvens och som riskerar att gå under. Där är vår position att i ett sådant läge handlar det inte bara om att pytsa in pengar i banksystemen utan om att staten i det fallet ska ta över både ansvar och ägande där det är nödvändigt för att lotsa bankerna och banksystemet ur krisen. När bankkrisen i början av 90-talet var över, tillväxten hade återvänt och ekonomin hade kommit i gång kunde vi konstatera att det var en sådan hållning som gjorde att kostnaden för medborgarna faktiskt var noll eller väldigt nära noll. Det är viktigt att säga det eftersom den diskussionen pågår.

Det här betänkandet har inte någon stor bäring på de övergripande frågorna. Det finns delvis en rätt stor bäring på det i just bankdelningsdiskussionen, men i övrigt är det andra och mindre frågor som diskuteras. Därför tänker jag hålla mig kort i dag och ber att få återkomma till de

andra frågorna som mer rör banksystemet i stort och den europeiska krisen.

Vi har en reservation, nr 4, som jag yrkar bifall till. Den rör försäkringsbolagens premiesättning och i vilken mån enstaka betalningsanmärkningar ska kunna få återverkningar på hur man sätter priset på försäkringar. Vi vill att detta ska ses över. Det är ett återkommande krav. Vi ställde det även förra året, och vi vidhåller det. Jag yrkar alltså bifall till den reservationen.

Sedan finns det också en reservation nr 1 som handlar om sparbankerna och egenkapitalbevis. Jag tänker inte yrka bifall till den i dag. Regeringen hänvisar till att det pågår ett analysarbete och att det är mycket komplext. Man kan säga att vi också har ett analysarbete när det gäller att följa detta eftersom det drar ut på tiden. Det är lite av långbänk över det hela. Vi tycker att man skulle kunna komma fram till ett resultat snart, men vi avvaktar även den här gången. Vi får se hur det blir nästa gång.

Anf. 52 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att läsa upp något en amerikansk politiker formulerade härförleden:

Jag vill se till att amerikanska skattebetalare aldrig mer ska behöva betala 700 miljarder dollar, eller ännu mer, för räddningspaket till finansindustrin. Om de stora Wall Street-bankerna vill ägna sig åt högriskaffärer är det helt okej, men det finns ingen anledning att de ska göra detta med statligt garanterade insättningar. Det är hög tid att sätta stopp för offentligt garanterade Wall Street-excesser. Inget finansföretag bör vara så stort att dess konkurs hotar att föröda vår ekonomi och förstöra miljontals amerikanska jobb. Det här landet skulle må avsevärt bättre om vi begränsade dessa finansiella institutioners verksamhet.

Orden härrör från John McCain, senator för republikanerna och partiets presidentkandidat 2008, som tillsammans med den demokratiska senatoren Maria Cantwell har motionerat om ett återinförande av centrala delar av den lagstiftning som tidigare upprätthöll en tydlig boskillnad mellan traditionell bankverksamhet och det slags affärer som investmentbanker fokuserar på – om man så vill en boskillnad mellan att å ena sidan tjäna det breda allmänintresset av in- och utlåning till hushåll och företag samt välfungerande betalningssystem och å andra sidan verksamhet inriktad på högriskaffärer mellan resursstarka särintressen.

Som en följd av börskraschen 1929 stiftade den amerikanska kongressen en lag, efter upphovsmännen kallad Glass-Steagall Act, som just upprättade en tydlig boskillnad mellan traditionella affärsbanker och investmentbanker. Många bedömare menar att lagens avskaffande 1999 lade grunden till dagens finanskris.

Herr talman! På denna sida Atlanten har den brittiske finansministern George Osborne, som tillhör Anders Borgs brittiska systerparti, lovat att införa lagstiftning som ålägger bankerna att mycket tydligare än i dag hålla isär traditionell bankverksamhet från övrig verksamhet. Frankrikes nye socialistiske president valdes på ett sextiopunktsprogram där en av punkterna, nr 7, handlar om att tvinga bankerna att skilja på investerande och spekulerande verksamhet.

Idén vinner alltså såväl geografisk som partipolitisk spridning och har djupa rötter ända ned till Aristoteles åtskillnad mellan ekonomi och kremastik, mellan långsiktigt värdeskapande i hela folkets tjänst och spekulation vars vinster tillfaller ett fåtal. Det är på tiden, herr talman, att vi nu också i Sverige på ett kvalificerat sätt tar oss an denna problematik. Miljöpartiet uppmanar därför regeringen att tillsätta en utredning med uppdraget att föreslå ny lagstiftning för den svenska banksektorn med syftet att juridiskt tydligt separera affärsbanker från investmentbanker samt begränsa den statliga bankgarantin till de förstnämnda.

Den svenska finanssektorns balansomslutning är 4,5 gånger större än Sveriges bnp, och att landets skattebetalare ytterst ska gå i borgen för de enorma förluster som en bankkrasch skulle kunna medföra ter sig orimligt. Ett sådant vittfamnande borgensåtagande innebär i praktiken en kraftig subvention av storbankernas upplåningskostnader. Finansinspektionens generaldirektör Martin Andersson har uppskattat det sammanlagda värdet av bankgarantin för våra fyra storbanker till 25–30 miljarder kronor per år under finanskrisen.

Denna statliga jättesubvention av banksektorn stimulerar bankerna att ta höga risker och får kapital att röra sig mot värdepappershandel i stället för att investeras i den reala ekonomin. Ändå är det givetvis ute i den reala – verkliga – ekonomin vår framtid formas. Det är där massiva klimatinvesteringar i förnybar energi och hållbara transportsystem nu måste till, och det är ute i verkligheten som slitna miljonprogramsområden och nedgångna skolor måste rustas upp och orimligt låga lönelägen i kvinno-dominerade yrken äntligen justeras upp.

Herr talman! För att få råd med den sortens omfattande investeringar i social rättvisa och en övergång till långsiktigt hållbara energi- och transportsystem tror jag att det också vore en god idé att utreda hur en grön investeringsbank skulle kunna etableras i Sverige. Jag har därför tillsammans med Annika Lillemets, Jan Lindholm och Magnus Ehren-crona lagt fram en enskild motion om detta.

I Storbritannien sjösätts i år en Green Investment Bank, och i Tyskland har den statliga banken Kreditanstalt für Wiederaufbau spelat en betydande roll för den snabba utbyggnaden av vindkraft och solenergi genom att bland annat tillhandahålla förmånliga lågräntelån som inte minst kommit innovativa och alltmer samverkande kommunala energibolag till del. Den nya rödgröna regeringen i Frankrike förbereder inrättandet av en offentlig investeringsbank med det uttalade syftet att kapitalförsörja små och medelstora företag samt underlätta en ekologisk omställning av den franska industrin.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 2.

Anf. 53 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! I detta betänkande, som behandlar allmänna motioner om bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor, behandlas bland annat tre motioner som handlar om att införa fri flytträtt för försäkrings-sparande. I den motion jag själv har varit med om att författa finns ett yrkande om att införa friare möjligheter att flytta pensionsförsäkringar.

Av betänkandet framgår att utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare, senast för två år sedan. Den gången valde utskottet att avslå yrkandena med motiveringen att det pågår ett arbete i Regeringskansliet

med att se över möjligheten till obligatorisk flytträtt för pensionssparande. I det betänkande vi nu debatterar avstyrks samma yrkanden i dag, två år senare. Det görs med hänvisning till en utredning – Livförsäkringsutredningen, vill jag minnas att den heter – som har i uppdrag att analysera och lämna förslag kring frågor om flytträtt för försäkringssparande med mera.

Utredningen ska tydligen lämna sitt betänkande i september i år. Det verkar vara samma utredning vi kunde läsa om i svensk finanspress redan för ungefär ett och ett halvt år sedan. Då stod det att utredningen skulle vara klar i mars i år. Jag utgår ifrån att det är samma utredning och att den har fått flyttas fram. Kanske ville man ha tid över för att kunna hänvisa till den i detta betänkande – vad vet jag?

Ska det pågå utredningar i denna fråga menar jag att de bör gå ut på att ta reda på *hur* den fria rätten ska införas, inte *om* den ska införas. Att införa flyttmöjligheter för försäkringar borde inte vara särskilt kontroversiellt egentligen. Det finns fri flytträtt i Norge sedan 1991, och syftet med att införa det även i Sverige är helt enkelt att försäkringstagarens intressen gynnas genom bland annat en ökad och förbättrad konkurrens och ett ökat förtroende från försäkringstagarna. Avtal som syftar till att binda upp försäkringstagaren i flera decennier syftar till att gynna försäkringsbolagen och även säljarna av försäkringarna. När försäkringsbolagen och säljarna tjänar mer är det försäkringstagarna som betalar mer.

Med anledning av detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 3. För tids vinnande är detta mitt enda yrkande.

Anf. 54 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Lika lite som skattepengar ska gå till privata bolag i välfärden ska skattepengar gå till privat näringsverksamhet inom finanssektorn. Det måste vara något totalt systemfel när skattebetalarna ska garantera privat bankverksamhet.

Om vi tittar hur det ser ut runt om i Europa och världen i dag kan vi se att finanskrisen har orsakat enorma problem i land efter land. Irland fick ett budgetunderskott på minus 30 procent, från att ha haft ett överskott, för att de gick in och garanterade sina banker. I dag ser vi hur Spanien har enormt stora problem och hur det bankpaket de har blivit lovade inte kommer att räcka. Vi ser problem i Portugal, och vi ser problem i Grekland. Grekland har självklart också andra problem, men 7 av 10 kronor som läggs in för att rädda landet går till banker.

Det är en enorm kris vi står inför, och därför är förslaget om en bankdelningslag desto viktigare. Det är nu lagen borde införas; den borde redan ha varit införd.

Jag tycker att de partier som inte förordar en bankdelningslag borde förklara hur de anser att vi bör bemöta privata finansföretag. Är det meningen, tycker ni, att vi ska gå in med skattebetalarnas pengar och garantera privat finansverksamhet? Hur har ni tänkt lösa denna situation?

Effekterna av finanskrisen 2008 är väldigt svåra att överskatta. Det rör sig om produktionsbortfall på tusentals miljarder dollar, massarbetslöshet, fattigdom och en valutaunion i gungning. Företrädare för den svenska banksektorn brukar hävda att den är väldigt stabil och välkapitaliserad, men det är en sanning med stor modifiering. Det var inte alls

länge sedan både Swedbank och SEB var nära att gå omkull efter att under lång tid aggressivt ha jagat marknadsandelar i Baltikum. I denna jakt tog de enorma risker i sin kreditgivning, risker de kunde ta på grund av för låga kapitaltäckningskrav och dålig finanstillsyn och eftersom det finns en implicit garanti från staten att inte låta stora banker gå i konkurs.

I de flesta länder, för att inte säga alla, finns det en implicit, indirekt garanti från statens sida: Man kommer inte att låta stora finansiella institut gå i konkurs. Denna försäkran är en förklaring till att vissa bolag kunnat växa sig så stora att de blivit för stora för att tillåtas gå omkull. Irland, Spanien, Portugal, Lettland och Island är några stater som drabbats väldigt hårt av den struktur som i dag råder, där stater garanterar så kallade systemviktiga bankers verksamhet. Det är lätt för bankerna att riskera skattebetalarnas pengar, och självklart är det mumma för finanskapitalet att veta att skattebetalarna bär förlusterna medan de själva tar vinsterna.

Implicita eller uttalade statliga garantier innebär en kraftig subvention av storbankernas upplåningskostnader. Garantierna innebär också att det inte finns någon större anledning för storbankernas kreditgivare att ta reda på bankernas finansiella situation. Riksbanken har nyligen efter initiativ från Vänsterpartiet försökt uppskatta värdet på den svenska implicita garantin. Deras bedömning är att den i genomsnitt har uppgått till 30 miljarder kronor per år för de fyra storbankerna mellan åren 2002 och 2010. Det motsvarar drygt hälften av storbankernas sammanlagda vinster före skatt under samma tidsperiod. Motsvarande studier i andra länder har kommit fram till liknande resultat.

Vad gäller den så kallade stabilitetsfonden står banksektorn för finansieringen genom årliga avgifter. Skattebetalarna gick in med pengar innan. Regeringen har i olika sammanhang framfört åsikten att bankerna därigenom betalar för den subvention den implicita garantin innebär. Det vill jag påstå att de inte gör. För det första har de två sakerna egentligen ingenting med varandra att göra. För det andra betalar bankerna mycket högt räknat i genomsnitt 3 miljarder kronor per år till Stabilitetsfonden, vilket ska jämföras med den årliga subventionen, som uppgår till 30 miljarder kronor. De får alltså genom den statliga garantin intäkter som är tio gånger högre än vad de sedan betalar till fonden, som är väldigt liten och inte alls kommer att täcka deras förluster om de går omkull.

Problemet med dagens finansiella sektor och dess stora institut är inte bara att de är för stora att tillåtas gå i konkurs. De är också i princip för stora att rädda, i alla fall med mindre än massiva statliga kapitaltillskott och stora budgetunderskott som en direkt konsekvens. Det diskuteras hur stor de svenska finansinstitutens balansomslutning egentligen är, men man kan säga att finanssektorn totalt är ungefär sex gånger bnp och de fyra storbankerna ungefär fyra gånger bnp, vilket gör att vi ligger i ligans topp vad gäller storlek på finanssektorn. En så stor finanssektor, oavsett hur strikt reglerad den är, utgör en allvarlig risk för Sveriges makroekonomiska stabilitet.

Det är därför vi vill se en bankdelningslag. Vi har nu drivit den här frågan väldigt länge och är glada att Miljöpartiet nu anslutit sig till den linjen. Förhoppningsvis kommer fler att inse det kloka i att stater inte ska gå in och garantera den privata finanssektorns aktiviteter.

I Storbritannien tillsatte man en utredning mot bakgrund av finanskrisens effekter på det brittiska banksystemet. När den brittiska staten gav olika former av stöd till bankerna under finanskrisen visade det sig att det var mycket svårt att separera traditionell samhällsviktig verksamhet från investmentverksamhet. Det innebar att hela banker fick räddas, även de delar som inte ansågs samhällsviktiga, vilket blev mycket kostsamt. Bland annat mot denna bakgrund föreslår den brittiska utredningen ett slags separation av bankernas verksamhet i dels traditionell bankverksamhet, det vill säga vanlig in- och utlåning, sådant vi behöver till företag och hushåll, dels så kallad investmentverksamhet, den spekulativa verksamheten.

Utredningen har uppskattat att så mycket som fyra till fem sjättedelar av de brittiska bankernas sammanlagda balansomslutning härrör från det som definieras som investmentverksamhet, vilket motsvarar 40–50 biljoner kronor. Det finns ingen i dag som vet hur stor finansspekulationen är i Sverige. Riksbanken har på en fråga från oss svarat att de ska börja räkna på det, för de menar också att det är viktigt att veta hur stor andel av bankernas verksamhet som är finansiell spekulation, eftersom det påverkar den finansiella stabiliteten. Vi har säkert inte lika stor spekulation som de brittiska bankerna, men med en så stor banksektor som vi har – den har vuxit väldigt kraftigt de senaste åren – kan jag tänka mig att en väldigt stor andel är spekulativ verksamhet.

Som jag sagt, herr talman, innebär den implicita bankgarantin en kraftig subvention av storbankernas verksamhet. Garantin vore stötande även om bankerna enbart skulle ägna sig åt traditionell bankverksamhet i form av in- och utlåning till privatpersoner och mindre företag, men den är helt absurd när bankerna kan använda subventionen till att spekulera med egna pengar i olika finansiella instrument. Det är inte helt enkelt att förstå varför staten ska subventionera privata företags finansiella spekulation och sedan dessutom gå in och rädda företagen om de riskerar att gå i konkurs som ett resultat av denna spekulation. Det tycker jag att ni som inte vill se en bankdelningslag ska ta och förklara för mig hur ni har tänkt lösa. Varför ska staten och skattebetalarna rädda banker som spekulerar?

Johan Norberg sade i radioprogrammet *OBS* något väldigt bra som jag tidigare tagit upp i kammaren. Han sade att kapitalism utan konkurser är som kristendom utan helvete, och det är vad detta handlar om.

En lag om bankdelning bör införas för att också minska risken för intressekonflikter. Bankernas nuvarande affärsmodeller, där de dels placeerar pengarna för kundernas räkning, dels handlar för egen räkning, kan leda till betydande intressekonflikter. Bankerna kan dra nytta av privatpersoners insättningar, som delvis är försäkrade genom den statliga insättningsgarantin, för att sedan ägna sig åt mycket stora och riskabla finansiella spekulationer. Det leder till betydande intressekonflikter och bidrar till att öka instabiliteten i det finansiella systemet. Mot bakgrund av detta tycker jag att Sverige skyndsamt borde tillsätta en parlamentarisk utredning i syfte att utarbeta ett lagförslag som separerar traditionell bankverksamhet från så kallad investmentverksamhet.

Vänsterpartiet tycker också att det är väldigt viktigt med konkurrens inom banksektorn. Ökad konkurrens förbättrar möjligheterna för inte minst små företag och hushåll utanför de större städerna. De lokala sparbankerna utgör en viktig resurs för den regionala utvecklingen, men de

missgynnas i dag i förhållande till de stora affärsbankerna, eftersom de stora affärsbankerna med den statliga garantin i ryggen lånar billigare på marknaden, vilket slår undan andra bankers möjligheter till konkurrens.

Sparbankerna är en otroligt viktig resurs för den regionala utvecklingen. Deras förankring i lokalsamhället är unik och gör att de har goda kunskaper om det samhälle, de företag och de människor som finns och verkar där. Samtliga lokala sparbanker är lokaliserade utanför de större tätorterna. Bland annat beviljas lån till småföretag och privatpersoner som annars kanske inte skulle ha godkänts av främst affärsbankerna. Eftersom sparbankernas idé i grunden går ut på att verka lokalt har de en unik kundkännedom genom en nära relation till de lokala företagen. Det är en oerhört viktig och basal kunskap för en bank som arbetar för lokalsamhällets bästa.

Att sparbankerna inte har möjlighet att dela ut vinster till aktieägarna utan i stället måste fondera vinsterna innebär ju en ökad trygghet för bankkunderna och för samhället i stort. Delar av det fonderade överskottet får sedan enbart användas för samhällsnyttiga ändamål som utvecklar regionen och lokalsamhället i långsiktig och hållbar riktning. Sparbanken har också mycket bättre soliditet än vad affärsbankerna i stort har. Därför vill vi öka bankkonkurrensen genom fler lokala banker. Det är därför vi har motionerat i frågan.

Regeringen har efter otaliga initiativ från Vänsterpartiet tillsatt en utredning på Finansdepartementet för att se över frågan om egenkapitalbevis för sparbanksrörelsen. Utredarens resultat skulle ha presenterats förra våren och är alltså över ett år försenat. Det visar att intresset för frågan är lågt hos regeringen, vilket jag beklagar.

Egenkapitalbevis kan vara av avgörande betydelse för tillgången till kapital på landsbygden i framtiden. Egenkapitalbevis är redan infört i Norge, och har utfallit väl. Det är ett instrument som har viss likhet med aktier. Huvudprincipen är att egenkapitalbevisens kapitalandelar läggs under samma regelverk som institutionens övriga kapital så att utdelningar, gåvor till allmännyttiga ändamål och avsättningar till Sparbankens fond styrs av ett och samma regelverk. Skillnaden mot aktier ligger främst i äganderätten till bankens förmögenhet samt inflytande i bankens organ. Systemet med egenkapitalbevis kan vara värdefullt i såväl goda som dåliga tider. För att förebygga eller ta sig ur en kris kan ett kapitaltillskott via bevisen vara en avgörande faktor för att en sparbank ska överleva och fortsätta att vara en lokal utvecklingsmotor. I andra lägen kan bevisen bidra till en ökad kapitalmängd, vilket ger Sparbanken större möjligheter att öka krediterna för de lokala kundgrupperna, och därmed intäkterna.

Det verkar nästan finnas en majoritet i riksdagen för egenkapitalbevis. Socialdemokraterna har uttalat sig positivt. Centerpartiet är positivt. Vänsterpartiet har drivit frågan länge, och vi är glada för att fler och fler ansluter sig. Jag vet att flera moderater har uttalat sig positivt i frågan. Det kanske kan komma något ganska snart om vi tillsammans lägger ned lite krut i den här frågan och driver undan det motstånd som finns inom regeringen och i Finansdepartementet.

I detta anförande instämde Lena Olsson (V).

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Detta ärende är, som sagt, ett motionsbetänkande rörande bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor. I betänkandet behandlas 27 motionsyrkanden inom detta område och det finns sex reservationer. Flertalet av dessa motioner är likalydande motioner som behandlades så sent som förra riksdagsåret. Det finns dessutom flera motioner som tar upp frågor som är föremål för utredningar som påbörjats före den allmänna motionsperioden. Icke desto mindre hade jag tänkt att kort säga några ord om några av dessa frågor som också berörts av föregående talare.

När det gäller lokala sparbanker vill jag hålla med Ulla Andersson om vikten av fungerande konkurrens på den finansiella marknaden. Jag tycker att Ulla Andersson har en poäng i att sparbankerna kan utgöra en viktig del i detta. När det gäller egenkapitalbevis eller möjligheterna att ta in externt kapital, som motionen tar upp, vill jag inte föregripa den utredning som pågår. Jag tror inte heller att Ulla Andersson har förväntat sig bifall av motionen med anledning av detta. Däremot är vi många som beklagar att utredningen dragit ut på tiden. Det har funnits förväntningar om att denna utredning redan skulle ha presenterats. Så är inte fallet, och utredningens färdigställande har skjutits upp ännu en gång. Vi vet att detta är en komplex fråga och att införandet i befintlig lagstiftning vidare behöver utredas. Vi får väl ändå tro att det är positivt att det blir rätt från början och att det görs ett genomgripande och gediget arbete.

Bankdelning är en fråga som åter rests i samband med det överdrivna risktagandet och de okritiskt likriktade massplaceringarna som blottats i samband med finanskrisen. Alltför tydligt har sårbarheten i de ekonomiska systemen uppenbarats. Till och med hela staters ekonomier har drabbats hårt på grund av bankernas agerande. Det kan därför tyckas logiskt med en delning av bankerna där endast den traditionella bankverksamheten är den som ska garanteras, och där investmentdelarna ska stå sin egen risk. Dessvärre är verkligheten inte lika enkel, och det är inte givet att detta är görligt, dels för att gränsdragningarna inte är självklara, dels för att det inte går att utesluta att även investmentdelarna kan komma att betecknas som systemviktiga.

Jag vill dock påminna om att vi från svensk sida har varit mycket tydliga med att skattebetalarnas risker ska minimeras och att skattebetalarna är de som ska lida minsta möjliga förluster. Som Bo Bernhardsson tidigare var inne på handlar det om ett övertagande av bankerna som vi förespråkar, där aktieägarna ska lida den största förlusten. Detta kan och bör leda till att de svenska bankerna tar ett större ansvar. Till detta kommer att ett omfattande regelverk har sjuöatts och att mer är på gång. I Sverige har vi dessutom ambitionen att införa striktare kapitaltäckningskrav på våra svenska banker. Det torde också minska risktagandet.

Fri flytträtt för försäkringssparande borde vara en självklarhet och inte alls en komplicerad fråga, utifrån mitt sätt att se det. Alla borde enskilt och utifrån egen vilja själva besitta makten att bestämma över sitt eget sparande, allt annat kan tyckas obegripligt. Det är åtminstone en första reaktion från min sida. Det vore dock fel att föregripa den utredning som behandlar frågan. En presentation av utredningen beräknas till

september detta år och har flyttats fram vid ett par tillfällen. Utredningen har pågått sedan före den allmänna motionsperioden.

Beträffande betalningsanmärkningar och försäkringar vet jag att försäkringsbolagen hävdar ett samband mellan hög riskbenägenhet och betalningsanmärkningar. Jag vet inte på vilken vetenskaplig grund man kan hävda dylikt, men å andra sidan kan jag inte på vetenskaplig grund hävda motsatsen heller. Däremot vill jag som enskild försäkringstagare ha möjlighet att välja bort försäkringsbolag som har denna policy. Jag vill gärna förutsätta att konkurrensen fungerar tillräckligt väl för att alla ska finna det bolag som passar dem bäst. Jag förutsätter också att Finansinspektionen tillämpar det regelverk som finns och att Konsumentverket bevakar bolagen och deras verksamhet.

När det gäller fakturabetalning finns det enligt inkassolagen krav på att inkassobolagen ska ange en skäligen betalningstid på sina krav. Detta står i motsats till vad som gäller mellan avtalsparter och fakturaköp i övrigt. Det råder en myt om att 30 dagars kredit är en rättighet, och vi tar det ibland för givet. Det finns dock inga krav på att sälja på kredit, och grundregeln, om inget annat avtalats, är att faktura ska regleras omgående. Däremot har en kutym vuxit fram om 30 dagars fakturakredit. Detta har också kommit att bli en viktig del av den kortfristiga finansieringen för företagen. Den kortfristiga finansieringen hos företagen är många gånger nödvändig för företagens fortlevnad. Detta förutsätter dock att det finns en fungerande kreditupplysningsfunktion.

Det är centralt att tilliten finns och att säljare känner sig trygga med att få betalt. Därför är det viktigt med snabba signaler om betalningssvårigheter för kunderna. Rubbas balansen i systemet riskeras förtroendet och kreditgivning kan komma att omöjliggöras, vilket skulle drabba både köparens och säljarens verksamheter.

Existensen av det som brukar kallas blufffakturor, men som i själva verket borde betecknas som bedrägerier, upprör oss alla. Denna verksamhet är med få undantag kriminell verksamhet och måste beivras som kriminell verksamhet genom strafflagstiftningen om bedrägerier.

Det polisiära arbetet bör intensifieras omkring detta. Jag välkomnar i det sammanhanget domen i det så kallade Helsingborgsmålet, vilken torde fungera som ett statuerande exempel.

Herr talman! Vi står nu inför semestertider, och det är högsäsong för dessa kriminella bedrägeriverksamheter. Jag hoppas därför att alla företagare trots välförtjänt semester bibehåller uppmärksamheten på detta och tillämpar och tar stöd av det regelverk som finns.

Detta är ett gissel som måste få ett slut. Med samordnade polisiära insatser och med en informationsspridning om gällande regelverk vill jag gärna, trots allt, tro på en avkopplande semester och en glad sommar särskilt för alla företagare.

Jag vill också ta tillfället i akt och önska alla andra en skön sommar och en avkopplande semester.

Anf. 56 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag får önska trevlig sommar också till dig, Jörgen.

Jag vill ta upp två saker. Först och främst vill jag säga att jag är väldigt glad över att du så tydligt uttalar dig för egenkapitalbevis för sparbankerna. Jag tycker att det är mycket glädjande.

Men min fråga till dig, eftersom du fortfarande vill invänta den utredning som är över ett år försenad, är: Hur länge till har du tålamod att vänta? Var går smärtgränsen? Hur länge ska man få hålla på att utreda en fråga som är mycket viktig för regional utveckling?

Men framför allt vill jag hålla mig till frågan om bankdelning. Genom skattebetalarna subventioneras bankernas verksamhet med ungefär 30 miljarder kronor per år. Det har lett till att vi får alldeles för stora banker. Vi har bankoligopol i Sverige, det vill säga vi har gått längre än en monopolsituation. Den implicita garantin leder också till att konkurrensen snedvrids, det vill säga vi får väldigt få bankaktörer, eftersom det inte går att konkurrera med de stora jättarna, när de får rabatt på sina egna lån.

Så länge den implicita garantin finns kvar kommer bankerna gärna att fortsätta att ta stora risker, eftersom de spelar med någon annans pengar. De vet att det är skattebetalarna som bär förlusterna.

Den diskussionen pågår i många länder. Vi har tidigare själva haft en lag som separerar olika former av bankverksamhet, in- och utlåning i en del och spekulation i en annan del. Det diskuterar man i Storbritannien, i USA och i väldigt många länder, eftersom det är ett ohållbart system.

Min fråga till Jörgen och Moderaterna är: Hur vill ni komma ifrån detta? Eller tycker ni att det är rimligt att skattebetalarna ska garantera privat finansverksamhet? Hur har ni annars tänkt komma ifrån det? Det håller inte att säga att det är väldigt svårt att separera olika delar. På det sättet kommer det ju bara att fortsätta i oändlig tid. Så länge man har den här garantin kommer banker att tillåtas att vara för stora och tillåtas vara för stora att gå omkull.

Anf. 57 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Ulla Andersson gör det väldigt enkelt för sig. Hon tror att bankverksamhet och den finansiella marknaden lätt kan flyttas bort utan att det påverkar någonting annat. Ulla Andersson gör det väldigt lätt för sig när hon tror att det finns några bankaktieägare långt borta någonstans som inte berörs det minsta av den ekonomiska verksamheten i övrigt i samhället.

Sanningen är att bankverksamheten fyller en viktig funktion för det ekonomiska systemet i samhället. Det är helt nödvändigt att vi har en finansiell marknad för att kunna ha aktiviteter i det ekonomiska systemet så att vi kan upprätthålla den välfärd som vi har.

Det är inte så enkelt som Ulla Andersson vill ge uttryck för.

Dessutom: 80 procent av de aktieägare som Ulla Andersson pratar om som skyddas är faktiskt du och jag, Ulla, i form av vårt pensionssparande. Jag skulle vilja påstå att Ulla gör det lite enkelt för sig.

Däremot vill jag ge dig rätt i det hänseendet att det är oerhört viktigt att upprätta en sund konkurrens på marknaden. Kan man få till en bättre konkurrenssituation, så att exempelvis de små sparbankerna tar en större del av kreditmarknaden, kommer systemviktigheten hos de stora bankerna inte att bli lika tydlig, och då kommer det inte heller att vara lika stort behov av att rädda dem.

Det är ett komplext system som dessutom inte begränsar sig till vårt land utan är globalt, så jag tror inte att det är alldeles enkelt.

Anf. 58 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Vem har sagt att det skulle vara enkelt? Det är den stora frågan, i så fall. Jag har aldrig påstått det.

Däremot påstår jag att vi har ett ohållbart system som det är utformat i dag, och jag föreslår en lösning. Den är inte enkel, men det är absolut en bättre lösning än det system vi har i dag, där skattebetalare i land efter land, även i Sverige, garanterar bankernas finansverksamhet, vilket leder till att bankerna växer sig så otroligt stora att de inte kan tillåtas gå omkull. Då kan vi inte ens rädda dem, för det har vi inte råd med.

Jörgen Andersson säger att det är viktigt med sund bankkonkurrens och att de systemviktiga bankerna inte skulle behöva vara lika systemviktiga. Men det går inte att konkurrera på lika villkor om några aktörer får 30 miljarder i rabatt och de andra inte får det. Det är ju det som systemet faktiskt innebär – 30 miljarder!

Jörgen påstår att all denna verksamhet tydligen skulle vara samhällsviktig. Det är klart att den inte är. I Storbritannien var fyra till fem sjättedelar ren spekulation, det vill säga en till två sjättedelar var samhällsnyttig bankverksamhet: in- och utlåning till hushåll och företag och närliggande verksamhet.

Jörgen Andersson har fortfarande inte svarat på vad som är alternativet. Han vill hålla fast vid ett system där skattebetalarna ska garantera de stora finansinstitutens verksamhet. De facto tjänar vissa aktieägare väldigt stora pengar på verksamheten men slipper bära förlusterna. Det är det som är den grundläggande frågan. Det brukar också Anders Borg hålla med om.

Däremot har ni inga lösningar mer än att det ska fortsätta på samma sätt som i dag. Det tycker jag är ohållbart, och det tycker nog de allra flesta människor. Väldigt många blir förvånade när man talar om att skattebetalarna täcker bankernas förluster, vilket vi gör, när vi subventionerar med 30 miljarder per år.

Anf. 59 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är inte på något sätt så att jag säger emot Ulla i det hänseendet att det finns obalanser på den finansiella marknaden. Däremot säger jag att Ulla Andersson gör det väldigt enkelt för sig. Hon utgår från att hon har lösningen och att det är en lösning som kommer att fungera i verkligheten. Jag tror inte att det är så enkelt. Det var allt jag försökte säga.

Låt mig också säga: Man har tillsatt en finanskriskommitté som ska utreda frågorna och se över hur det svenska regelverket kan formas för hanteringen av finansiella kriser. Dessutom har man när det gäller våra svenska banker inrättat en stabilitetsfond. Den är till för att balansera den implicita garantin. Man kompenserar genom avgifter till den fonden. Det finns ett uppdrag att undersöka vilka målnivåer man ska ha och på vilket sätt man ska kunna utforma en eventuell riskdifferentiering och hur avgifterna ska förhålla sig till det.

Även om jag inser att det finns obalanser på finansmarknaden är det på något sätt lovligt byte i dag. Man får kritisera finansmarknaden precis hur mycket man vill utan att det ses som märkligt. Men vi ska ha med oss att det inte bara är en finansiell finansmarknadskris som vi har, utan det är faktiskt en kris för hela vår välfärd. Jag vill påstå att finansmarknaden

fyller en oerhört viktig roll för att upprätthålla välfärden i vår del av världen.

Prot. 2011/12:133
19 juni

*Bank, försäkrings- och
kreditupplysnings-
frågor*

Anf. 60 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Också Carter Glass och Henry Steagall fick höra 1933 då de lade fram sin motion i den amerikanska senaten att det inte går och att det är svårt att separera affärsbanker från investmentbanker. Men sedan skrev Franklin Roosevelt under lagen, och den trädde i kraft den 1 januari 1935. Den tjänade USA:s ekonomi och därmed indirekt stora delar av världens ekonomi väldigt väl ända fram till 1999, då den togs bort. Många ledande amerikanska ekonomer, också Nobelpristagare, menar att detta har varit en bidragande orsak, om än inte den enda, till den finanskris som vi i dag lever med.

Självfallet vet inte vare sig Jörgen Andersson eller jag själv om det går att separera. Visst är det svårt, men det är därför vi vill ha en utredning. Det förvånar mig att ni inte ens kan gå med på det.

Anf. 61 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag motsätter mig egentligen inte det Valter anför här. Jag tror att jag redan i mitt anförande sade att det är alldeles uppenbart att man har byggt upp obalanser på den finansiella marknaden och att det finns en likformighet på marknaden som inte är sund. Detta drivs ju mycket av våra egna krav på en fungerande välfärd och av våra krav på avkastningar till våra egna pensioner. Det ger en del av det. Detta handlar om att förändra attityder i samhället, så det är inte alldeles enkelt.

Mycket har hänt sedan Glass–Steagall Act 1933. Jag vill inte på något sätt avfärda tanken, men vi ska ändå vara medvetna om att globaliseringen har varit betydande sedan dess.

Anf. 62 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag riktigt fick svar på frågan. En grundlig utredning kunde ju ta debatten till en högre nivå. Då får vi veta om det är så som Jörgen Andersson befarar att det är näst intill omöjligt att få till den här bankdelningen eller separationen, eller om det går att hitta metoder för att få till stånd en sådan också under globaliserade förhållanden. Det är många som menar att en uppdaterad version av Glass–Steagall Act är möjlig, däribland ledande republikaner. Det finns också många borgerliga politiker runt om i Europa som ser detta som möjligt.

Det som förvånar mig är att vi inte åtminstone kan få till stånd en utredning och fortsätta diskussionen utifrån vad den kommer fram till.

Anf. 63 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Det finns anledning att låta de utredningar som redan finns och de regelverk som är tänkta att träda i kraft finna verkan innan vi går vidare med ytterligare utredningar. Risken man tar – det är något som är ganska normalt i ett krisskeende – är att den första delen handlar om ett förnekande, den andra delen om passivitet och den sista delen om en överkompensation. Tar man till alltför många åtgärder finns en risk för att man inte vet vilken av dem som hade effekt och inte, och det finns också en risk för att man överkompenserar.

Även om jag inte på något sätt vill avfärda de tankegångar Valter Mutt uttrycker tycker jag att det finns anledning att låta de åtgärder som redan är påbörjade vinna kraft.

Anf. 64 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag tänkte ta upp tre frågor som har berörts i betänkandet och av Ulla Andersson. Det gäller sparbankerna, flytträtten och kanske också bankdelningsfrågan.

Jag har funderat över varför Vänsterpartiet är så engagerat för sparbanker. Det förefaller mig vara för att sparbanken inte har några privata ägare. Det är, för att travestera Johan Norberg igen, en kapitalism utan kapitalister som lockar och tjuvar Vänsterpartiet.

Egenkapitalbevis är också bra enligt Vänsterpartiet, kanske därför att innehavarna av sådana bevis alltid är små. De ska inte kunna bestämma; deras andel ska vara så liten att de inte kan uppnå majoritet i banken. Det får gärna vara externt kapital, men det får inte ha något inflytande.

Vem är det då som ska bestämma? Det är ju en ganska central fråga i det ekonomiska livet. Det tentativa svaret är väl: kommunalt utsedda församlingar. Den offentliga sektorn ska, direkt eller indirekt, utse dem som styr i bankerna. Då är nästa fråga: Är det verkligen bra? Jag tror inte alls det. Erfarenheten är att de ofta är svaga ägare till banker. Det är bättre med banker som har tydliga, starka ägare. Jag tror att det borgar för ett bättre bankväsen.

Jag tror att Ulla Andersson är ideologiskt bländad av detta att det inte är privata ägare. Då hamnar man dock i stället i en situation där det blir ganska svaga ägare.

Nu ska jag förstås inte säga att alla sparbanker har svaga ägare och liksom haltar fram, men har sparbankernas ägarform visat sig överlägsen i Sverige och på annat håll? Nej, jag menar att den ägarsvaga bankkapitalismen erfarenhetsmässigt är den farligaste ur samhällets synpunkt.

Låt oss se på den svenska 90-talskrisen. Då stod den ena sparbanken efter den andra på näsan. Det var även en och annan privatägd bank som gjorde det, men det var väldigt många sparbanker. Vem var det som tog väldigt stora risker i Lettland? Jo, det var Swedbank. Även i andra länder kan man se detta fenomen. Banker med svaga ägare av sparbankstyp, till exempel i Spanien, är roten till mycket av de problem som finns i banksektorn.

Det förefaller mig alltså som om sparbanker i Sverige och andra länder oftare är involverade i bankkollapser, oftare går bort sig i stort risktagande och oftare måste rekapitaliseras av skattebetalarna. Eftersom Ulla Andersson samtidigt är oerhört angelägen om att skattebetalarna inte ska behöva betala något tycker jag mig kunna se en stor motsättning mellan hennes förtjusning över sparbankerna och hennes omsorg om skattebetalarna.

Det finns också andra icke-privata banker som det är problem med och som har olika typer av statsgarantier, men jag hoppar över de mellanformerna.

Tanken att sparbankerna på något sätt skulle vara bättre och ha bättre kontroll över det lokala näringslivet och människorna där – de känner sina pappenheimare och vet vad det är för personer som får låna – tror jag är oriktig. Dessutom tycker jag att det är ett ganska obehagligt sam-

hålle där man ska ha en väldigt stark social kontroll på folk för att veta om man ska låna till dem eller inte. Även de stora bankerna har ofta samma typ av filosofi när de agerar på små orter. Handelsbanken har sin så kallade kyrktornsprincip, som har funnits i åtminstone 40 år. Den får varje anställd höra från dag ett och hela resten av sitt arbetsliv i banken: Vi lånar bara ut till personer och företag som, bildligt talat, kan ses från det lokala kyrktornet. Det är alltså inte enbart sparbankerna som har idén att man ska premiera utlåning till dem som är närmast banken och som man sannolikt har någorlunda god kontroll på vad de är för företag och personer. Inte heller där kan jag se att sparbankerna har någon unik, bra modell, utan den finns även hos andra banker.

Idylliserar inte Vänsterpartiet ett svagt bankägande? Det är min fråga. Och idylliserar man därmed inte riskerna med att ha ett ganska svagt ägande?

Nu går jag över till frågan om flytträtten för försäkringssparande. Jag tycker att det är otroligt viktigt att flytträtten blir verklighet, trots de stora motkrafter som nu mobiliseras för att ingenting ska ändras och status quo ska bestå.

Parterna på arbetsmarknaden vill behålla status quo. Den egna makten över medlemmarnas och medlemsföretagens försäkringsplaceringar ska vara som den alltid har varit. Men medborgarna, ärade åhörare, är vuxna människor. De ska inte behöva underordna sig andra när det gäller deras egna pensionspengar och hur de är placerade. Vill medborgarna använda sina sparade pengar och sätta dem i parternas bolag och göra sina försäkringsplaceringar där ska de naturligtvis göra det – självklart. Men den enskilde ska inte berövas rätten att själv bestämma över sina besparingars placering.

Jag vet att parterna då säger: Utan parterna blir det förvaltare som tar ut högre avgifter. Ja, det är möjligt i vissa fall. Men det är faktiskt den enskildes egen sak att välja. Dessutom behöver det inte bli på det sättet i en ny konkurrenssituation, som naturligtvis skulle uppstå om man införde en flytträtt.

Jag hoppas alltså att den nu sittande Livförsäkringsutredningen kommer med ett förslag. Framför allt hoppas jag att den inte faller undan för den mycket välutvecklade lobbyism som nu uppkommer för att behålla status quo vad beträffar försäkringssparande. Jag hoppas att vi faktiskt får en ökad frihet och en förändring framöver.

Ulla Andersson var inne på det här med bankdelning och Vickersrapporten i Storbritannien och så vidare. Jag är lite förvånad över det här engagemanget. Vi har ju vad vi i detta sammanhang kan kalla den svenska modellen, som med en blandning av trial and error och tur och skicklighet utvecklades på 1990-talet. Staten tog över bankerna utan ersättning till aktieägarna. Man kan väl säga att staten socialiserade dem, rekonstruerade dem och sålde tillbaka dem till marknaden. Det har då blivit en lyckad affär i den meningen att skattebetalarna till slut inte har behövt ställa upp med pengar. Man har fått tillbaka pengarna.

Jag tror att i Sveriges fall är det här med att dela upp bankerna i en investmentbankdel och en hushållsbankdel lite att ta till en för stark klubba. Jag tror inte att det behövs. För man ska veta att i Storbritannien och kanske också i USA – i alla fall i Storbritannien – är de här bankerna

mycket större. Därmed är det mycket större risk för det finansiella systemet.

I Sverige har vi infört ett antal åtgärder som har samma effekt. Vi har förhandlat till oss rätten att ha högre kapitaltäckningskrav, väsentligt högre än i många andra länder. Och vi har de här avgifterna, som Jörgen Andersson tidigare har talat om, stabilitetsavgifterna, som ska säkra att pengarna finns och att inte skattebetalarnas pengar tas om banker behöver rekapitaliseras.

Det är också så att vi har en öppenhet för Finansinspektionen och för myndigheterna som är annorlunda än till exempel i Storbritannien.

Men det finns också en annan skillnad. Vi är en liten, öppen ekonomi. Vad skulle det leda till om vi skulle införa det system som Ulla Andersson vill i Sverige, alltså den här bankdelningen, Vickersmodellen? Jag tror att det skulle leda till att den delen av banker flyttas utomlands, placeringar där regleringssystemen, insynen och kontrollen är svagare.

Det kanske räcker att man flyttar tvärs över Östersjön, och då har man ju inte löst problemet, tvärtom. Låt oss säga att det är svenska storbanker som placerar den här verksamheten tvärs över Östersjön eller någon annanstans. Då lägger de den där, men risken finns fortfarande kvar för den svenska verksamheten.

Jag tror att man drar sig undan den insyn och de kapitaltäckningskrav och stabilitetsavgifter som vi har. Man riskerar att göra det i alla fall.

Sedan har – jag tror att Ulla Andersson nämnde det – bland annat finansministern öppnat för att man kan ha en något högre arbetsgivaravgift vad gäller tjänsteproduktionen i banker än vad man annars skulle ha för att ta tillbaka en del av den subvention av bankverksamhet som Ulla Andersson talade om.

Anf. 65 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag satt och valde mellan mat och replik. Det blev replik, för det finns lite hull att ta av. Äta hinner jag väl.

Först skulle jag vilja säga till Carl B Hamilton: Du får nog ta och läsa på lite! Det finns forskning kring sparbankerna internationellt och hur de har påverkat ekonomier och om de har varit mer risktagande och orsakat stora kriser.

Man kan se i den forskningen att sparbankerna tar mindre risker och orsakar mindre kriser. Det tycker jag är entydigt om man ser sig omkring.

Det finns bra forskning vid Göteborgs handelshögskola som du kan ta del av.

Min vurm för sparbanker handlar om den samhällsnytta de har. De finns i hela landet, och de ser till att lokalsamhället ska överleva och utvecklas. De tar inte heller samma risker som de stora affärsbankerna. De har en bättre soliditet.

Under finanskrisen var jag mycket ute och besökte orter som drabbades väldigt hårt av stora företagsnedläggningar och stora varsel. Då kunde man se ett mönster.

Överallt där sparbankerna fanns behöll man beslutandemakten på det lokala kontoret. Man drog inte in företagskrediter, utan man försökte hjälpa företagen så att de inte skulle tvingas lägga ned sin verksamhet

eller sluta bedriva företagsverksamhet. Det tycker jag var ett mycket tydligt mönster.

Man har den här modellen i Norge, och det har lyckats mycket väl. Jag kan också rekommendera Carl B Hamilton att titta på Norges modell och hur de har genomfört det här, eftersom man har en väldigt god regional utveckling med hjälp av sparbankerna även där.

Jag tycker också att man behöver se över styrningen. Det ingår också i vår motion.

Jag hade tänkt ta upp en del av bankdelningen, men jag återkommer till det i nästa replik.

Anf. 66 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Jag tror säkert att Ulla Andersson har rätt i att om man går igenom och tittar på alla sparbanker och alla de här kontoren ser man säkert att de tar ganska måttliga risker. Men min poäng gällde väl erfarenheten från den svenska bankkrisen i början av 1990-talet, Swedbanks agerande i Lettland och i Ukraina och nu de spanska sparbankerna. Det gemensamma för dem är ju att de har ganska svaga ägare, och det finns en risk med att ha svagt ägande som många gånger karakteriserar sparbanker.

Man kan ha svaga ägare, och de kan vara försiktiga. Jag tror att det är riktigt. Men det jag vill hävda är att när sparbankerna kommer upp i storlek och engagemang har det erfarenhetsmässigt visat sig att de också drar med sig hela banken in i svåra situationer som har skapat stora problem för övriga sparbanksrörelsen – nota bene.

Jag tror säkert att man kan hitta motexempel på att små sparbanker i allmänhet är okej. Men när det gäller dem som har skapat stora kriser i Sverige är det faktiskt en väldig överrepresentation av sparbankerna.

Anf. 67 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! När det gäller risker kan man titta på ägandet i de stora affärsbankerna. Man kan väl säga över lag att det är de stora affärsbankerna som har orsakat väldigt mycket i den finanskris vi nu går igenom. Det kan inte Carl B Hamilton förneka hur gärna han än vill.

SEB är ju en av de banker som var nära att gå omkull och som på olika sätt har tagit väldigt stora risker. Det finns alltså mycket i affärsbankerna som vi behöver åtgärda.

Sedan säger Carl B Hamilton att det nog inte behövs någon bankdelningslag i Sverige, för vi är lite annorlunda än andra. Men vår banksektor som andel av bnp är ju lika stor som Storbritanniens.

Vi har en enormt stor banksektor i förhållande till bnp. Det är en banksektor som tar enorma risker. Både Swedbank och SEB höll alldeles nyligen på att gå omkull. Vi har också tidigare haft banker som vi har tvingats gå in och rädda.

Hela den här rabatten som finns bakom affärsbankerna, som motsvarar 30 miljarder kronor per år, kan ju inte sättas i förhållande till Stabilitetsfonden. Och även om den gör det, Carl B Hamilton, är det en stor skillnad på att få en rabatt på 30 miljarder kronor och att sedan betala in 3 miljarder kronor till en stabilitetsfond, som i sin tur är alldeles för liten för att rädda bankerna och som också i sin tur egentligen innebär en falsk trygghet, menar jag.

Förutom att vi har en väldigt stor finanssektor som vi är medvetna om har vi också en stor skuggbanksektor. Vi har därför en väldigt utsatt situation. Vi har låtit vår banksektor växa väldigt mycket. Den implicita garantin är en stor bidragande orsak till det, och det är den jag vill komma åt. Jag tycker inte att det är ett rimligt system att skattebetalarna ska stå för förlusterna och bankägarna sedan bära hem vinsterna.

Carl B Hamilton har själv inte presenterat en enda lösning hittills som på något vis skulle leda den här frågan framåt. Carl B Hamilton – upp till bevis! Vad vill Folkpartiet mer än att stå och recensera Vänsterpartiet? Det är ni som sitter i regeringsställning, men det är vi som lägger fram förslagen.

Anf. 68 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Regeringen har lagt fram förslag om och på EU-nivå lyckats förhandla igenom högre kapitaltäckningskrav på de svenska banker som vi anser vara systemviktiga. Vi har även stabilitetsavgiften. Finansministern har också sagt att han är öppen för att man kan ha en högre beskattning, en högre arbetsgivaravgift på bankerna därför att de, om man jämför med varuproducerande företag, betalar en lägre skatt.

Där finns alltså tre förslag.

Det som är karakteristiskt för de brittiska bankerna är att investmentbankerna är en mycket större andel av bankväsendet. Hela Londons finansiella verksamhet är ju i huvudsak investmentbanker. Sedan har de hushållsbanker ute över landet, men det är det som gör den brittiska situationen lite annorlunda. Därför kan möjligen en delning av bankerna i olika kategorier, investmentbanker och hushållsbanker, vara mer motiverad.

Men, Ulla Andersson, jag tror också att det finns ett annat argument för att fokusera på bankdelning som en lösning på problemet. Om man tittar på vad det är som har skapat problemen och instabiliteten – är det investmentbankerna? Det har det förvisso varit i ett antal fall, men det har också varit bostadsbanker, de amerikanska exemplen, och vi har också Northern Rock i Storbritannien.

Det räcker alltså inte att man ingriper mot eller har åtgärder som är inriktade på investmentbanker. Man måste ha ett bredare perspektiv. Det finns en risk att man säger att nu delar vi bankvärlden i två delar, det vill säga investmentbanker och andra banker, och då glömmer bort att problemen som man har att brottas med faktiskt kan uppstå i båda delarna.

Anf. 69 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag är lite förbluffad över den negativa inställningen till sparbanksrörelsen. Jag kommer från Göteborg. År 1820 etablerades där Sveriges första sparbank. Inte minst var det många liberaler som var engagerade. Carl B Hamilton har en närmast raljant hållning – har du varit ute och träffat några av de 60 sparbankerna och talat med deras kunder om vad det betyder att sparbankerna finns och har koll på den lokala ekonomin och inte behöver skicka upp någon från ett huvudstadskontor?

Det är klart att man kan säga att det är något slags kommunal byråkrati som utser styrelsen. Men man kan också säga att det är demokratin

som utser huvudmännen. Jag tycker att det där är någon sorts nyliberalt demokratiförakt, och det gör mig ganska upprörd.

Det känns också väldigt lösligt när Carl B Hamilton säger att de står för problemen. Jag vet inte riktigt vilken värld Carl B Hamilton lever i, men de problem vi ser nu är ju de stora vinstmaximerande affärsbankerna, Wall Street-bankerna.
(Applåder)

Anf. 70 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Vad jag pekade på i all enkelhet var en empirisk erfarenhet. Det har varit problem med banker som har svaga ägare, och sparbanker i Sverige och i andra länder har ibland hamnat i den kategorin. Det är inte att förtala eller att ha ett demokratiförakt.

Man måste ju ändå se världen som den är: Många sparbanker har tyvärr varit involverade i riskfyllda hanteringar. Sedan är det naturligtvis så att många sparbanker inte har varit det. Så är det.

Kärnan i den här argumentationen handlar dock inte om sparbank eller inte sparbank utan om svaga eller starka ägare. Är det ägare som är kompetenta eller är det ägare som inte förmår styra banken? Jag tror att även Ulla Andersson var inne på att styrfrågorna är helt avgörande, så man kan ju säga att alla sparbanker är bra som har en stark och effektiv och kunnig och kompetent styrning. Det gäller också privata banker. Men de som inte har det har problem.

Tyvärr förefaller i alla fall historiskt sett sparbankerna ha haft en del problem på det området. Vårt eget land är som sagt ett exempel. Det finns andra exempel i andra länder. Jag beklagar om Valter Mutts blir upprörd av detta, men så är det.

Anf. 71 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med om att man ska se världen som den är. Berlinmuren har fallit. Thatcher är inte längre premiärminister i England. Reagan är inte president i USA.

Jag ser gärna världen som den är. Jag tittar på den framgångsrika tyska sparbanksrörelsen som har betytt så oerhört mycket för att Tyskland i dag är världsledande när det gäller utbyggnad av förnybar energi. Jag tittar på USA och alla de sparbanker som finns där, olika former av community banks, lokala banker och credit unions, som gör att USA inte alls har en lika oligopolisk banksektor som Sverige. De fem största amerikanska bankerna äger bara drygt 50 procent av bankmarknaden, mycket tack vare en livskraftig sparbanksrörelse.

Jag skulle vilja rekommendera en mycket intressant bok: *Ärligt arbete – Ett angrepp på finanskapitalismens rovgirighet*. Den är skriven av Norbert Blüm som var Helmut Kohls arbetsmarknadsminister under 16 år och satt i ledningen för det stora borgerliga tyska statsbärande partiet CDU. Det är ett oerhört angrepp på den finanskapitalism som vi i dag lever i och ett försvar för bland annat sparbanksrörelsen som har betytt så mycket för den starka tyska industrin.

Detta tycker i alla fall jag ger en bild av att ni i den svenska borgerligheten på något sätt lever kvar i en förgången tid. Har ni inget idéutbyte med borgerliga partier runt om i Europa? Vi gröna tror på ett Europa där

inte bara varor och tjänster flyter över gränserna utan också idéer, idéer om en annan värld.

Jag skulle varmt rekommendera *Ehrliche Arbeit – Ein Angriff auf den Finanzkapitalismus und seine Raffgier* till Carl B Hamilton för sommarläsning. Det var en av Tysklands mest uppmärksammade böcker i fjol, med all rätt. Jag tycker att vi behöver den debatten om ett annat ekonomiskt system också i vårt land och också bland oss icke-socialistiska partier. Där hör debatten både om bankdelning och om sparbanker hemma.

Anf. 72 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Om vi ska rekommendera varandra böcker och ta spjörn mot De gröna i Europa vill jag liksom inte avsluta i någon dålig stämning, men jag kan väl bara nämna att De gröna i Europa och inte minst i Tyskland är väldigt stora och starka anhängare av det europeiska samarbetet i Europeiska unionen.

Om jag läser Valter Mutts bok kan väl han ta lite intryck av De grönas i Tyskland inställning till värdet av det europeiska samarbetet.

Anf. 73 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Finanskrisen har med all tydlighet visat på vikten av sunda institutioner, transparens, förutsägbarhet och rättssäkerhet. Banker och finansiella institut är förutsättningar för en fungerande ekonomisk verksamhet. Av denna anledning är det en av de mest beskyddade verksamheter som finns i samhället. Staten står som sista garant om det går över styr. Det här är en nödvändighet likaväl som det är en risk.

Politiskt fokus har under flera år varit att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet. Kriserna i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet är avskräckande exempel även för Sverige.

I Sverige och EU, liksom på global nivå, pågår ett intensivt arbete med att göra systemen mer robusta för att förhindra att nya kriser uppstår i framtiden och för att fördela risker, ansvar, kostnader med mera.

Finanskrisen har visat att regelverken inte begränsar bankernas sårbarhet i tillräcklig utsträckning. Av den anledningen har ett nytt regelsystem arbetats fram på europeisk nivå, Basel III, där det övergripande syftet är att stärka bankernas förmåga att stå emot förluster, behålla funktionaliteten och minska sannolikheten för nya finansiella kriser.

Nyligen har EU-kommissionären Michel Barnier föreslagit en bankunion fram till 2018, med möjlighet att tvinga nationella stabilitetsfonder att stå för insättningsgarantier för banker i kris i andra länder. Finansminister Anders Borg har ställt sig ytterst tveksam, och jag tycker att det är av mycket goda skäl.

Fru talman! Att jag inleder med att beröra den finansiella krisen och våra finansiella system är för att sätta dagens debatt i ett perspektiv. Vi får inte glömma att mitt i en av historiens värsta kriser måste vi öka reformtakten i syfte att öka företagande, sysselsättning och tillväxt samt stärka vår framtida välfärd.

Sverige står på en stabil grund och har därmed en gynnsam situation. När många länder måste ägna sin kraft åt genomgripande förändringar av finansiella regelverk har vi i Sverige möjligheten att fokusera på att för-

bättra finansmarknadens funktionssätt och därmed underlätta för företag och hushåll.

Fru talman! Tillgången till finansiella tjänster är av fundamental betydelse för välbefindandet. För en hållbar utveckling i hela landet är det viktigt med ett flertal aktörer som kompletterar varandra. Olika associationsformer är en förutsättning för att det ska finnas en nödvändig bredd av aktörer. Dåvarande Nutek pekade några år före finanskrisen, nämligen 2006, på det paradoxala i att globaliseringen gör det allt viktigare att diskutera lokala perspektiv på ekonomin. Det handlar om att ta vara på den lokala kraften till nytta för utveckling i hela landet. Sveriges tillväxt är en summa av alla landsändars tillväxt. Det gäller att hela landet har en fungerande bankmarknad. Vi kan inte ha en situation där vi får ett A- och ett B-lag inom banksektorn.

Låt mig ta ett exempel, och det är ett exempel som har diskuterats av flera talare tidigare. I Sverige finns, som också har konstaterats, drygt ett sextiotal fristående sparbanker. För landsbygden, mindre orter och lokala näringsliv har de lokala sparbankerna stor betydelse. En springande punkt för möjligheten till utlåning är sparbankernas kapitalbas.

Fru talman! I Norge är det möjligt för sparbanken att ge ut egenkapitalbevis för att stärka de lokala sparbankernas kapitalbas. Dessa ”sparbanksbevis” ger en möjlighet att utvecklas och växa genom att nytt kapital tillförs verksamheten samtidigt som sparbanken huvudsakligen behåller det lokala huvudmannskapet. Sparbankerna kan i dag inte ta in externt kapital och därmed stärka sin finansiella styrka utan lagändring.

De så kallade Basel III-reglerna är utformade för stora internationella, oftast systemviktiga banker. Det finns i vissa delar anledning att överväga en utformning av reglerna på ett proportionerligt sätt, anpassat till institutens storlek och verksamhet. Det är viktigt att möjligheter för sparbanker att öka sin kapitalbas genom att emittera sparbanksbevis tillskapas. Min förhoppning är att Finansdepartementet snart kommer med ett förslag till riksdagen.

Fru talman! För mig som centerpartist är självbestämmande centralt. Att själv kunna välja var man vill placera och spara sina pengar är centralt för individens egenmakt.

Det egna pensionssparandet i form av en tjänstepension eller privat pension är för de flesta det viktigaste sparandet. Utfallet av pensionssparandet avgör i stor utsträckning välbefindandet på äldre dagar, och beslutet om hur pensionspengarna ska placeras är bland de viktigaste ekonomiska besluten.

Trots pensionssparandets betydelse har pensionsområdet historiskt haft ett förhållandevis svagt konsumentskydd, där sparare kunnat låsas in i sparformer med höga avgifter för medelmåttig förvaltning och utan möjlighet att byta förvaltare.

Genom införandet av flytträtt för nytt pensionssparande 2007 har situationen förbättrats för många sparare. Det här är emellertid inte tillräckligt. Den stora merparten av pensionssparandet är fortfarande inlåst i äldre pensionsförsäkringar. Vidare gäller inte lagstadgad flytträtt för kollektivavtal, och det är för många fortfarande en kostsam historia att flytta sitt sparande.

- Min förhoppning är att vi konkret kan börja arbetet med ett system
- där en allmän flytträtt också gäller äldre sparande retroaktivt
 - där avgifterna är rimliga för att flytta sparandet
 - där flytträtten också omfattar kollektivavtalade pensioner.

Fru talman! Svårigheterna att få kapital för tillväxt och expansion från banker och kapitalförsörjare hör till de viktigaste frågorna för de små bolagen, oftast också förknippat med de största problemen.

För stora och medelstora företag med stor tillväxtpotential har situationen på senare år förbättrats, med en framväxt av mindre börser och ett starkt tillflöde av pengar till riskkapitalmarknaden.

Fortfarande har dock mindre företag betydande svårigheter att få lån och riskkapital, så kallat ägarkapital. Sverige har en i internationell jämförelse rätt väl fungerande finansmarknad, men vi behöver göra mer.

Låt mig, fru talman, avslutningsvis konstatera att företag har svårt att få tillgång till kapital framför allt i tidiga skeden. Ett rejält investeraravdrag värt namnet kan här spela en viktig roll genom att den som investerar i ett företag själv får göra ett skatteavdrag. Vad jag däremot inte vill se är ett avdrag likt det som Företagsskattekommittén presenterade tidigare under året. Vi i Centerpartiet har länge drivit på för ett riskkapitalavdrag, ett investeraravdrag.

Jag vill till slut yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 74 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte passa på att fråga Per Åsling om utredningen om sparbankerna och egenkapitalbevis. Nu har det gått över ett år sedan den skulle ha presenterats, och jag vet att Per Åsling är intresserad av sparbanksfrågor. Jag tror också att han personligen gärna ser att utredningen skulle lägga fram ett förslag som går i den riktning som Vänsterpartiet har motionerat om.

Frågan är: Vad händer i utredningen, Per Åsling? Varför kommer den inte fram? Det skulle jag väldigt gärna vilja höra, för jag tycker att det är väldigt dolt.

Vi hörde Jörgen Andersson tidigare säga att utredningen skulle få jobba och ta sin tid, men jag undrar egentligen om majoriteten i utskottet faktiskt vet vad utredningen håller på med, var den ligger och vad som är de grundläggande problemen. Som jag tolkar det handlar det mest om den politiska viljan. Annars hade man nog lagt fram ett förslag redan.

Min fråga till Per Åsling är: När kommer utredningen, varför kommer den inte fram och vad tänker Centerpartiet göra för att den ska komma fram?

Anf. 75 PER ÅSLING (C) replik:

Fru talman! Tack, Ulla, för frågan! Det är en väsentlig fråga. Jag delar också i allt väsentligt Ulla Anderssons uppfattning att de här frågorna måste skyndas på och komma upp på bordet. Det sade jag i mitt anförande.

Frågan var utredningen ligger i dag bör ställas till Finansdepartementet, som har att ansvara för den. Jag tycker att det är oacceptabelt att

frågan har dragits i långbänk på det sätt som den har. Jag hoppas att vi kan förvänta oss, som jag sade i mitt anförande, ett förslag på riksdagens bord relativt snabbt efter sommaruppehållet.

Det är en viktig fråga. Det är en viktig fråga för banksektorn. Det är viktigt för att vi ska klara av att stärka alla delar av banksektorn så att vi inte via politiska beslut skapar något som innebär att vi får A- och B-banker.

*Bank, försäkrings- och
kreditupplysnings-
frågor*

Anf. 76 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Per Åsling, men jag tycker fortfarande att du egentligen inte har svarat på min fråga: Är det ett politiskt problem eller ett annat problem? Du säger att jag ska ställa frågan till regeringen, men i utskottet har ni sagt att det är viktigt att utredningen får fortsätta men att den borde skyndas på. Då borde ni ha tagit reda på vad som är problemet, annars hade ni satt ned foten. Även ni i utskottet måste väl ha en politisk vilja.

Per Åsling säger att man inte genom politiska beslut ska snedvrída konkurrensen. Men du företräder ett parti som vill ha en statlig implicit garanti för de fyra storbankerna, men ni har inte presenterat något alternativ. Därmed har du ställt dig bakom ett system som snedvrider konkurrensen. Inte kan de små bankerna konkurrera med de stora affärsbankerna när dessa får subventioner på sina lån genom att staten garanterar deras verksamhet.

Basel III-reglerna kommer, precis som Per Åsling tog upp, att innebära stora problem för de små sparbankerna som inte kommer att klara av de administrativa krav som finns. Men jag har, tyvärr, inte heller känt något stort stöd när jag i finansutskottet har lyft upp frågan om att kraven ska undantas med finansmarknadsminister Norman.

Centerpartiet talar med kluven tunga. Man vill gärna ha bankkonkurrens, men hur man ska få fram den framgår absolut inte eftersom man vill ha kvar systemet som gör att bankkonkurrensen inte funkar med den statliga implicita garantin i ryggen. Det verkar inte heller finnas tillräcklig politisk vilja att driva på att utredningen ska komma fram. Jag hoppas att jag har fel och att den snart ligger på vårt bord. Jag tvivlar – tyvärr.

Anf. 77 PER ÅSLING (C) replik:

Fru talman! Det verkar som att Ulla Andersson har lyssnat på mig som fan läser Bibeln. Eller är du så hungrig att surheten rinner till, Ulla?

Låt mig konstatera att många banker har agerat, i Sverige och i andra länder, på ett otillbörligt sätt. Det gäller ägare och ledningar – och det ska sägas. Däremot ifrågasätter jag den siffra på 30 miljarder som Ulla har lyft fram i talarstolen. Du får lägga fram uträkningar om jag ska tro på dem.

(ULLA ANDERSSON (V): Riksbanken!)

Det har gjorts mycket under senare år för att rätta till problem på finansmarknaden. Det har inrättats en stabilitetsfond. Stabilitetsavgifter bildar fonden. Kapitaltäckningsgraderna har höjts i Sverige. De är högre än i Europa. Vi jobbar för att aktieägarna ska ta ett större ansvar. Det är viktigt. Ägarna ska ta ett stort ansvar för vad de äger.

Prot. 2011/12:133
19 juni

*Bank, försäkrings- och
kreditupplysnings-
frågor*

Kapital har tillförts det svenska banksystemet. Kapitalet har varit avgiftsfinansierat under finanskrisen.

Det är också angeläget att vi går vidare med att öka konkurrensen på finansmarknaden. Det är vad vi pratar om när det gäller sparbankernas möjligheter via kapital och egenbevis. Det är också viktigt att slå fast att fler banker behövs. Det behövs en pluralism med olika associationsformer.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 20 §.)

15 § It-stödet i rättskedjan

Föredros
justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU11
It-stödet i rättskedjan (skr. 2011/12:72).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 20 §.)

*Skyddsåtgärder för
trafikuppgifter lagrade
för brottsbekämpande
ändamål*

16 § Skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål

Föredros
justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU26
Skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål (prop. 2011/12:146).

Anf. 78 MARIA FERM (MP):

Fru talman! I dag ska vi debattera justitieutskottets betänkande 26 som rör skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationen i betänkandet.

I betänkandet föreslås riksdagen godkänna de av regeringen föreslagna föreskrifterna för datalagringsdirektivet. Även ett utskottsinitiativ som har förts fram av de borgerliga partierna och Socialdemokraterna behandlas. De vill förändra ett tidigare riksdagsbeslut om att föreskrifterna till datalagringsdirektivet ska underställas riksdagen så att beslut om dem i fortsättningen inte ska fattas av riksdagen.

I sitt yttrande till justitieutskottet våren 2011 anförde konstitutionsutskottet att det finns anledning för riksdagen att behålla en kontroll över hur reglerna på området utformas även något mer i detalj eftersom föreskrifterna kan få betydelse för hur stort intrång som kommer att ske i enskildas personliga integritet. Justitieutskottet ställde sig vid ärendets slutliga behandling våren 2012 bakom konstitutionsutskottets ställningstagande om att det är viktigt att föreskrifterna ska underställas riksdagen.

Nu är de borgerliga partierna och Socialdemokraterna överens om att riva upp det tidigare beslutet, vilket vi starkt motsätter oss. Anledningen

till att datalagringsdirektivets föreskrifter ska underställas riksdagen handlar om att själva integritetsintrånget sker i föreskrifterna – eller som det är formulerat i ett välbekant uttryck: Djävulen finns i detaljerna.

Om inte föreskrifterna är underställda riksdagen blir det enklare för regeringen att genomföra förändringar som skulle innebära ett större intrång i enskildas personliga integritet. Jag kan inte se att det sedan riksdagens beslut den 21 mars i år har tillkommit någon som helst omständighet som medför skäl till att nu göra en annan bedömning. Att inte underställa riksdagen föreskrifterna gör det enklare att ändra dem och försvårar den parlamentariska insynen.

Tyvänn drivs alltmer övervakningslagstiftning igenom i Sveriges riksdag. Datalagringsdirektivet innebär att operatörer tvingas masslagra information om medborgare. FRA-lagen möjliggör signalspaning av medborgares kommunikation. Det är något som nu även polisen och Säpo kommer att få ta del av.

Trots att Sverige under arabiska våren har stött medborgaraktivisters rätt att kommunicera anonymt i länder i Nordeuropa agerar Sverige tvärtemot dessa principer mot sina egna medborgare. Det verkar inte finnas någon hejd på hur långt man kan gå i att övervaka egna medborgare. Den utvecklingen skrämmer mig. Det är ingen nyhet att staten inte alltid är god, att lagrad information kan läcka eller säljas och att all övervakning historiskt har missbrukats. Inte minst i tider då Socialdemokraterna och de borgerliga har enats om alltmer övervakning finns anledning att förhålla sig skeptisk till den sortens uppluckring av integritetsskyddet. Jag anser därför att bestämmelsen i 6 kap. 3 § tredje stycket lagen om elektronisk kommunikation ska finnas kvar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Olsson (V).

Anf. 79 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Justitiekontorets betänkande nr 26 handlar om skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål. Ärendet gäller att riksdagen ska godkänna datalagringsdirektivet och en proposition om trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål.

Jag vill inleda med att instämma helt i det Maria Ferm sade i sitt anförande.

Många beslut har fattats i kammaren i frågor som rör integritetsintrång. Jag deltog inte i den senaste debatten om frågor om kommunikation i ärenden som rör brottsbekämpning, men jag kunde höra i debatten att det handlar om att komma åt den grova organiserade brottsligheten. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill också detta, men vi anser att det finns andra vågskålar att titta i. Hur stor nytta gör sådana stora integritetsintrång? Alliansens representanter säger ofta i talarstolen att de vill komma åt den grova kriminaliteten. När det gäller den senast antagna propositionen framkommer det i protokollet att det inte handlar om grova brott utan snarare om bötesbrott.

Jag tycker också att man måste rannsaka sig själv. Man pratar stort, vitt och brett om att man ska värna den personliga integriteten. Då måste vi reagera, som vi har gjort nu, eftersom den här frågan är så stor för Vänsterpartiet. Ändringar i föreskrifter och förordningar ska underställas

riksdagen. Integriteten är så viktig, och den har blivit överkörd så många gånger. Det övervakningssamhälle vi har i dag finns det inget motstycke till – och det kanske kommer mer.

Jag frågar mig: Till vilken nytta? Hur mycket har det kostat?

Jag yrkar bifall till reservationen som vi har gemensamt med MP.

Jag vill också säga i sammanhanget att det är ovanligt att föreskrifter och förordningar underställs riksdagen, men det förekommer redan i dagsläget. Jag tycker att integritetsintrånget nu är så stort att föreskrifter och förordningar som läggs fram ska underställas riksdagen för beslut.

Anf. 80 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Fru talman! Det är fjärde gången på drygt ett år som vi ska debattera det så kallade datalagringsdirektivet. Denna gång är det, som tidigare talare har sagt, med anledning av den proposition som regeringen har lagt fram om regeringens föreskrifter om skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål.

I samband med att propositionen om datalagringsdirektivet behandlades första gången våren 2011 beslutade riksdagen att regeringens föreskrifter skulle underställas riksdagen. Därför har regeringen återkommit till riksdagen med en proposition om underställande av regeringens föreskrifter om skyddsåtgärder för trafikuppgifter.

Jag kan konstatera att ingen motion har väckts i detta ärende, och ett enigt justitieutskott föreslår riksdagen att godkänna föreskrifterna om skyddsåtgärder och anse att de skyddar i tillfredsställande grad.

Till detta föreslår också justitieutskottet via ett utskottsinitiativ att bestämmelsen om underställande i 6 kap. 3 a § tredje stycket lagen om elektronisk kommunikation upphävs.

Frågan om upphävande av underställandet har behandlats av konstitutionsutskottet, som konstaterade att behovet för riksdagen att kontrollera eventuella ändringar av dessa föreskrifter inte anses vara så stort att det i fortsättningen behövs ett krav om underställande. Därför anser konstitutionsutskottet att kravet om underställande bör tas bort.

I konstitutionsutskottet reserverade sig mycket riktigt Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och i justitieutskottet har samma partier lämnat en reservation tillsammans med Sverigedemokraterna.

När det gäller underställandet och regeringens föreskrifter återkommer regeringen nu och visar hur man säkerställer en säker behandling av de uppgifter som ska lagras. Därför har regeringen i föreskrifterna närmare reglerat vilka åtgärder leverantörerna är skyldiga att vidta för att skydda uppgifterna.

De föreskrifter som vi har på vårt bord, fru talman, som vi behandlar i detta betänkande, handlar om att den som är skyldig att lagra trafikuppgifter ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att de lagrade uppgifterna är av samma kvalitet och föremål för samma säkerhet och skydd som vid den behandling som skett före lagringen. Den som är skyldig att lagra trafikuppgifter ska vidta de åtgärder som krävs för att skydda uppgifterna mot oavsiktlig eller otillåten förstöring och oavsiktlig förlust eller ändring. Man ska alltså förhindra otillåten lagring, behandling av eller tillgång till och otillåtet avslöjande av uppgifterna. Uppgifterna får göras tillgängliga endast för personal med särskild behörighet.

Dessa föreskrifter ligger väl i linje med de skyddsåtgärder som föreskrivs i direktivet, för det är i direktivet dessa skyddsåtgärder föreskrivs.

Justitieutskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens föreskrifter.

I och med denna proposition har föreskrifterna också underställts riksdagen.

Då är frågan: Finns det behov framöver att fortsätta att underställa riksdagen dessa föreskrifter?

Konstitutionsutskottet konstaterar att behovet för riksdagen att kontrollera eventuellt kommande ändringar av föreskrifterna inte är så stort att det i fortsättningen behövs ett krav om underställande. Därför föreslår vi detta utskottsinitiativ om att upphäva underställandet till riksdagen.

Varför tycker vi att det är viktigt att häva detta underställande? Jo, om man för in de tekniska detaljregleringarna i lagtexten blir den väldigt oflexibel. Regeringen har valt att lämna de tekniska detaljerna utanför lagtexten eftersom den tekniska utvecklingen går snabbt, till och med mycket snabbt. Om varje enskild förändring som man väljer att göra i föreskrifter ska underställas riksdagen betyder det att det blir väldigt stelbent och att vi i riksdagen snabbt kan behöva komma in och tjänstgöra, till exempel under sommarhalvåret.

Jag ska nämna någonting om datalagringsdirektivet, fru talman. Det kom ju upp här att det skulle vara inskränkande i integritetsskyddet.

Det finns anledning att upprepa att datalagringsdirektivet är ett för Sverige och alla andra EU-medlemmar bindande direktiv. De uppgifter som ska lagras är de som svarar mot: Vem kommunicerade med vem? När skedde det? Var befann de sig? Vilken typ av information användes? Sedan ska man lagra misslyckad uppringning och lokalisering vid kommunikationens slut.

Det här handlar inte om någon form av massövervakning, fru talman. Det handlar om att vi måste säkerställa att vi har information som kan klarlägga och utreda brott efter att ett brott har begåtts. Men vi ska inte lagra kommunikationen, alltså innehållet i kommunikationen. Vi ska alltså inte lagra de telefonsamtal vi har eller innehållet i de mejl vi skriver. Vi ska inte lagra chatt, nedladdning av filer eller surfning. Det omfattas inte av datalagringsdirektivet.

Fru talman! Med detta anser vi att det finns ett behov av datalagringsdirektivet för att utreda brott och för att stärka rättssäkerheten för brottsoffer i vårt samhälle. Det finns också en annan sida av integritetsskyddet. Vi har skyldighet att värna integritetsskyddet för de brottsoffer som har rätt till upprättelse. Det finns ett behov för våra rättsvårdande myndigheter att få tillgång till vissa uppgifter i vissa särskilda fall när det gäller allvarlig brottslighet.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och bifall till justitieutskottets förslag att upphäva underställandet till riksdagen.

(Applåder)

Anf. 81 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag noterade att Ulrika Karlsson var väldigt tydlig med att anledningen till att lägga fram utskottsinitiativet om att riva upp det tidigare beslutet att underställa riksdagen föreskrifterna för datalagrings-

direktivet är just att man i efterhand ska kunna ändra i dem mycket enklare. Då behöver man helt enkelt inte gå till riksdagen varje gång. På det sättet blir det enklare att göra förändringar som innebär större intrång i den personliga integriteten, och man minskar den parlamentariska insynen i vilka konsekvenser detta egentligen får.

Det var väldigt tydligt, men jag skulle vilja fråga Ulrika Karlsson om hon anser att det har tillkommit någon yttre omständighet som kan medföra skäl att upphäva beslutet att föreskrifterna ska underställas riksdagen.

Anf. 82 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Låt mig först och främst påminna om att när vi hade det här ärendet uppe 2011 var Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna emot att man skulle underställa riksdagen detta direktiv, så den omständigheten har över huvud taget inte ändrats. Vi anser nu som då att det inte ska underställas riksdagen.

Jag kan också konstatera att inför 2011, när vi hade frågan uppe och den också skickades till konstitutionsutskottet, sade konstitutionsutskottet att *en* väg för riksdagen att få insyn kan vara att underställa riksdagen föreskrifterna. Det finns många andra möjligheter att utöva insyn än att underställa riksdagen föreskrifter, vilket är en väldigt ovanlig ordning.

Anf. 83 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Om jag uppfattar det rätt innebär det helt enkelt att det inte har kommit till någon som helst yttre omständighet som kan göra att man vill ändra det här, utan att det i princip uteslutande handlar om att Socialdemokraterna har ändrat linje. Därför går man nu fram med ett utskottsinitiativ som gör det enklare att göra förändringar som innebär större intrång i den personliga integriteten.

Visst stämmer det som konstitutionsutskottet sade under våren 2011, att det finns anledning för riksdagen att behålla en kontroll över hur reglerna på området utformas, även något mer i detalj, eftersom föreskrifterna kan få betydelse för det intrång som kommer att ske i den enskildes personliga integritet. Det är något som stämmer även i dag.

Anf. 84 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare: När vi behandlade det här tidigare, 2011, var Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna emot att vi skulle underställa riksdagen föreskrifterna, för det tillför inte så mycket i sak i det avseendet. Och vi är helt eniga över partigränserna, även med Miljöpartiet, om att integritetsfrågorna är viktiga och att respekten för varje enskild människas integritet är ett grundläggande värde i vår demokrati.

Vi anser att balansen mellan de effektiva verktygen för polisen att kunna utreda brott och skyddet av den personliga integriteten väcker många frågor. När det gäller datalagringsdirektivet har vi i den ena vågskålen den enskildes fri- och rättigheter och integritetsskyddet och i den andra vågskålen de brottsoffer som jag talade om, brottsoffer vars integritet har kränkts – våldtäktsoffer, rånoffer och andra offer. De har rätt till upprättelse. Därför måste polisen ha vissa verktyg för att bekämpa brottslighet.

Därför är vi i grunden för datalagringsdirektivet. Vi anser att det behövs.

Anf. 85 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Ulrika Karlsson tar här upp de integritetskränkande lagar som vi har stiftat. Då handlar det inte bara om datalagringsdirektiven. Det har skett ganska många lagförändringar sedan 2001 och World Trade Center.

Som Maria Ferm sade ser vi inte att det har hänt någonting, utan man kunde ha kvar att direktiven ska underställas riksdagen, för, som också har sagts här, det är i själva detaljerna som djävulen sitter.

Då passar Ulrika fiffigt på att säga att det är onödigt att de ska underställas riksdagen, att vi då kan bli tvungna att åka hit på sommaren. I replikskiftet tycker hon inte att det här är en så stor sak. Min fråga blir: Om det inte är en så stor förändring, varför är det då så viktigt att regeringen själv ska sitta på föreskrifter av det här slaget?

Du säger också att det är väldigt ovanligt att föreskrifter underställs riksdagen. Men det finns regler som har undantag. När det gäller smittskyddslagen underställs direktiven riksdagen redan i dag, så varför inte när det gäller den personliga integriteten? Många gånger påstås det ju i den här kammaren att man värnar den så väldigt mycket, men när frågan ställs på sin spets stämmer det inte.

Anf. 86 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Lena Olsson för i princip fram bilden av att regeringen själv skulle sitta på föreskrifterna i någon mörk kammare och hemlighålla någonting. Alla föreskrifter är offentliga handlingar, och det står oss alla fritt, var och en i denna kammare precis som alla andra medborgare i detta land, att läsa offentliga handlingar och agera utifrån dem. Vi har många olika instrument här i riksdagen och kammaren för att kunna agera, via frågestunder, enkla frågor, skriftliga frågor, interpellationer och andra instrument. Dessutom har vi instiftat Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden som har att bevaka de här frågorna.

Jag är övertygad om att vi i riksdagen kommer att ta om hand översynen på ett tillfredsställande sätt. Det i sig säger inte att underställandet av de här föreskrifterna ger mer skydd för integriteten i det avseendet i dag.

Jag vill fråga Lena Olsson om hon och Vänsterpartiet har några synpunkter på de föreskrifter som regeringen har lagt fram i det här underställandet. Anser Lena Olsson att det inte är bra att till exempel personal som ska kunna få läsa och ha de här uppgifterna tillgängliga ska ha en särskild behörighet för detta, att man inte har tagit hand om integritetsskyddet i detta?

Anf. 87 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag har stort förtroende för alla möjliga människor oavsett detta.

Jag har inte påstått att regeringen sitter i en mörk kammare. Det behöver de nog inte; de behöver nog ljus för att se vad de skriver. Men det skulle vara bra att ha något slags inflytande över detta, för det här är ju Sveriges högsta beslutande organ.

Prot. 2011/12:133
19 juni

*Skyddsåtgärder för
trafikuppgifter lagrade
för brottsbekämpande
ändamål*

Jag tycker att Ulrika med Moderaterna och alliansregeringen talar mycket i denna kammare om hur man värnar människors integritet. När man stiftar en sådan lag framhäver man ofta den grova organiserade brottsligheten och kriminaliteten, och den ska vi bekämpa på alla möjliga sätt. Men i den senaste propositionen om brottsbekämpande myndighets tillgång till kommunikation sänker ni ju graden så att det även börjar gälla vid bötesbrott. Med den effektivitet som polisen presterar i dag har jag svårt att förstå hur man ska komma åt det här.

Det ska ju vara en integritetskränkande lagförändring. Det måste väl stå i något slags proportion till hur grovt brottet är. Men det har ni också gått ifrån, så jag tycker att ni talar med kluven tunga i de här frågorna. Vad är det som är så farligt med att underställa riksdagen föreskrifterna?

När det gäller smittskyddslagen har vi den ordningen. Jag tycker att det vore nödvändigt att ha samma ordning när det gäller de integritetskränkande lagarna.

Anf. 88 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Låt oss börja i samma ände igen. År 2011, då det här ärendet var uppe i riksdagen för första gången, var vi emot ett underställande i den delen. Vi värnar integritetsskyddet i andra delar. Till exempel lägger vi oss på miniminivån sex månader när det gäller lagringstiden i det direktiv som vi är förpliktade att implementera. Vi hade i stället kunnat välja två år om vi hade velat, men det gör vi inte av integritetsskäl.

Vi tar alltså hand om detta på ett bra sätt. Och vi har vår insyn i föreskrifterna i den roll vi har som ledamöter av Sveriges riksdag och kan agera på de föreskrifter som kommer om vi anser att de är felaktiga. Vi har också möjlighet till inflytande över föreskrifterna genom att väcka idéer och tankar även i detta forum utan att det underställs riksdagen, för det är en väldigt onormal ordning att underställa riksdagen något. Tro ingenting annat än att det tillhör undantagen! Det blir väldigt krångligt och fyrkantigt. Det är de tekniska detaljerna som ska skötas i detta. Och den tekniska utvecklingen sker väldigt snabbt.

Jag tror att integritetsskyddet stärks bättre på andra sätt än genom att underställa riksdagen de tekniska detaljerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 20 §.)

17 § Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU24
Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket (skr. 2011/12:124).

Anf. 89 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 24 *Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket*. Betänkandet behandlar en skrivelse från regeringen med samma namn. I skrivelsen redovisar regeringen arbetet med miljö-, klimat- och energifrågor

inom jordbruket under perioden 2007–2011. Skrivelsen är ett komplement till budgetpropositionen för 2012 när det gäller de mål som man satt upp för de gröna näringarna.

Det är spännande läsning. I skrivelsen tar regeringen upp ett antal områden och hur utvecklingen har sett ut under den angivna tidsperioden. Det handlar om ekologisk produktion, landsbygdsutveckling, övergödning och ett antal andra områden. Man analyserar också hur man ligger till vad gäller målluppfyllelsen på en rad olika områden.

Socialdemokraterna har ett antal reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att regeringen på område efter område i skrivelsen redovisar försämringar och konstaterar att målluppfyllelse inte är möjlig med nuvarande åtgärder. Det är ingen munter läsning precis.

Om regeringen konstaterar att man på område efter område inte kommer att nå de mål som vi tillsammans har satt upp, borde man då inte tydliggöra vilka åtgärder som ska vidtas för att uppnå dessa mål? Borde man inte åtminstone säga något om när man ska komma med förslag på åtgärder? Eller finns det ingen självinsikt? Jag tror att skälet till att man inte når målen är att det saknas politik och ambitioner.

Målen är högt satta, och många av dem ställer jag och hela kammaren oss bakom. Men ska vi nå dessa mål krävs det åtgärder, och det har vi inte sett mycket av på sistone.

Ett tydligt exempel, fru talman, är övergödningen i Östersjön. Sverige har ett åtagande enligt Helsingforskonventionen, Helcom, om att minska utsläppen av kväve och fosfor i Östersjön. Sverige ska minska sina utsläpp av kväve med 20 800 ton och utsläppen av fosfor med 290 ton till 2021.

En stor källa till dessa utsläpp i haven är jordbruket. Enligt Naturvårdsverket senaste bedömning kommer vi inte att klara miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning till 2020 med de styrmedel som finns i dag. Det konstateras att det måste till kraftfulla åtgärder om vi ska ha möjlighet att nå detta mål.

Det är regeringens och Sveriges skyldighet att vårda de överenskomelser och åtaganden vi har, och då borde regeringen ha kommit med ytterligare politiska styrmedel för att vi ska nå detta miljö kvalitetsmål.

Vi socialdemokrater är oroad över att regeringen på område efter område har höga ambitioner vad gäller miljömålen men få åtgärder för att de ska nås.

Det blir inte bättre när regeringen redovisar de åtgärder man faktiskt vidtar för att minska övergödningen. Många av de åtgärderna ligger inom ramen för landsbygdsprogrammet, men även här är man långt ifrån att nå de mål som finns. Till exempel är ett mål att öka fånggrödorna. Detta mål hade man uppnått till 60 procent 2010. Ersättning för restaurering och anläggning av våtmarker nådde bara upp till katastrofala 30 procent av målet.

Här krävs en ambitionshöjning för att vi ska nå målen. Naturvårdsverket menar att även om vi skulle uppnå de mål som finns i landsbygdsprogrammet räcker det inte för att klara målet att minska övergödningen i Östersjön.

Vi socialdemokrater har däremot en åtgärdslista. Först och främst vill vi återinföra skatten på handelsgödsel, vilket vi anser är mycket effektivt. Vidare har vi ett antal andra förslag, till exempel att se över möjligheten att använda musselodlingar för att binda övergödande ämnen i havet.

Fru talman! I regeringens skrivelse står vidare att läsa att det finns ett antal forskningsprojekt som är inriktade på miljö- och klimatinsatser inom jordbruket. I många fall är dessa finansierade genom återföring av skatten på handelsgödsel.

Det är viktigt med utbildning, metodutveckling och forskning för att stärka det svenska jordbruket. Det handlar om grundutbildning, vidareutbildning för företagare och forskning. Dessa områden är mycket viktiga för att vi ska kunna utveckla och säkra jordbrukssektorn i Sverige i framtiden.

I regeringens skrivelse redovisas inte hur dessa projekt ska finansieras i framtiden. Det ser vi som mycket problematiskt. Det krävs att vi tidigt redovisar och säger från denna kammare att vi tycker att dessa forskningsprojekt är viktiga och bra. Jag tycker att det är alldeles för sent att redovisa det i budgetpropositionen – om det nu kommer några förslag där, vilket vi inte sett ännu.

Fru talman! Jag tänkte också beröra målet som innebär att natur- och kulturmiljöer ska bevaras. Detta mål kommer med största sannolikhet inte heller att nås.

Enligt Naturvårdsverket har ängs- och betesmarksarealen inom landsbygdsprogrammet minskat med ca 50 000 hektar sedan 2005. Detta överensstämmer inte med Sveriges åtagande för att nå konventionen för biologisk mångfald.

Miljömålsberedningen har inte fått något uppdrag av regeringen att försöka ta fram förslag för att vi ska nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. På detta område, som på så många andra, finns det ingen åtgärdsplan. Regeringen måste på område efter område se till att det plockas fram en åtgärdsplan. Annars riskerar vi att inte uppnå något av de miljökvalitetsmål som vi har tagit ställning till.

Slutligen, fru talman: I skrivelsen lyfts också biogas och biogassatningar fram som en viktig del i den framtida svenska energimixen. Regeringen slår sig för bröstet vid ett antal tillfällen och säger att det är en mycket viktig del i den svenska energistrategin för framtiden.

Visst har regeringen lagt fram ett antal bra förslag som jag tror kommer att innebära att vi får fler ansökningar och förhoppningsvis fler projekteringar, och i förlängningen kommer det att innebära att vi får en ökad biogasproduktion. Men det har tagit alldeles för lång tid. Framför allt finns det inget samlat biogaspaket. Vi måste se till att stat, region och företag går hand i hand för att skapa en strategi som gör att vi klara av att nå de mål vi har ställt upp.

Riksdagen har ställt sig bakom att vi ska en fossiloberoende fordonsflotta 2030. För att nå detta mål måste vi ha en nationell strategi både för produktion och distribution och andra stimulanser med riktade stöd så att vi får i gång en produktion.

I dag finns denna typ av program i Danmark, Tyskland och Nederländerna. Där ser vi att biogasproduktionen har ökat oerhört mycket under de senaste åren. Hade Sverige varit lika framgångsrikt hade vi också sett den explosionen. Nu ser vi snarare raka motsatsen. På område

efter område är det företag som inte vågar satsa för att det inte finns någon framtidstro och för att det inte finns några långsiktiga incitament.

Jag anser att det är oerhört viktigt att vi på detta område ser till att skapa en nationell plattform som gör att vi kommer att producera mer biogas för att nå miljömålen inför framtiden.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan-Olof Larsson och Pyry Niemi (båda S).

Anf. 90 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande angående miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket, även kallad MJU24.

Till att börja med vill jag säga att jag naturligtvis står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 9 om utredning av skatt på kadmium med mera.

Jag delar regeringens uppfattning att de gröna näringarna ska vara miljö- och resurseffektiva. Frågan är om vi menar samma sak.

Det är också bra att regeringen presenterat en samlad översikt över det som gjorts under en längre period. Men tyvärr kan man konstatera att det har gjorts för lite.

Jag tycker också det är en brist att redovisningen inte knutits närmare till systemet för miljö kvalitetsmålen.

Bilden som växer fram är att det är tvingande EU-regler som trycker på regeringen på miljöområdet. Exempel på det är vattendirektivet, industriutsläppsdirektivet och direktiv om förnybar energi och hållbarhetskriterier för biodrivmedel. Det är enligt vår mening alldeles på tok för låga miljöambitioner. Det borde naturligtvis vara Sverige som driver på EU på miljöområdet.

Naturvårdsverket konstaterar i en rapport att det fortfarande saknas tillräckligt med åtgärder för att nå de jordbruksrelaterade målen. De målen är:

- Giftfri miljö.
- Ingen övergödning.
- Levande sjöar och vattendrag.
- Grundvatten av god kvalitet.
- Hav i balans.
- Myllrande våtmarker.
- Ett rikt odlingslandskap.
- Ett rikt växt- och djurliv.

Naturvårdsverket säger att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade och planerade styrmedel.

Vi vet att ett ekologiskt lantbruk lever upp till de flesta av de nämnda miljö kvalitetsmålen. Varför får vi inte se en kraftfull satsning på ekologiskt lantbruk?

Fru talman! Den svenska åkerjordens innehåll av kadmium ökar stadigt. Största föroreningskällan är nedfall av luftföroreningar. Det är svårt att göra något åt det, mer än att naturligtvis minska utsläppen vid källan. Då är det desto viktigare att inte tillföra ytterligare kadmium. Två källor jag tänker speciellt på är rötslam och konstgödsel. Spridning av rötslam lämnar jag för tillfället därhän. Vi får säkert anledning att återkomma till den frågan.

Problemet med kadmium i konstgödseln hänger ihop med fosforns förorening av kadmium. Kadmium är som vi alla vet en mycket lömsk och giftig tungmetall, speciellt farligt för våra barn och gravida kvinnor. Framför allt är det njurskador och benskörhet som visar sig.

Kadmium ackumuleras i åkerjorden och har på många ställen nått farliga nivåer. Till exempel tas inte gröda till barnmat från speciellt utsatta jordar.

Det lömska består i att kroppen inte gör sig av med kadmium, utan den ackumuleras under livet. Spridning av kadmium står i direkt strid med de av oss här i riksdagen beslutade miljömålen.

Fru talman! Det är totalt obegripligt för mig att man kan försvara fortsatt giftspridning. Detta får kommande generationer dras med. Det är helt oförenligt med den goda lantmannased som säger att vi ska lämna efter oss en jord som är i minst lika gott skick som när vi tog över den.

Varför ska vi inte beskatta det som är farligt? Varför vill regeringen göra det billigare att sprida kadmium? Vägledande i min värld har varit att den som förorenar ska betala.

I en DN-artikel i våras deklarerade ledande folkpartister att det var ett misstag att ta bort skatten på kadmium. Trots det röstade man tre dagar senare nej till beskattning av kadmium i skatteutskottet. Det var ett lite vingligt agerande, om jag ska uttrycka mig mildt.

Nu har Folkpartiet chansen att visa att man trots allt menar allvar med att göra detta gift dyrt att sprida, och då genom att rösta för att tillsätta en utredning som skyndsamt utreder skatt på kadmium i konstgödsel.

Utredningen bör belysa olika alternativ, bland annat där skatten kan omfatta fosfor eller kväve. Utredningen bör också belysa olika konstruktioner där skatten återförs till näringen.

Att en centerpartist skulle gå med på en åtgärd som skulle fördyra produktionen för svenskt lantbruk och då särskilt spannmålsodlarna är säkert för mycket begärt. Då spelar det ingen roll att det handlar om spridning av denna giftiga tungmetall eller att åkerjordens kvalitet äventyras.

Fru talman! Vi hävdar att ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart jordbruk är både önskvärt och nödvändigt. Det är ett jordbruk som bidrar till att uppfylla många av de miljö kvalitetsmål som vi här i riksdagen har beslutat om.

Vi förespråkar vidare ett jordbruk som hjälper mänskligheten att hålla sig inom de nio planetära gränsvärdena. Det är gränsvärden som 28 internationella forskare med kände professorn Johan Rockström i spetsen angett för hur mycket mänsklig aktivitet jorden klarar av. Mänskligheten

har redan passerat gränsen vad gäller utsläpp av kväve och fosfor, biologisk mångfald och utsläpp av koldioxid.

Det kan man knappast hävda att dagens konventionella lantbruk lever upp till, vare sig när det gäller miljökvalitetsmålen eller att hålla sig inom de planetära gränserna.

Det är därför, fru talman, som Miljöpartiet vill göra mer för att utveckla det ekologiska lantbruket och för att klara miljömålen. Vidare vill vi att de offentligt finansierade stöd som går till jordbrukssektorn ska gå till omställning till ekologisk produktion och till att säkra den långsiktiga livsmedelsproduktionen.

Därför är det olyckligt att regeringen inte vill mer än att certifierad ekologisk jordbruksmark år 2020 ska omfatta minst 20 procent av den svenska jordbruksmarken. Den certifierade ekologiska jordbruksmarken i slättbygd ska senast år 2020 ha ökat med minst 50 000 hektar jämfört med 2011 års nivå. Det är alltså ingen höjd ambitionsnivå.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 9.
(Applåder)

Anf. 91 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu jordbruket och bland annat jordbrukets utsläpp av växthusgaser. I skrivelsen från regeringen konstaterades att det svenska jordbruket står för ungefär 18 procent av de svenska utsläppen av växthusgaser. Det är tolv miljoner koldioxidekvivalenter varje år. Det är väldigt stora utsläpp.

Man ska komma ihåg att i den siffran har man inte räknat med importen av gödsel och andra insatsvaror. Man har inte räknat med den stora importen av kött eller importen av foder, till exempel, som också bidrar till betydande utsläpp i andra länder.

Det är viktigt att komma ihåg att den absolut största delen av de svenska utsläppen av växthusgaser, alltså de vanliga utsläppen, handlar om koldioxid. Men när vi talar om jordbruket är det främst lustgas och metan som är de stora gaserna. Detta är gaser som är mycket kraftigare och har mycket större effekt på den globala uppvärmningen än vad koldioxid har. Det är därför mycket viktigt att vi kommer till rätta med utsläppen från jordbruket.

Jag är inte den första att konstatera detta, utan redan Klimatberedningen konstaterade att det saknas konkreta styrmedel för att minska utsläppen från jordbrukssektorn.

Om man läser i skrivelsen från regeringen kan man konstatera att det även på internationell nivå finns ett problem med att man inte har lyckats hantera utsläppen från jordbruket. Man skriver: Varken på FN-nivå, på EU-nivå eller på nationell nivå finns det några preciserade mål för hur mycket jordbrukets utsläpp av växthusgaser bör minska.

Jag tycker att det nu är hög tid att vi ser till att vi får konkreta mål och att vi får konkreta styrmedel för hur vi ska kunna minska utsläppen från jordbruket.

Om man tittar lite längre fram i regeringens skrivelse kan man se vad regeringen hittills har gjort för att minska utsläppen från jordbruket. Det handlar nästan uteslutande om frivilliga åtgärder, till exempel rådgivning till lantbrukare om val av foder eller gödsel. Det är absolut inget fel med det. Det är bra att man arbetar med rådgivning och så vidare. Men pro-

blemet är att det inte räcker. När det handlar om dessa skarpa, mätbara, konkreta och bindande mål för hur man ska minska jordbrukets utsläpp finns det ingenting alls från regeringen. Det tycker jag är ett stort problem.

Vi i Vänsterpartiet har skrivit en motion med anledning av denna skrivelse, och vi har vid flera andra tillfällen föreslagit konkreta exempel på hur man ska kunna hjälpa lantbrukare att ställa om sin produktion så att de producerar till exempel mer ekologiskt och hur man ska kunna arbeta med lantbruket så att man minskar utsläppen.

Vi föreslår här att det ska antas en handlingsplan för att minska utsläppen från livsmedelskedjan.

Vi anser att det i stället för regeringens allmänna satsning på Matlandet Sverige behövs ett konkret hållbarhets- och klimatperspektiv på denna satsning. Vi föreslår ”Sverige – det *hållbara* matlandet”, så att de 80 miljoner kronor som regeringen varje år anslår inte ska gå bara till olika matmässor, tv-kockar och annat utan att de faktiskt ska gå till konkreta åtgärder för att vi ska kunna producera mer livsmedel i Sverige och att vi ska producera livsmedel som belastar naturen mindre.

Vi föreslår också att vi ska äta mer vegetariskt i Sverige och att vi ska äta mindre kött. Vi vet att köttindustrin står för mycket stora utsläpp, nästan lika stora utsläpp som alla våra fyra miljoner personbilar i Sverige. När vi talar om bilismen finns det styrande skatter och andra åtgärder. Men när vi talar om köttkonsumtion görs det faktiskt ingenting. Det är lite konstigt.

Vi i Vänsterpartiet vill också ha mer ekologisk produktion. Vi har satt upp konkreta mål för det i andra sammanhang. Då tycker vi att det också ska finnas konkreta medel för de lantbrukare som vill gå över till ekologisk produktion. Ett av de mest effektiva sätten att främja den ekologiska produktionen är att se till att vi sätter ett pris på det som smutsar ned, nämligen det som Kew Nordqvist från Miljöpartiet var inne på, att man har en skatt på handelsgödsel. Om man har en skatt på handelsgödsel kostar det lite extra om man använder mycket konstgödsel. Det gynnar de ekologiska lantbrukarna som inte använder sig av det. Man drar också in flera hundra miljoner kronor varje år som man kan använda till jordbrukets miljöarbete, vilket är bra.

Det som också är bra med en skatt på handelsgödsel är att den inte bara bidrar till att minska övergödningen. Den bidrar också till att man minskar utsläppen av växthusgaser.

Vi i Vänsterpartiet vill också understryka den offentliga upphandlingens roll vad gäller mer ekologisk mat, mer närodlad mat och mer vegetarisk mat. Detta är ett verktyg som vi tycker används alldeles för lite. Ute i våra kommuner och landsting finns det en stor osäkerhet i fråga om vad som egentligen gäller. På vissa ställen är man livrädd att ställa miljökrav därför att man kan bli stämd. Det finns flera konkreta exempel där man har blivit fälld i domstol för att man har ställt krav.

Vi som finns i denna församling har ett ansvar att se till att det blir lättare att ställa miljökrav vid den offentliga upphandlingen.

Detta var några exempel på det som vi i Vänsterpartiet vill göra för att komma till rätta med jordbrukets utsläpp av växthusgaser. Det finns en rödgrön reservation, reservation 3, som handlar om just denna hand-

lingsplan för att minska utsläppen från livsmedelskedjan, och jag yrkar härmed bifall till den.
(Applåder)

Anf. 92 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till slutsatserna och därmed förslaget i betänkandet.

Fru talman! Alliansregeringens vision är att bruka utan att förbruka. Andemeningen bakom detta är att vi ska skapa bättre förutsättningar för de gröna näringarna och att skapa jobb och tillväxt i hela landet. Det är viktigt att komma ihåg. När vi talar om de gröna näringarna handlar det, för att ingen ska undra, om jordbruket, skogsbruket, trädgårdsnäringen, fisket, rennäringen med binärningar och livsmedelskedjan. Det är alltså ett mycket omfattande och brett anslag.

De övergripande målen handlar om att det ska vara ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet med en öppenhet och mångfald. Det handlar också om att det ska vara miljö- och resurseffektivt med en nyckelroll i Sveriges energiproduktion. Dessutom ska det utmärkas av omtanke, ansvarstagande och hög etik. Det ska också bidra till en globalt hållbar utveckling.

Fru talman! Jag tror att ansatsen är identisk i de olika partierna. Men verbalt använder vi lite olika ord för att försöka beskriva antingen hur bra det är eller hur eländigt det är. Jag ska försöka beskriva det så ärligt som möjligt.

I utskottet välkomnar vi skrivelsen. Den är ett mycket bra komplement till den årliga redovisning som vi får från regeringen. De miljökvalitetsmål som har nämnts här tidigare är en viktig del i hur vi ska uppnå de framtida utmaningarna. Jag kan konstatera att de i många fall har varit och är helt omöjliga att uppnå i rimlig tid. Därför har Miljömålsberedningen fått ett nytt uppdrag, nämligen att man ska sätta upp etappmål. Det tror jag är oerhört viktigt för att vi så småningom ska ha en möjlighet att nå dessa långsiktiga mål.

Landsbygdsprogrammet omfattar ungefär 7 av de 16 miljökvalitetsmålen. I landsbygdsprogrammet under 2007–2013 finns det 36 miljarder att lägga på detta område, vilket är oerhört positivt. När man hör oppositionen i talarstolen kan man få uppfattningen att det inte görs någonting.

Det pågår alltså ett omfattande arbete för att uppnå dessa miljökvalitetsmål och ta fram dessa strategier och etappmål. Det är just det som Miljömålsberedningen håller på med. Där skiljer vi oss åt. Oppositionen har förälskat sig i de gamla målen eftersom man hade regeringsansvaret när de togs fram och har inte förmågan att se det kloka i att bygga upp etappmål. Det som möjligen skiljer den vise från den envise är att den vise har förmågan att ändra sig.

Jag ska därefter gå över till frågan om övergödning. Sverige deltar i många olika gemensamma program i en internationell samverkan. Det är EU:s vattendirektiv, det är det marina direktiv som EU har, det är Östersjödirektivet och det är Helcom, Helsingforskommissionen. Det här är bara några exempel.

Prot. 2011/12:133
19 juni

*Miljö-, klimat- och
energiinsatser inom
jordbruket*

Utöver detta har vi på eget bevåg och även näringarna själva tagit fram *Greppa näringen* och *Odling i balans* där man, som här beskrivits, just försöker komma åt den övergödning som jordbruket de facto står för. Det är ganska meningslöst att lägga på mer gödning än växterna tar upp. Därför är det kärkommet att de här initiativen finns och att det nu blir ett genomförande. Detta ger resultat.

Kvävet har de facto minskat och även fosfor söder om Åland. Men det räcker självfallet inte, precis som Kew Nordqvist säger. Vi måste naturligtvis anstränga oss ytterligare för att komma ned till en ännu bättre nivå. Framför allt är Östersjön oerhört känslig för övergödning.

När det gäller kadmium, det ämne som finns i mineralgödsel och som inte är önskvärt men som det i nuläget inte går att separera, har vi i dag en gräns vid 100 gram per ton. Regeringen har nu skrivit till EU-kommissionen om att man vill sänka till 46 gram per ton. Dessutom utreder KemI och Livsmedelsverket vad som händer om man går ned till 25 gram respektive 12 gram per ton. Att inget händer är alltså en alldeles felaktig beskrivning.

Om man nu är så bekymrad är det lite förvånande att oppositionspartierna inte säger att mineralgödsel över huvud taget ska förbjudas. Det vore mer adekvat än att tala om beskattning, som ju inte innebär att mineralgödseln kommer att försvinna.

Fru talman! Jag går nu över till att lite grann beröra frågan om stöd till ekologisk produktion. Efterfrågan har starkt ökat under de senaste åren. Uppsatta mål för inhemsk produktion har dock inte uppnåtts.

Jag ska kort läsa upp Jordbruksverkets nya förslag till övergripande mål: Den ekologiska produktionen ska bedrivas i sådan omfattning och med sådana metoder att den är samhällsekonomiskt optimal och därmed sammantaget ger bästa möjliga livsmedel, folkhälsa, djurvälstånd samt klimat- och miljöeffekter med hänsyn till samhällets totala kostnader.

När allt detta vägs in förstår man hur komplext det är att hantera den så kallade ekologiska odlingen och den så kallade traditionella odlingen. Det handlar om energi, om utsläpp och om produktionsresultat.

Från moderat håll anser vi att marknadskrafterna är bättre än politiska mål när det gäller avvägningar mellan de två odlingssätten, det traditionella och det ekologiska.

När det gäller finansiering och, framför allt, forskning är det oerhört viktigt att vi tillför forskningsmedel avseende klimatfrågan, livsmedelsförsörjningen, smittsamma sjukdomar och inte minst mer biomassa för energi.

Därför är det glädjande att kunna meddela att det till hösten kommer en övergripande forsknings- och innovationsproposition där vi, hoppas jag, kan tillgodose de krav som finns i de areella näringarna.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag säga några ord om biogasstrategin. Det har ju härifrån talarstolen pekats på hur viktigt detta är.

Det intressanta med biogas är att man kan få gas från många olika sektorer avfall och biprodukter såsom gödsel, avloppsslam, mat-, restaurang- och livsmedelsavfall. Intressant är att exempelvis gödsel till och med kan bli bättre sett till gödseffekten även efter det att biogas utvunnits. Det är alltså en win-win-situation.

Statens energimyndighets slutsatser från 2010 bereds just nu i Regeringskansliet. Var vi landar där får vi se. För närvarande finns dock ett investeringsstöd till att uppföra biogasanläggningar.

Med dessa ord överlämnar jag detta, fru talman, till kammarens beslut för avgörande.

(Applåder)

Anf. 93 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för Bengt-Anders Johanssons inlägg. Dock kvarstår, menar jag, några frågor. Jag skulle gärna vilja ha utrett vad som är Moderaternas politik på området.

Som jag sade i mitt anförande konstaterade Klimatberedningen redan 2008 att det saknas konkreta styrmedel för att minska utsläppen från jordbrukssektorn. Det är någonting som även Moderaterna stod bakom i Klimatberedningen. Men fortfarande väntar man liksom på att regeringen ska föreslå några konkreta styrmedel för hur vi ska kunna minska utsläppen från jordbrukssektorn.

Vi kan se att den nuvarande regeringen har en del förslag. Mycket handlar det om frivilliga insatser, exempelvis rådgivning till lantbrukare. Det kan ju vara bra, men även Moderaterna borde väl hålla med om att det kanske behövs lite effektivare styrmedel än så.

Jag skulle vilja veta om Moderaterna har ett konkret förslag om hur mycket vi ska få ned utsläppen av växthusgaser från jordbrukssektorn. Vad är alltså Moderaternas förslag om hur mycket de utsläppen kan minskas?

Vidare: Vilka konkreta effektiva bindande styrmedel föreslår Moderaterna för att få ned utsläppen från jordbrukssektorn?

En enig sektor – lantbrukare, kommuner, biltillverkare och så vidare – säger att vi måste ha ett mål för produktionen av biogas, att vi måste ha konkreta styrmedel och att vi måste ha en finansiering. I dagsläget finns inte det, så när kommer det, Bengt-Anders?

Anf. 94 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Jens Holm för de frågor han här ställt. Moderaterna har inga explicita siffror för hur mycket vi ska minska klimatutsläppen från jordbruket. Vi har inte heller några konkreta förslag om vilka styrmedel som ska användas.

Fortlöpande följer vi verksamheten. Jag kan säga att vi tror mycket mer på frivilligvägen och den rådgivning som ges bland annat till jordbruket. *Greppa näringen* och *Odling i balans* visar att näringarna själva är väldigt duktiga på att fånga upp de här sakerna.

När det gäller mål för biogasen: Nej, vi har inget mål för biogasen därför att det är en fri marknad. De som hittar en lönsamhet i biogasen kommer också att använda den. I takt med att energipriserna stiger kommer också biogasanläggningarna att bli attraktivare.

Jag kan passa på att ställa en motfråga till Jens Holm: Tänker ni föreslå en kilowattersättning från statens sida – är alltså produktionsstöd målet för Vänsterpartiet?

När Jens Holm ändå står här i talarstolen måste jag med anledning av hans anförande ställa en fråga om detta med att minska köttintaget. Är det rimligt att över huvud taget äta kött i vänsterpartisternas samhälle, och är också viltkött av ondo?

Anf. 95 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Bengt-Anders Johansson för de svar han gett.

Bengt-Anders preciserade sig inte. Men när det gäller utsläppen från jordbrukssektorn och det som Klimatberedningen och Moderaterna för fyra år sedan stod bakom anser Moderaterna fortfarande att vi ska avvakta. Nu har det alltså gått fyra år sedan Klimatberedningen sade att det är fråga om jättestora utsläpp, om 12 miljoner ton koloxidkvivalenter varje år – nästan 20 procent av Sveriges totala utsläpp.

Moderaterna anser att vi ska fortsätta att avvakta. Är det Moderaternas politik när det gäller utsläppen från jordbruket?

Återigen kan vi när det gäller biogassatsningarna konstatera att Moderaternas politik är att säga: Nej, det där får marknaden sköta. Vi ska inte hjälpa lantbrukarna, inte hjälpa kommuner och inte hjälpa biltillverkare och bilägare som exempelvis vill köra på biogas. Vi ska inte på något vis hjälpa dem med att ställa om sin verksamhet. Uppenbarligen är det Moderaternas politik.

Ja, vi i Vänsterpartiet tycker att det är ett problem att köttkonsumtionen i Sverige ökat med nästan 50 procent sedan år 1990. Vi vill göra något åt det. Därför har vi föreslagit att en handlingsplan antas som handlar om att minska köttkonsumtionen och om att öka den vegetariska konsumtionen. Det kan handla om att man till exempel har vegetariska måndagar i skolorna eller om att man i den offentliga upphandlingen ökar inköpen av vegetarisk mat.

Bengt-Anders Johansson hade en konkret fråga, och det var om man får äta kött för Vänsterpartiet. Jajamensan, det får man! Vad gäller viltköttet är det klart mycket lägre utsläpp av det än av industriköttet. Så är det tveklöst.

Anf. 96 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! När det gäller utsläppen pågår det ständigt en process, också i Regeringskansliet och ute hos näringen, för att minska växthusgaserna. Jag vill påstå att vi är ganska framgångsrika i Sverige jämfört med många andra länder när det gäller att reducera utsläppen. Tittar man på hur det har sett ut historiskt ser man att vi har lyckats med att minska koldioxidutsläppen i Sverige trots att vi har haft en ökad tillväxt. För många andra länder är det bara en dröm. Att måla upp en bild av att vi inte skulle bry oss är alltså fullständigt felaktigt.

Sedan är det inte så att biogassektorn inte får något stöd över huvud taget. Det är direkt felaktigt. Man får i dag investeringsstöd för att göra investeringar. Jag fick inget svar från Vänsterpartiet när det gäller om man är beredd att ge något stöd till själva produktionen, men uppenbarligen är man det, eftersom man säger att man ska öka stöden. I brist på svar får jag dra slutsatsen själv.

Det är intressant att notera att det alltså är Vänsterpartiets ideologi att de ska styra vad människor äter vid sina egna köksbord, och det innebär att på måndagar får man inte äta kött. Beskedet från Vänsterpartiets politiska tribunal är alltså att människor inte får äta kött på måndagar. Det ska jag ta med mig i fortsättningen.

Anf. 97 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara få ett förtydligande från Bengt-Anders Johansson, och det rör frågan om miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. När jag läser skrivelsen får jag uppfattningen att det inte finns någon ambition att uppnå det här målet. Vi måste hitta olika sätt att minska utsläppen av kväve och fosfor, och de insatser som regeringen har föreslagit funkar inte. Ett exempel är ersättningen som man ger vid restaurering och anläggning av våtmarker. Den har använts till 30 procent! Samma sak gäller insatser för fånggrödor, där motsvarande siffra är 60 procent.

Borde man då inte konstatera att de åtgärder man vidtagit inte är tillräckliga och återkomma med nya åtgärder? Regeringen har väl ändå ambitionen att vi ska nå de miljö kvalitetsmål som vi har ställt upp?

Kommer det några ytterligare åtgärder, och har man någon ambition att försöka stimulera så att pengarna från de insatser regeringen faktiskt har gjort används för att uppfylla målen?

Sedan tycker jag att det var spännande att Moderaterna och Bengt-Anders Johansson inte tycker att man ska stimulera biogassektorn mer och att man inte tycker att det behövs några konkreta mål. Sveriges riksdag har faktiskt ställt sig bakom att vi ska ha en fossiloberoende fordonsflotta 2030. Hur ska vi uppnå detta om vi inte ska stimulera till att inte använda bensin och diesel som enda bränslen?

Anf. 98 BENG-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Johan Löfstrand! Det är de facto så att utsläppen av både kväve och fosfor har minskat. Så är det. Det går alltså åt rätt håll. När man lyssnar på oppositionen tror man att det är precis tvärtom och i stället ökar, men det är inte sant.

Jag kan hålla med om att det naturligtvis hade varit bra om vi hade haft en snabbare takt på minskningen, inte minst när det gäller Östersjön. Men Sverige spelar en viktig roll när det gäller att ge kunskapsunderlag till de omgivande länderna runt Östersjön och föra över det här med *Greppa näringen*. Men det negligeras hela tiden från oppositionen som tycker att det är ganska ointressant. Det är alltid tagelskjortan som ska på – vi ska göra allting i Sverige, och om övriga världen inte gör någonting spelar det ingen roll. Vi försöker jobba på båda fronterna, för det tror vi är mycket viktigare.

När det gäller biogasen blir det intressant att höra av Johan Löfstrand om Socialdemokraterna är beredda att ge ett produktionsstöd. Det vore väldigt intressant att få veta. Jag fick inget svar från Vänsterpartiet, men svaret kanske gäller även för Vänsterpartiet om Johan Löfstrand kan svara ja eller nej på den enkla frågan.

När det gäller kött har ni ju gemensamt skrivit en reservation där ni anser att vi ska minska köttkonsumtionen. Hur mycket kött anser Johan

Löfstrand att människor ska få äta eller inte äta i Sverige? Det kan också vara intressant att höra.

Anf. 99 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Vi kunde ha haft en debatt enbart om de här frågorna, Bengt-Anders Johansson! Jag får minst lika många frågor tillbaka och väldigt få svar på de frågor som jag har ställt.

Jag kan hålla med Bengt-Anders Johansson om att utsläppen av fosfor och kväve har minskat. Men vi har en lång väg kvar att vandra. Visst är det självklart bra att vi i den här skrivelsen och på andra sätt får ett kunskapsunderlag, men när man har kunskapsunderlaget måste man sedan ta till sig det som står där, alltså att vi inte kommer att uppnå de mål som vi har satt upp. Då kanske vi borde fundera på nya styrmedel och nya incitament för att faktiskt nå de miljökvalitetsmål som den här riksdagen har ställt sig bakom. Jag tycker att det inte är för mycket begärt. Eller har vi bara de här målen för syns skull? Jag anser att politik är att driva en fråga för att uppnå målen.

Min fråga är återigen: Vilka ytterligare åtgärder kommer regeringen att vidta för att vi ska nå målet Ingen övergödning till 2020? De åtgärder som regeringen har vidtagit fungerar inte, utan det måste till nya. Vilka är dessa?

När det gäller biogas anser vi socialdemokrater att det behövs en biogasstrategi både för att öka produktionen och för att se till att så många näringsgrenar som möjligt involveras i detta. Jag tror att det både kommer att kunna leda till tillväxt på landsbygden och nya arbetstillfällen, och det kommer att stärka det svenska jordbrukets konkurrensfördelar gentemot andra länder, för det blir ytterligare ett ben för många jordbrukare och lantbrukare att stå på om de också kan producera biogas.

Jag tycker att mycket av det som Energimyndigheten tar upp skulle kunna vara genomfört. Sedan har vi inte tagit ställning till vilka frågor vi ställer oss bakom, men det finns väl allianskamrater som är för ett produktionsstöd?

Anf. 100 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Det är rätt häftigt att inledningsvis i replikskiftet bli anklagad för att inte ge några svar. Jag ställde själv oerhört enkla frågor som kunde besvaras med ja eller nej och fick inget svar, vare sig på hur mycket kött Socialdemokraterna anser att vi ska äta eller om man vill satsa på ett biogasstöd, alltså ett produktionsstöd. Det enda man talar om är en strategi. Men en strategi ger inget resultat, utan det är först handling som ger resultat, alltså när människor fattar ett beslut för att göra någonting. Därför är det oerhört intressant att höra detta. Det är prat det handlar om, och det är ingen verkstad bakom.

När det gäller om målen ska uppnås eller ej är det klart att de ska uppnås. Men man måste också vara så pass realistisk att man om man upplever att målen inte är nåbara av ett eller annat skäl också måste kunna styra om så att det möjligen kommer att ta något längre tid men att man ändå på ett bra sätt lyckas i stället för att sätta upp ytterligare ett mål som man inte uppnår.

Vi kan ta det här med ekologisk odling som exempel. Det skulle ha varit 20 procent 2010, men det var 13 procent. Då hade det ju inte hjälpt

om vi sagt att det ska vara 50 procent 2020. Det är fullständigt meningslöst. Man måste vara realistisk. Alla mål ska vara mätbara, nåbara och realistiska. Det är därför som Miljömålsberedningen nu tittar över hela spektrumet. De kommer nu att jobba ett antal år för att just skapa en förutsättning för att vi ska kunna nå de här målen.

När man lyssnar på Johan Lofstrand verkar det som att det inte spelar någon roll vilka effekter det får för samhällsekonomin eller livsmedelsförsörjningen, bara målen nås. Det samhället vill jag inte leva i. Den typen av politiker betackar jag mig för. Vi måste ha människor i politiken som har förmågan att värdera vad som är rimligt.

Anf. 101 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Bengt-Anders för anförandet. Jag kanske ska börja där du slutade i det föregående replikskiftet om statistik och mål. Enligt statistik från Jordbruksverket i dag ligger vi på 16 procent ekologiskt, vilket är mycket glädjande. Vi talade tidigare om ett 20-procentsmål år 2020, så jag tycker att det finns ytterligare anledning att ta nya tag och höja målsättningen.

Marknadskrafterna ska välja om det ska vara ekologiskt eller konventionellt, säger man här. Problemet med ett sådant resonemang är att miljön inte har något pris. Det kostar inget att skita ned. Därför menar jag att det behövs politiska styrmedel. Hur ser du på den frågan?

Som jag sade i mitt anförande tycker jag att vi måste minska åkermarkens exponering för kadmium. Det är anledningen till att vi efterlyser en utredning som får titta på frågan. Jag kan också meddela dig att vi i Miljöpartiet inte funderar på något förbud av konstgödsel.

På vilket sätt vill Moderaterna komma till rätta med problemet? Varför är det så viktigt att skattebefria denna giftiga metall?

Anf. 102 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Kew Nordqvist för frågorna.

Det var ju intressant; jag visste inte att det var 16 procent när det gäller ekologisk odling. Den senaste uppgiften jag såg var 13 procent. Alltså går det fortsatt bra för dem som tycker att de vill köpa ekologisk mat. Problemet är att vi importerar mycket ekologisk mat som de svenska producenterna inte kan tillgodose behovet av. Men så är det.

Det handlade också om marknadslösningar och att miljöfrågorna inte kostar någonting. Men visst gör det väl det! Vi har ju CO₂-skatt och en mängd andra skatter som gör att det är dyrt att smutsa ned luften, bland annat.

Kadmiumskatten var en lång och segsliten diskussion, och dessutom visade det sig att den hade väldigt liten inverkan på mineralgödsel användningen. Alltså var det en ganska ineffektiv skatt. Därför tycker jag att det vore mer renhårigt att säga att vi ska ta bort kadmium till hundra procent, om man nu driver den linje som jag vet att Miljöpartiet driver. Om man vill minska kadmiumanvändningen kan man ju säga att det inte får finnas något kadmium över huvud taget. Men det säger man inte, utan man vill bara göra det dyrare. Jag tycker att det är en lite märklig koppling.

Regeringen arbetar nu med att försöka minska mängden i mineralgödsel på så sätt att vi har skrivit till kommissionen om en sänkning till

46 gram per ton. Det är alltså mer än en halvering som vi är ute efter plus att det nu finns utredningsuppdrag på både 25 och 12 gram per ton. Jag hoppas att vi kan komma fram till en vettig avvägning mellan detta och produktionsmålen. Vi har ju också krav på att vi ska leverera livsmedel.

Anf. 103 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaren. När det gäller det ekologiska var detta siffror som presenterades av Jordbruksverket i dag, och de gäller åkerarealen.

Det är ett problem att svenskt lantbruk inte kan tillgodose behovet mer än till 50 procent. Det gäller också det konventionella, så jag tycker inte att det är någon speciell fråga för det ekologiska att vi har svårt med självförsörjningen.

Om skatten inte har någon större effekt på konsumtionen av handelsgödsel tycker jag att vi får höja den så att vi märker någon effekt. Jag är ganska säker på att våra rådgivare räknar in detta när man sedan ska titta på hur vi får det bästa täckningsbidraget på en gröda. Då är detta en kostnad, och då kommer man att dra ned på det här och minska gödslingsrekommendationerna.

När det gäller kadmium är problemet att det ackumuleras i jorden och i kroppen – därav skadorna. Det är därför vi är angelägna om att minimera användningen. Som jag sade i mitt anförande handlar det inte bara om konstgödsel, utan cirkulationen i samhället via rötslammet är ett minst lika stort problem.

Anf. 104 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har bara en sista kommentar: Om det nu är så att kadmiumet ackumuleras etcetera tycker jag att det vore mer renhårigt att säga att det ska förbjudas helt och hållet än att bara höja skatten.

Anf. 105 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Johan Löfstrand gav en ganska dyster bild av skrivelsen. Jag tänkte förklara lite grann varför jag ändå ser att det finns mycket positivt i skrivelsen. Det handlar om mål, men det handlar också om riktning. Hur ser utvecklingen ut? Jag tror att det är viktigt att ha med sig detta i arbetet.

Utskottet välkomnar att regeringen har presenterat skrivelsen för riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen arbetet med miljö-, klimat- och energifrågorna inom jordbruket under perioden 2007–2011. Redovisningen utgår från de viktigaste statliga insatserna och omfattar bedömningar av insatsernas effekter och hur de bidrar till de uppställda målen inom miljö-, klimat- och energiområdena. Skrivelsen är också ett komplement till budgetpropositionen 2012 för utgiftsområde 23. Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning är således en del av arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

Herr talman! Att odla och bruka jorden har blivit ett nytt intresse bland många. Odling kan ske på många olika sätt – även i storstaden. Tv-programmen om odling och trädgårdar blir allt fler. Vi kan läsa om den urbana odlingen som dyker upp i stadsbilden, om odling på terrasser och balkonger, om gröna tak och om odling på kolonilotter. Trädgårdar an-

läggs vid äldreboenden, och ibland är ett av recepten för bot mot stressjukdomar att få vistas i trädgårdar och i naturen. Odling är alltså ett vitt begrepp.

Mat och odling är grunden för överlevnad, hälsa och framtid. Alla i världen har inte möjlighet att äta sig mätta. Brist på mat leder till både svält och hunger.

Klimatutmaningarna kommer att påverka var man kan odla och hur man kan odla. Det handlar om vilka kemikalier som vi får i oss genom den mat vi äter. Att bruka jorden är därmed också en viktig klimat- och miljöfråga. Det är viktigt att få bort kadmium, som har nämnts i debatten flera gånger. Det är viktigt när det gäller både konstgödsel och till exempel konstnärsfärger. Detta är en viktig fråga för Folkpartiet. Vi i Folkpartiet liberalerna har nyligen haft ett seminarium om odling i balans där just miljöfrågorna stod högt på agendan.

Landsbygdsprogrammet är ett viktigt verktyg för att åstadkomma en utveckling på landsbygden som är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar. Programmet innehåller en rad åtgärder som syftar till att förbättra miljön, men även till att stärka landsbygdens konkurrenskraft.

Miljö- och jordbruksutskottet har tillsammans med näringsutskottet inlett en uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet.

En fråga som ingår i uppföljningen är investeringsstöd för biogasproduktion. Syftet med stödet är att stödja och utveckla produktion och förädling av förnybar energi för att bland annat minska utsläppen av växthusgaser och förbättra förutsättningarna för tillväxt, innovation och nya jobb på landsbygden. Uppföljningen beräknas vara slutförd i november 2012.

Det uppföljningsarbete som miljö- och jordbruksutskottet gör är spännande. Visserligen är jag partisk då jag finns med i två uppföljningsgrupper, men det *är* mycket intressant.

Uppföljningen vore dock inte möjlig utan kansliets och utredningstjänstens insatser. Stort tack för att ni gör uppföljningarna möjliga! Och tack till alla kolleger i uppföljningsgrupperna och framför allt till Irene Oskarsson, ordföranden som leder gruppernas arbete!

En del av uppföljningen handlar om att i dialog med ansvariga departement utveckla resultatuppföljningen så att vi vet hur utvecklingen ser ut.

Herr talman! Det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013 finansieras av både Sverige och EU och omfattar sammanlagt ca 36 miljarder kronor under sjuårsperioden.

Jordbrukets struktur och produktion har betydelse för dess inverkan på miljö-, energi- och klimatrelaterade frågor. Jordbruket har störst inverkan på och betydelse för miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv. Det är ambitiösa mål.

Sverige deltar i flera olika internationella samarbeten om vatten. EU:s vattendirektiv, tillsammans med EU:s marina direktiv som just nu genomförs, är av stor betydelse för den svenska verksamheten inom vattenområdet.

Övergödningsfrågan är särskilt viktig för Östersjön, och här samarbetar Sverige både inom EU och inom Helcom. Under det svenska ordfö-

randskapet 2009 antogs den så kallade Östersjöstrategin. En utvärdering av den svenska åtgärdsplanen för att nå det svenska betinget enligt Helcoms aktionsplan för Östersjön kommer att göras i samband med Helsingforskonventionens ministermöte 2013. Vid detta möte kommer en revidering av det preliminära betinget att presenteras och om möjligt antas.

Utskottet har vid flera tillfällen uppmärksammat betydelsen av insatser som styr mot kostnadseffektiva åtgärder för att klara Sveriges mål och åtaganden. När det gäller frågan om ytterligare åtgärder för att nå Sveriges åtagande inom Helcom kan konstateras att det pågår några projekt inom ramen för LOVA.

Enligt uppgift från Landsbygdsdepartementet gäller dessa projekt till exempel musselodling i Östersjön som en miljöåtgärd, experimentell analys och utvärdering av musselodlingar i övergödda grundområden i Västerhavets vattendistrikt samt biogas och musselodling.

Att odla en så kallad fånggröda på hösten efter skörd av en huvudgröda är en effektiv insats för att minska risken för kväveläckage under nederbördsrika höstmånader. Fånggrödan har förmåga att ta upp och tillgodogöra sig kväve under hösten. En utebliven eller senarelagd jordbearbetning under hösten innebär i sig en positiv effekt genom att marken under höstmånaderna inte bearbetas, och därmed minskar kväveminaliseringen och risken för kväveläckage. Landsbygdsprogrammet innehåller miljöersättning till såväl fånggröda som vårbearbetning och en kombination av dessa insatser.

Våtmarker bidrar i hög grad till att minska växtnäringsförlusterna från åkermark. Det finns ett flaggskeppsprojekt som särskilt omfattar jordbruket, nämligen Baltic Deal. Det övergripande syftet med projektet är att utveckla och stärka jordbruksrådgivningen och demonstrations- och informationsaktiviteterna med fokus på en förbättrad miljö- och jordbrukspraxis.

Det krävs samarbete mellan länderna runt Östersjön för att vi ska kunna påverka utvecklingen i havet. Algblomning, döda bottnar och andra utmaningar kräver samarbete. Miljöutmaningar och problem är gränsöverskridande. Det krävs att alla länder drar sitt strå till stacken.

Herr talman! I tider när vi hör *Den blomstertid nu kommer* sjungas på skolavslutningar eller dansar små grodorna den kommande midsommardagen går tankarna till vad brukandet av jord ger. Att jobba med varm jord, så sina frön, se dem växa och förhoppningsvis en dag kunna skörda fyller många med stor lycka, likaså att uppleva hur körsbärsträden står i full blomning, hur ängen fylls med de vackraste ängsblommor och hur rapsfälten står gyllengula och att med glädje trä första smultronet på ett halmstrå. Vi kan på olika sätt värna odlingen och bruket av jorden med miljöhänsynen i fokus. Vi ska bruka utan att förbruka.

(Applåder)

Anf. 106 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Tack för ditt anförande, Nina Lundström! Jag vill börja med att säga att jag delar synen på åtgärder för att minska växtnäringsläckaget från åkermark. Det var en bra genomgång.

Jag har egentligen bara en fråga. Jag snuddade vid den i mitt anförande. Den gäller Folkpartiets tidigare deklarerade inställning att det var

fel att ta bort kadmiumskatten. Kommer Folkpartiet att stödja reservation 9 om en utredning av skatt på kadmium vid voteringen?

Prot. 2011/12:133
19 juni

*Miljö-, klimat- och
energiinsatser inom
jordbruket*

Anf. 107 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiet kommer att stödja förslaget i betänkandet, precis som jag sade i talarstolen. Vi verkar inom ett allianssamarbete. Vi står fullt bakom det förslag som har lagts fram tidigare om just den skatten. Men olika partier har också möjlighet att själva ompröva och fundera på vilka ytterligare åtgärder vi är beredda att genomföra, och kadmiumskatten är en sådan fråga som vi arbetar för. Det är glädjande att Miljöpartiet har ändrat sin position i riktning mot det Folkpartiet anser. Låt oss fortsätta att arbeta med frågan!

Jag vill framhålla att landsbygdsministern och regeringen har vidtagit åtgärder som vi tycker är mycket bra. Man jobbar med att sänka gränsvärdet. Vi tycker att detta också är en viktig EU-fråga. Det är inte bara det vi gör i Sverige som har betydelse, utan det gäller även det som vi gör inom EU-samarbetet. Det tycker vi är mycket bra. Vi hoppas kunna få stöd inom EU för sänkta gränsvärden. Vi kämpar vidare.

”Det framtida värdet av ett slutet kretslopp mellan jord och bord, ett levande hav, rent vatten och rik tillgång till hälsosam fisk är mycket större än kostnaderna för de åtaganden vi måste göra för att komma till rätta med problemen i dag.”

Det var avslutningen på den artikel som Kew Nordqvist nämnde tidigare.

Anf. 108 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag har egentligen ingen följdfråga. Jag konstaterar bara att vi kanske får en spännande höst.

Anf. 109 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Det hoppas jag verkligen.

Anf. 110 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag ska inte bli långvarig. I dag debatterar vi som sagt betänkande nr 24 om klimat- och energiinsatser i jordbruket. Det finns flera intressanta delar i det här betänkandet, och det gäller inte minst diskussionen om biogas där jag har ett stort intresse.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har en reservation, nr 12, som i stora drag handlar om att regeringens biogasstrategi saknar tydliga och långsiktiga målformuleringar. Jag är beredd att åtminsone delvis hålla med, men trots det är vi i Sverigedemokraterna inte i nuläget redo att ställa oss bakom denna reservation.

Från vår sida tror vi starkt på potentialen för biogas. Utöver det faktum att vi kan skapa egen energi som ingår i ett kretslopp kan man se detta som landsbygdsutveckling, och det är viktigt att människor kan bo och arbeta ute på landsbygden. Inom Sverigedemokraterna pågår nu ett arbete med att ta ett helhetsgrepp om vår syn på biogasens framtid i Sverige. Förhoppningsvis ska vi till i höst ha ett förslag klart som sedan står sig över tid. Det vore nog oklokt att hasta fram ståndpunkter i en fråga

som sannolikt kommer att ha stor inverkan på vårt land under väldigt många år.

Riksdagen har satt ett mål, vilket har sagts tidigare i talarstolen i dag, om en fossilfri fordonsflotta till 2030. Denna målsättning kan man väl tycka lite vad man vill om, men speciellt realistisk är den kanske inte. I Sverigedemokraterna har vi själva formulerat närliggande tankegångar kring att bryta vårt oljeberoende, även om vi anser att ett definitivt slutdatum kan vara vanskligt att sätta.

Målsättningar ska man givetvis ha, men det brukar vara att föredra att upprätta målsättningar man kan nå eller åtminstone komma nära. Radikala målsättningar riskerar att leda till radikala åtgärder, och dessa radikala åtgärder kommer sannolikt att skada ekonomin och rasera möjligheterna till långsiktigt hållbara strukturer. Det ska vi alla tänka på: Allt för ambitiösa miljömål riskerar att bli rent kontraproduktiva om någon får för sig att faktiskt genomföra dem.

Herr talman! Regeringen har, vilket vi tidigare har debatterat i kammaren, lagt stort fokus på större användning av etanol. Det bedömer jag vara en kostsam återvändsgränd. Sannolikt ligger etanolsatsningen år 2030 i högen för irrationella panikåtgärder vi lämnat bakom oss. Biogas har däremot en betydligt större potential, inte minst därför att den kan framställas med insatsvaror som i princip saknar värde eller insatsvaror där värdet i alla fall bevaras.

Det är fullt möjligt att vi kan expandera biogasproduktionen till tiotals terawattimmar, även om man ska ha klart för sig att vägen dit är både lång och krokig. Vi ligger långt efter kontinenten när det gäller infrastruktur för gas, vilket skapar ett slags moment 22 – satsningar på gas bromsas av brist på infrastruktur, och infrastrukturen bromsas av bristen på gas.

Med en liten brasklapp om att min uppfattning på marginalen kan komma att revideras på vägen har jag en vision om att vi på medellång sikt ska bygga ut finmaskiga lokala och regionala gasnät i de regioner där potentialen till gasproduktion är som störst. Parallellt med de lokala och regionala näten bör också förutsättningar skapas för att koppla samman dessa nät med stamnätet. Jag har berört detta tidigare i kammaren, men att koppla på den inhemskt producerade biogasen på samma nät som den naturgas vi använder skulle skapa betydande stordriftsfördelar och stimulera utbyggnaden av biogas.

För att politiskt stimulera biogasen tror jag att vi bör sätta upp en målsättning om hur mycket biogas vi faktiskt ska kunna producera nationellt. Det ska vara en målsättning som är genomtänkt, sund och realistisk. Vi bör också ha en tydlig vision om att gasen i huvudsak ska användas till fordonsbränsle, men på vägen dit får vi inte ducka för att låta marknaden avgöra hur gasen används mest kostnadseffektivt.

Mer i detalj hur politiken kan bidra till dessa mål ber jag att få återkomma med i konkreta förslag i höst.

(forts. 21 §)

Kammaren beslutade kl. 15.24 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.30 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.30.

18 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 juni

UU9 Norden

Punkt 1 (Nordiskt samarbete)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

107 för res. 1

19 för res. 2

195 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Gunilla Nordgren och Abdirizak Waberi (båda M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

199 för utskottet

102 för res. 1

20 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 100 M, 21 MP, 21 FP, 21 C, 18 V, 17 KD

För res. 1: 101 S, 1 MP

Avstod: 19 SD, 1 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Björn von Sydow (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Samarbete med närområdet)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

182 för utskottet

102 för res. 3

37 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 4 MP, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 102 S

Avstod: 18 MP, 19 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 4 (MP, V)

Votering:

179 för utskottet

41 för res. 4

101 avstod

28 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 100 M, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 22 MP, 19 V

Avstod: 101 S

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Kent Härstedt (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU24 Frågor om subventioner till kärnkraft

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

178 för utskottet

143 för res.

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res.: 102 S, 22 MP, 19 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

UbU20 Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU22 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU20 Införande av ett pricksystem på fiskets område

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU27 Vägen till nära-nollenergibyggnader

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

4. res. 4 (V)

Förberedande votering 1:

22 för res. 2

19 för res. 4

278 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

102 för res. 1

22 för res. 2

197 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

159 för utskottet

102 för res. 1

60 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2011/12:133
19 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 100 M, 21 FP, 21 C, 17 KD
För res. 1: 102 S
Avstod: 22 MP, 19 SD, 19 V
Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

CU5 Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag
Kammaren biföll utskottets förslag.

20 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU21 Vårändringsbudget för 2012

Punkt 6 (Avveckling av Statens bostadskreditnämnd och användningen av anslaget 1:1 Statens bostadskreditnämnd)

1. utskottet
2. res. (SD)
Votering:
283 för utskottet
19 för res.
19 avstod
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 22 MP, 21 FP, 21 C, 17 KD
För res.: 19 SD
Avstod: 19 V
Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU24 Utvärdering av penningpolitiken 2009–2011

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. (V)
Votering:
302 för utskottet
19 för res.
28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 22 MP, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD
För res.: 19 V
Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

FiU28 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011

Punkt 2 (Vinstutdelning i offentligt finansierad välfärdsverksamhet)

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (V)

Votering:

302 för utskottet

19 för res. 2

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 22 MP, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 19 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Utjämning av särskilt höga kostnader inom LSS)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

299 för utskottet

22 för res. 3

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 21 FP, 21 C, 19 SD, 19 V, 17 KD

För res. 3: 22 MP

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU30 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2007–2011

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU22 Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor

Punkt 4 (Affärs- och investmentbanker)

1. utskottet

2. res. 2 (MP, V)

Votering:

280 för utskottet

41 för res. 2

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 22 MP, 19 V

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Fri flytträtt)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

302 för utskottet

19 för res. 3

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 100 M, 22 MP, 21 FP, 21 C, 19 V, 17 KD

För res. 3: 19 SD

Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Försäkringspremier och betalningsanmärkningar)

1. utskottet

2. res. 4 (S, V)

Votering:

200 för utskottet

120 för res. 4

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 22 MP, 21 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 101 S, 19 V

Frånvarande: 11 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 2 C, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU11 It-stödet i rättskedjan

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Underställning)

1. utskottet

2. res. (SD, MP, V)

Votering:

260 för utskottet

60 för res.

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 100 M, 21 FP, 20 C, 17 KD
För res.: 22 MP, 19 SD, 19 V
Frånvarande: 10 S, 7 M, 3 MP, 3 FP, 3 C, 2 KD, 1 -

Prot. 2011/12:133
19 juni

21 § (forts. från 17 §) Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket (forts. MJU24)

Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket

Anf. 111 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! När det gäller miljö- och jordbruksutskottets betänkande över regeringens skrivelse om miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

När man lyssnar på oppositionen kan fråga sig om de har läst skrivelserna. En sådan negativ och pessimistisk syn får man sällan skåda.

Detta är en heltäckande skrivelse. Det är en skrivelse som är gjord till riksdagen som vi har begärt som uppföljning av den lagstiftning som regeringen lägger fram enligt regeringsformen. Det är bra med en sådan här redovisning. Det är något nytt för perioden, och det är något som vi ska vara stolta över. Det får vår demokrati att fungera.

När det gäller jordbrukets roll är den enkla saken för jordbruket att konvertera solenergin via den gröna cellen till mänskligt brukbar energi i form av livsmedel och annan energi och genom långsiktigt hållbara brukningsmetoder utnyttja våra begränsade resurser som mark, luft och vatten på bästa sätt.

Konkret står jordbruket inför stora utmaningar med en växande världsbefolkning, en ökad energikonsumtion och därmed minskad tillgång på fossil energi, både prismässigt och volymmässigt. År 2050 beräknas vi vara nio miljarder människor och förbruka dubbelt så mycket energi som i dag. Det är en utmaning.

Produktionen av livsmedelsprodukter sker åtminstone inom EU i stort sett på den fria marknadens villkor. Storleken på veteskördarna i Australien, Argentina och i viss mån Azerbajdzjan får omedelbart effekt på priserna i Sverige och övriga Europa.

Lantbruksföretagen är multifunktionella, och det finns ett samband mellan produktion, landskapsvård, vattenanvändning med mera. De är även multikulturella genom att det odlas många olika grödor som samspelar med varandra, alltifrån animalier och vegetabilier till vattenbruk.

Därför är utformningen av lastbilsprogrammet en viktig del i att lyckas med vår produktion. Ett övergripande mål för produktionen är att den måste vara konkurrenskraftig men på lika villkor.

Jag vill säga till Kew Nordqvist att om man tittar på skrivelsen ser man mycket väl hur miljömålen och åtgärderna i landsbygdsprogrammet hänger ihop. Vi har sju miljömål, och jag kommer snart att föreslå ett åttonde.

Det första är Ett rikt odlingslandskap. Det är framför allt axel 2 som ska stärka odlingslandskapets natur- och kulturvärden, program för hagmarker och slåtterängar samt den biologiska mångfalden. En viktig bit i det är att värna den goda jorden. Det är en trång resurs.

Ett annat mål är Begränsad klimatpåverkan. Här vill det till att ta fram odlingstekniker, framför allt att se till att man odlar på ett förnuftigt sätt när det gäller mullhaltiga jordar. Problemet är att det är svårt att mäta. Så länge jordbruket inte ingår i utsläppshandelssystemet har vi problem. Hade till exempel skogen fått komma in hade det kanske varit en fördel. Det är ett stort och komplext område, och givetvis behövs det åtgärder framåt. Det kräver forskning och definitioner.

Ett mål är Giftfri miljö. Här har vi förfinade metoder för växtskyddsanvändning. Det är viktigt att vi har ett samlat grepp i det norra området för att hantera Reachdirektivet.

Ett ytterligare mål är Ingen övergödning. Här görs en hel del när det gäller växtnäringsbalanser, kantzoner, markkartering, användning av gps med mera.

För de tre följande miljömålen – Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker och Hav i balans samt levande kust och skärgård – görs det en hel del genom anläggning av våtmarker inom landsbygdsprogrammet och även inom LOVA, alltså lokala vattenvårdsåtgärder. Det är ett alldeles ypperligt program som är till för organisationer och kommuner. Det används till en hel del.

Vi har också Helcomarbetet med BSAP, Baltic Manure och Baltic Deal, där samarbetet inom Östersjön fungerar på ett bra sätt. Jag kan ta ett par levande exempel från min hemkommun Trelleborg. Man har gjort en hel del utveckling genom ett så kallat pilotprojekt i Tullstorpsån, där man har anlagt ett 50-tal våtmarker, har tagit ett helhetsgrepp kring ån och gör meandringar och annat och mäter hur mycket kväve som fångas upp i kvävefällor och hur mycket fosfor som fångas upp.

Skalar man upp det projektet till de fem år som finns i Trelleborg skulle det täcka en tredjedel av våra åtaganden i Helcom, så det finns goda möjligheter.

Ett rikt växt- och djurliv är viktigt i landskapet. Värnandet om den biologiska mångfalden är en viktig del för vår överlevnad. Man kan anlägga skyddszoner och behålla den genetiska mångfalden och se till att våra snart utrotningshotade djur- och växtarter inte bara får ett hem i genbanker utan också får en skyddad tillvaro genom intresserade odlare och producenter.

Det kanske behövs ett åttonde miljömål, som jag sade. Det skulle vara glada och stolta lantbruksföretagare, som det finns brist på i Sverige. Jag tycker att vi ska ge dem lite civilkurage och självkänsla.

En annan bit som har diskuterats här, herr talman, är biogas, som är en viktig bit. Det finns ett investeringsstöd som är begränsat. Jag ser framför mig att regeringen till hösten förhoppningsvis kommer att göra en hel del inte bara när det gäller utökning av investeringsstödet utan också ett annat stöd för produktion.

Det skulle vara intressant, och det behövs, för biogasen är en viktig bit. Däremot får man akta sig för vad man stoppar in i biogasen. Är det icke förnybara saker som osorterat avfall måste vi veta att det kan återcirkuleras och accepteras av framför allt livsmedelsindustrin. Därför är odling av speciella grödor och odling av alger i vatten ett bra alternativ.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag åter framföra att vi står inför stora utmaningar. Vi har en målsättning inom EU att vi ska ta del i att

klara de utmaningarna i form av en ökad befolkning och ökat energibehov. Därför är det framtida landsbygdsprogrammet viktigt.

I och för sig gör man en hel del förenklingar. Men vi måste se till att de inte blir för enkla utan blir inriktade på att klara de långsiktiga målen för vår överlevnad.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 juni.)

Prot. 2011/12:133

19 juni

*Miljö-, klimat- och
energiinsatser inom
jordbruket*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

22 § Försvarets logistik

Försvarets logistik

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU9

Försvarets logistik (prop. 2011/12:86).

Anf. 112 MIKAEL JANSSON (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen. När försvarets logistik ska bedömas beror resultatet bland annat på vilken grundsyn man har på Försvarmaktens inriktning. Regeringens aktuella inriktning i dag har man bara delvis redogjort konkret för. Vi ska ha små förband, och de ska kunna sättas in utanför närområdet. Så långt finns inriktningen på pränt.

Outtalat är dock att regeringen driver oss emot militär allians med Nato och EU. Det syns genom att regeringen har valt en förbandsordning anpassad för insatser utanför närområdet. Våra mark-, sjö- och luftstridskrafter anpassas till förfogande för EU och Nato. Det syns även genom att Lissabonfördraget har underskrivits utan förhandling om undantag från den generella allianslinjen.

Samtidigt med denna process skärs de reella försvarsanslagen ned. Detta förstärks av att regeringen har beslutat att inköp av JAS 39 Gripen i E/F-version inte ska bygga på ett riktat anslag. Fullföljer regeringen den linjen blir det ytterligare dramatiska nedskärningar av bland annat markstridskrafterna.

Att regeringen driver oss mot militär allians med EU och Nato visas inte minst av att den förda politiken ställer oss utan rimliga möjligheter till eget territoriellt försvar. Som logisk följd av regeringens ambitioner vill den nu även avkläda Försvarmakten dess stödresurser och reducera Försvarmaktens uppdrag till att enbart vara stridande förband.

Sverigedemokraterna bedömer frågan om Försvarsmaktens logistik ur ett svenskt perspektiv, det vill säga med hänsyn till nyttan för Sverige såväl ekonomiskt som säkerhetspolitiskt.

Regeringens ställningstagande vilar på det grundläggande antagandet att Försvarsmakten ska tillhandahålla endast tolv manöverbataljoner för insats globalt på förslag från Nato, EU eller andra internationella aktörer. Sverigedemokraterna delar inte denna uppfattning utan menar att Försvarsmakten i stället bör vara inriktad på försvaret av Sverige, vilket vi exempelvis fört fram i vår budgetmotion.

Regeringen visste att inte bara Försvarsmakten utan även en majoritet i riksdagen var emot reducering av Försvarsmaktens stödresurser och särskilt emot avvecklandet av FM Log. Därför försökte regeringen smyga in förändringen i budgeten, men den samlade oppositionen i riksdagen beslöt att ta frågan till riksdagen, och regeringen avkrävdes en proposition i frågan.

När propositionen sedan kom till riksdagen hade den föregåtts av diskussioner mellan regeringen och Socialdemokraterna, och innehållet var en kompromiss. FM Log skulle nu inte avvecklas utan bara knappt hälften av de anställda föras över till FMV.

Eftersom regeringen är en minoritetsregering och eftersom den samlade oppositionen har fällt regeringen i en rad försvarsfrågor har regeringen tvingats förankra sig hos de rödgröna partierna, främst Socialdemokraterna. Att regeringen skulle förankra sig hos Sverigedemokraterna är ju däremot förbjudet från högsta ort. Dessutom är det förmodligen omöjligt eftersom Sverigedemokraterna tydligt säger att det svenska försvarets första mål är att försvara Sverige, att allianser enbart är tänkbara regionalt med de nordiska länderna och att partnerskapet med Nato är den närmaste relationen med större allianser Sverige ska ha. Det gör Sverigedemokraterna tydligen till paria försvarspolitiskt hos denna regering.

Genom diskussionerna mellan Socialdemokraterna och regeringen i försvarsfrågor får regeringen mindre inflytande och Socialdemokraterna får mer. Frågan är bara på vilket sätt Socialdemokraterna utnyttjar sitt ökade inflytande. Det verkar på mig som att påverkan på besluten i sig är det viktiga, utan att det finns någon tydlig socialdemokratisk försvarspolitisk linje.

För att ta ställning till propositionen går det inte att lämna frågan om militära allianser vid sidan. Den svenska opinionen är emot en svensk Natoanslutning. De flesta anser att USA, Frankrike och andra Natoländer har en annan typ av säkerhetspolitik än Sverige.

Sveriges säkerhetspolitik är inställd enbart på fred och säkerhet för alla, medan USA och flera länder ofta agerar med egen vinning som mål och därtill använder icke-moraliska metoder.

Återigen vill jag förtydliga varför jag talat om militära allianser och säkerhetspolitik när propositionen handlar om försvarets logistik. Jag gör detta för att det hänger samman. Vi får inrikta vår försvarslogistik efter vilket försvar vi vill ha. Ska vi vara mer självständiga eller mindre? I den ekvationen ingår försvarets logistik.

Regeringen vill genom att öka vårt säkerhetspolitiska beroende öppna för minskade FoU-anslag och minskade andra stöd till Försvarsmakten. Sverigedemokraterna anser att detta är att ge upp i konkurrensen med

andra försvarsmaterielproducerande länder. Vi anser inte att satsningar på FoU bör minska.

Nästan all försvarsmateriel som finns att köpa på marknaden har skapats med tillgång till statlig FoU. Vi som andra länder bör låta FoU inom Försvarsmakten finnas som stöd för försvarsindustri i Sverige när vi hävdar undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget och riktar beställningar till egen industri med hänvisning till säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av försvarsmateriel.

I dag beställer Försvarsmakten en produkt i taget från Försvarets materielverk. Detta föregås av en noggrann långsiktig planering. I Försvarsstrukturutredningen föreslogs att FMV i stället skulle hyra ut materiel till Försvarsmakten. Försvarsmakten skulle därmed förlora flexibilitet och skulle i stället för att fördela egna anslag för att nå operativa mål få lämna förslag till FMV som FMV inte skulle behöva ta hänsyn till.

Det finns ett behov hos Försvarsmakten att behålla verktyg och kunskap som krävs för att utföra de av regeringen och riksdagen ålagda uppgifterna i förordningen. Detta är regeringens linje!

Vi har nu att ta ställning till en kompromiss mellan regeringen och Socialdemokraterna. Även om Försvarsmakten behåller viss logistik är det svårt att se något motiv för att kompromissen genomförs.

Försvarsmakten, som vi ser den, ska inte vara helt beroende av andra länder avseende materiel och system. Redan i dag finns ett klokt internationellt samarbete från Sveriges sida.

Försvarsindustrin i Sverige gör egna internationella kostnadsdelningar. Försvarsmakten köper i vissa fall effektivast system från utländska hyllor, man söker resurssamarbete i Nordefco och är partner med Nato.

Vad Försvarsstrukturutredningen missade var den mest påtagliga tekniska dubbleringen, nämligen den mellan FM Log och FMV å ena sidan och försvarsindustrin å den andra. Detta gränssnitt borde öppnas för rationalisering. Eftersom vi i vissa fall har rätt att rikta beställningar av försvarsmateriel till inhemsk industri är detta möjligt. Vad Saab AB betyder för flygvapnets materiel och vad Kockums betyder för marinens materiel skulle inhemska försvarsmaterieföretag kunna betyda även för arméns materiel.

Som väldigt få länder kan Sverige beställa inhemskt producerad försvarsmateriel av högsta klass. Det gör att dessa beställningar samtidigt äger en näringspolitisk komponent.

Det finns beräkningar som visar att statens kostnader för Gripen har kommit tillbaka med råge. Den näringspolitiska aspekten bör iaktas när vi beställer försvarsmateriel. Inte minst bör möjligheten för senare svensk export av försvarssystem räknas in.

Försvarsmakten har själv i sitt remissvar konstaterat att Försvarsstrukturutredningens förslag inte tillgodoser Försvarsmaktens operativa krav vid konfliktnivåer över grundberedskap avseende behov av att styra och leda försvarslogistikverksamheter vid insats. Detsamma gäller frågor om kombattantstatus, utbildning, utrustning med mera.

FMV har i dag inte den 24/7-beredskap som Försvarsmakten måste ha åtminstone i sina operationer men måste om utskottets majoritetsförslag går igenom skaffa sig det. 1 500 personer ska flyttas från Försvarsmaktens logistik till FMV. Det är en stor förändring ovanpå alla andra

stora förändringar i försvaret. Går förslaget igenom kommer vi att få en stor engångskostnad för själva omställningen.

Ur Sverigedemokraternas synpunkt måste det ses som anmärkningsvärt att man talar om att på detta sätt lägga ut militär verksamhet på entreprenad, vilket i praktiken blir effekten om Försvarsmakten ska upphandla logistik av civila aktörer.

Vidare är det vår mening att det inte är belagt att besparingseffekterna av utredningens förslag skulle kunna uppgå till över 700 miljoner kronor.

Ekonomistyrningsverket har i sitt remissvar till utredningen framhållit just att reformens genomförande i sig kan vara förenat med stora kostnader samt att besparingar som räknas in genom reformer som denna erfarenhetsmässigt ofta överskattas.

Förslaget från Försvarsstrukturutredningen var en helhet och kunde antingen bifallas eller avslås. Sverigedemokraterna säger nej till utredningens grundtankar.

Sveriges försvarsindustrier och Försvarsmaktens stödresurser är precis som i andra länder fortsatt viktiga komponenter i säkerhets- och försvarspolitikerna. Värt att notera är att de svenska försvarsmaterielsystemen internationellt sett har hållit hög kvalitet och är billiga. Den kompromiss som nu Socialdemokraterna drivit igenom innebär en kostsam omställning utan synliga fördelar jämfört med rådande system.

Med anledning av detta resonemang menar vi att riksdagen bör avslå föreliggande förslag, som det ser ut i betänkandet. Regeringen bör i stället låta utreda om besparingar kan göras genom att minska teknisk dubbelning som kan finnas hos Försvarsmakten eller Försvarets materielverk när riktade materielbeställningar görs hos försvarsindustrier i Sverige som själva har kompetensen.

Anf. 113 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och hänvisar dessutom till Socialdemokraternas särskilda yttrande i betänkandet.

Vi har i dag att debattera betänkandet om försvarets logistik. Men låt mig börja med att teckna en bakgrundsbild till var vi står i dag.

Alltsedan valet i september 2010, som innebar att landet nu styrs av en minoritetsregering som aktivt måste söka stöd i kammaren, har vi från socialdemokratiskt håll varit angelägna om att försöka hitta breda och långsiktiga överenskommelser inom försvarsområdet.

Uppgörelser om personalförsörjningen, luftförsvarsutredning, NBG 15, nationella säkerhetsintressen och nu försvarets logistik visar att vi har en ambition och en vilja att hitta överenskommelser som innebär att Försvarsmakten får stabila förutsättningar för att genomföra den oerhört omfattande omdaning mot insatsorganisation 2014, IO 14, som är beslutad.

Det är en helt annan ordning än den som rådde under den förra mandatperioden, när den dåvarande alliansregeringen valde att driva igenom sin politik med en mycket liten majoritet här i riksdagen, inte minst på försvarsområdet.

Vi socialdemokrater välkomnar de breda överenskommelser som träffats. Som alltid i överenskommelser måste det till ett givande och ett tagande från båda parter för att nå ända fram. Nu vilar det ett starkt ansvar på regeringen att vårda samtliga de överenskommelser som träffats, både vad det gäller innehåll och genomförande i tid. Vi förutsätter från socialdemokratiskt håll att det samspel som vi efterlyst mellan regeringen och riksdagen fungerar på ett tillfredsställande sätt med en regelbunden information och uppföljning.

Fru talman! I det sammanhanget blir jag något konfunderad av de signaler som dök upp i förra veckan. Det var signaler som handlade om att regeringen nu var på väg att kopiera filmbranschens kultur med uppföljare. Regeringen lär vara på väg att besluta om en uppföljare som vi kan kalla för "Genomförandegrupp II".

Jag tror inte på den idén. Filmbranschens tvåor och treor brukar följa på en megasuccé som nummer ett, och det är sällan uppföljarna blir bättre än förstarullen.

Efter att ha tagit del av Riksrevisionens mycket allvarliga och skarpa kritik vet jag inte om jag skulle kalla genomförandegruppens första arbete för en kassasuccé. Uppföljaren bör läggas på hyllan. Tillsatt i stället den försvarsberedning som de flesta bedömare efterlyser. Det är en försvarsberedning som, enligt mitt sätt att se det, redan borde ha påbörjat sitt arbete för att ha möjlighet att på ett seriöst och förtroendeskapande sätt fullfölja sitt uppdrag.

Fru talman! Därmed går jag över till dagens betänkande om försvarets logistik.

Regeringen begärde i höstens budgetarbete ett öppet mandat för att genomföra sina idéer i kölvattnet efter Förvarsstrukturutredningen. Vi var från socialdemokratiskt håll mycket kritiska till detta. Riksdagen avvisade dessutom förslaget. Under våren inleddes förhandlingar som nu resulterat i att Socialdemokraterna och regeringen har kommit överens om grunderna för hur försvarets logistikverksamhet ska stöpas om. Och flera partier anslöt sig under utskottets behandling.

Vi menar att det är av stor vikt att genom en sammanslagning av FMV och FM Log försöka hitta rationaliserings- och effektivitetsvinster. Det är nödvändigt att utveckla och förändra både arbetsmetoder och organisation. Däremot kvarstår meningsskiljaktigheter gentemot regeringen när det gäller materielförsörjningen. Vi betonar vikten av att Sverige tydliggör de nationella säkerhetsintressena och kopplar dem till en försvarsindustriell strategi. FMV har hittills haft en central roll som partner i förhållande till försvarsindustrin, och vi ser stora möjligheter att utveckla detta arbete.

Vi har hittills inte sett något resultat av överenskommelsen om de nationella säkerhetsintressena, men vi förutsätter att regeringen återkommer i frågan. Återigen: Det åligger även regeringen att vårda de överenskommelser som vi har träffat.

Fru talman! Att tillgodose försvarets operativa behov måste vara utgångspunkten för den framtida försvarslogistiska verksamheten. Våra soldater och sjömän och våra kvinnor och män i insatser måste kunna lita på att de kan underhållas och materielförsörjas 24/7, året om, årets alla dagar. Det gäller såväl inom som utom nationens gränser.

Utskottets betänkande är mycket klart och tydligt när det gäller vad som ska göras. Regeringen har att redovisa för riksdagen hur arbetet med den nya försvarslogistiken fortskrider. Försvarsmakten och FMV ska kontinuerligt redovisa förändringsarbetet för riksdagens försvarsutskott. Det ger utskottet möjlighet att påverka hur arbetet ska fortlöpa.

En eventuell bolagisering eller huvudmannaskapsförändring måste tillbaka till riksdagen för beslut. Från socialdemokratiskt håll vill vi trycka på just det.

När det gäller utkontraktering av verksamhet måste garantier ges för att militär förmåga och beredskap inte försämras. Eventuella planer på konkurrensutsättning måste redovisas för försvarsutskottet.

Fru talman! Vad är egentligen vitsen med att ersätta ett statligt monopol med ett privat monopol? Från socialdemokratiskt håll avvisar vi ideologiskt drivna privatiseringar.

Hur långt privat verksamhet ska följa den svenska Försvarsmakten ut i internationella insatser är en fråga som vi måste ställa oss. Vi har sett alltför många avarter runt om i världen av privata företag som följt svansen på nationers insatser i andra länder.

Försvarsmaktens och FMV:s ekonomiska bedömningar av reformen pekar också på att den är behäftad med mycket stor osäkerhet vad gäller de ekonomiska beräkningar som har gjorts. Omställningen riskerar att föra med sig initiala kostnader av betydande belopp, något som både Försvarsmakten och FMV pekat på i sina underlag.

Förändringsarbetet är betydligt mer komplicerat, krävande och ekonomiskt osäkert än vad regeringen i olika sammanhang gett uttryck för, och det följer tyvärr tidigare mönster.

Att bygga upp en stark beställarkompetens inom Försvarsmakten för att klara den framtida beställarrollen är något vi socialdemokrater pekat på som en viktig åtgärd för att klara omställningen.

FMV:s integritet i förhållande till Försvarsmakten måste också klaras ut. Det är någonting som är av stor betydelse för att klara omställningen. Gränssnittet mellan Försvarsmakten och FMV, som en självständig myndighet, måste klargöras.

Vid utskottsinformationen från Försvarsmakten och FMV travestierade jag uttrycket "Jag tar befälet" med frågan "Vem tar befälet?". Jag noterar signaler som tyder på att det fortfarande finns en hel del att göra med tydliggörandet av beslutsmakten mellan Försvarsmakten och FMV.

Försvarsmakten och FMV pekar i sina analyser på styrkor och svagheter, möjligheter och hot när det gäller försvarets framtida logistik. Det finns många olösta frågor och utmaningar framför oss. Jag ser fram emot ett gott och förtroendefullt samarbete mellan regering och riksdag för att se till att våra män och kvinnor i sina insatser får det stöd de förtjänar och får den försörjning av materiel och logistik som de dessutom behöver när de på vårt uppdrag utför sina insatser.

Anf. 114 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag med sju partier bakom sig och avslag på Sverigedemokraternas reservation.

Allt har sin tid. Det finns en tid för allt som sker under himlen. En tid att ta i famn, en tid att avstå från famntag. En tid att skaffa, en tid att mista. En tid att spara, en tid att kasta. En tid att riva sönder, en tid att sy

ihop. En tid att tuga, en tid att tala. En tid att älska, en tid att hata. En tid för krig, en tid för fred.

Fru talman! Man behöver inte bli lika gammal som fältmarskalk Curt von Stedingk, som 1837 dog 91 år gammal, för att inse klokheten i Predikarens ord. Hela poängen med ett försvar och därmed också produktionen av försvarsmateriel och annan stödverksamhet är just insikten om att det finns en tid för krig och en tid för fred. Genom att planera för striden lägger vi grunden för freden.

Just detta betänkande från försvarsutskottet som vi behandlar har kommit till efter samtal, funderande på varandras argument och avvägningar, och det har landat i en uppgörelse sju partier emellan. Det är ett mycket gott exempel på att det finns en tid att riva sönder och en annan tid att sy ihop.

Precis som de särskilda yttrandena avslöjar och den allmänna mediedebatten dessförinnan visar har vi närmast oss frågorna om försvarets logistik utifrån olika utgångspunkter. Men tillsammans har vi skapat ett betänkande som präglas mer av famntag än av att avstå från famntag. För ett litet land är det en klok ordning att där så är möjligt eftersträva breda uppgörelser inom försvars- och säkerhetspolitikens område.

Fru talman! Det vi diskuterar i dag och förhoppningsvis beslutar om i morgon görs i bred majoritet om en effektivare försvarslogistik. Delar av logistikverksamheten kommer att föras över från Försvarmakten till Försvarets materielverk, FMV. Det öppnar för att mer resurser kan användas till försvarets kärnverksamhet: förbandsverksamheten och insatsorganisationen. I grunden är det bra att själva kärnan, förbandsverksamheten, på det här sättet värnas och förstärks.

Regering och riksdag har sett ett behov av att förändra försvarets underhållstjänst och stödverksamhet ända sen 2000. Genom åren har vissa verksamheter, som rese- och löneadministration, restauranger, lokalvård, transporttjänster och fartygsunderhållet på Muskövarvet, lagts ut på andra aktörer. Moderaterna i försvarsutskottet besökte för några månader sedan just Muskö och informerades då om arbetet och en väl fungerande ordning på plats.

En enig försvarsberedning identifierade 2008 behovet av effektivisering av försvarets stödverksamhet, det vill säga logistik, administration och materielförsörjning, för att anpassa den till insatsorganisationen och dess operativa behov.

På uppdrag av alliansregeringen har två utredningar analyserat hur effektiviseringar ska kunna genomföras. Den senare, Försvarsstrukturutredningen, överlämnade sin rapport så sent som i april 2011. Efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter gav regeringen Försvarmakten och FMV i uppdrag att själva utforma hur effektiviseringar av materiel- och logistikförsörjningen ska genomföras på ett långsiktigt hållbart sätt.

Detta riksdagsbeslut innebär en tydligare rollfördelning mellan Försvarmakten som beställare och FMV som leverantör av materiel och försvarslogistik. FMV övertar huvuddelen av markverkstadsverksamheten samt marin- och flygverkstäderna från Försvarmakten.

Precis som tidigare debattörer har sagt berör förslaget ungefär 1 500 personer. Grundförutsättningen är att Försvarmakten fortsatt har tillgång till rätt logistikcenter för att inom rätt tidsförhållanden uppfylla regering-

ens och riksdagens krav på beredskap och insatser. På s. 7 i vårt gemensamma betänkande noteras att det fortsatta arbetet nog kommer att följas och att regeringen i kommande budgetpropositioner förväntas återkomma till riksdagen om hur arbetet avlöper.

En ny tid, en ny insatsorganisation behöver också ny tidsenlig logistik: smal och smart. Nu öppnas för fler kreativa framtidslösningar där fler kan erbjuda sina erfarenheter och sin expertis för effektivare lösningar.

Som utskottet skriver i sina överväganden: ”Förslagen i propositionen förändrar inte de ansvarsområden som Försvarets materielverk nu har, men innebär nya uppgifter som regeringen bedömer ligger inom ramen för en mer effektiv försvarslogistik. I enlighet med budgetlagen (2011:203) återkommer regeringen till riksdagen om verksamhet under Försvarets materielverk ska bli föremål för bolagisering. Regeringen avser även att återkomma till riksdagen om verksamhet under Försvarets materielverk ska överföras till en annan huvudman.”

Den som inte tänker nytt och inte vågar ompröva blir svaret skyldig om var och hur pengarna ska finnas. Med det här betänkandet och beslutet görs bedömningen om att försvarslogistikens kostnader sänks med kanske bortemot 760 miljoner kronor per år från den 1 januari 2015, pengar som kommer den viktiga förbandsverksamheten och insatsorganisationen till del. Den som säger nej säger ja till ekonomisk oansvarighet – igen.

Fru talman! Tursamt nog hade socialdemokraten Clas-Göran Carlsson någonstans mitt i sitt anförande lite synpunkter på regeringens verksamhet. Annars hade vi inte fått till stånd någon debatt, för då hade vi ju tyckt lika med tanke på att det är sju partier bakom betänkandet.

Låt mig därför avslutningsvis fånga upp den utkastade tanketråden från Clas-Göran Carlsson. Han valde att likna det vid filmavtalet och filmbranschen. Jag ska vara artig nog att inte hämta några liknelser från filmens eller filmtitlarnas värld om hur den samlade oppositionen i Sveriges riksdag agerar i ett antal frågor, dock inte just nu i det här betänkandet.

Vad som är sanningen är att det finns flera underlag. Fler än ett departement jobbar tillsammans. Där utgår jag från, fru talman, att även de socialdemokratiska departementen på den tiden vi hade socialdemokratiska regeringar hade en förmåga att tala med varandra. Jag tycker att det är gott att i alla fall alliansregeringens departement har en möjlighet att kommunicera med varandra.

Av det skälet finns det ingen anledning att spekulera vidare på de rätt få medieuppgifter som finns. Men jag utgår från att regeringen genom departement återkommer med ett brett underlag till riksdagen – såsom har gjorts tidigare.

Avslutningsvis undrade Clas-Göran Carlsson om det blir någon försvarsberedning. Vi har tidigare pratat om en utredning om försvarsmaterielfrågor. Det blir en sådan utredning. Vi har kommit överens, utifrån olika utgångspunkter, om en luftförsvarsutredning. Det kommer en sådan. Vi har också sagt från vår sida att det kommer en försvarsberedning. Den kommer också att komma.

Fru talman! Allt har sin tid. Det finns en tid för att riva sönder och en annan för att sy ihop. Som moderat och alliansvän är jag glad över att vi

har mejslat fram ännu en uppgörelse med andra partier till förmån för Sverige och svenskt försvar.

Allt har sin tid.

I detta anförande instämde Anders Hansson och Abdirizak Waberi (båda M).

Anf. 115 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Långt in i Hans Wallmarks anförande var jag beredd att låta det passera utan kommentarer. Men mot slutet var det trots allt så att Hans Wallmark valde att kasta handsken, och för mig blir det då att plocka upp densamma.

Jag tycker att det vore intressant att höra hur Hans Wallmark ser på en situation där en arbetsgrupp inom Regeringskansliet ska titta på Försvarsmaktens organisation och dimensionering, se över och föreslå prioriteringar av förmågor och stridskrafter innan en eventuell försvarsberedning ens har startat sitt arbete, för så är det trots allt fortfarande.

Jag trodde att spåren förskräckte när det gäller den första genomförandegruppens arbete, där ju Riksrevisionen har riktat mycket, mycket allvarlig kritik mot sättet att hantera frågorna från Regeringskansliet i förhållande till dess myndigheter. När det dessutom ovanpå frågetecknen kring den här arbetsgruppens mandat och syfte staplas ett antal uttalanden från Alliansens företrädare inom försvarsområdet blir ju bilden ännu spretigare. Frågan är hur Hans Wallmark och hans kolleger inom Alliansen ser på den föreslagna arbetsgruppens syfte och den föreslagna arbetsgruppens mandat att hantera frågor i relation till den kommande försvarsberedningen.

Anf. 116 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Ibland när jag träffar medborgare som ser in på riksdagen utifrån och försöker förstå den här miljön påpekar de att i riksdagen säger man ibland ingenting. Dessutom tar det väldigt lång tid att säga ingenting. Därför, fru talman, tänkte jag chocka dem som har den åsikten genom att ge Clas-Göran Carlsson ett mycket enkelt svar. Det finns ingen sådan grupp.

Anf. 117 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! I så fall är det oerhört glädjande att Hans Wallmark kan dementera den typen av rykten. Då förutsätter vi också att uppgifterna om en kommande arbetsgrupp av tre statssekreterare är och förblir en tidningsanka, ett område som jag förmodar att Hans Wallmark är väl förtrogen med sedan lång tid tillbaka.

Återigen vill jag säga att vi från vår sida har visat en ambition att träffa överenskommelser som är breda och som har en långsiktighet, men där vi också vill mötas med den respekten att de överenskommelserna både ska vårdas till innehåll och levereras i den tid de ska. I det sammanhanget är det klart att uppgifter om arbetsgrupper inom departementen som skulle ta över uppdrag från en kommande försvarsberedning är allt annat än behagliga.

Jag nöjer mig som sagt med att konstatera att Hans Wallmark med kraft har tillbakavisat uppgifterna om att det finns en arbetsgrupp. I så fall ser jag fram emot att regeringen i stället fattar beslut om att tillsätta den försvarsberedning som allt fler efterlyser och att vi där kan mejsla fram uppdraget för Försvarsmakten framöver vad gäller förmågor och uppdrag.

Anf. 118 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Clas-Göran Carlsson nämnde tidningsanka. Jag tror att han måste förväxla mig med någon annan redaktör.

För att tala med Predikaren igen: Det finns en tid att riva sönder, en tid att sy ihop, en tid att tiga och en tid att tala. Jag tror att vi alla skulle må bra av att ibland reflektera kring Predikarens ord, inte minst i det här replikskiftet.

Däremot vill jag verkligen understryka det Clas-Göran Carlsson säger, nämligen att har man ingått överenskommelser, har man tecknat kompromisser åvilar det alla parter att förvalta dem. Så uppfattar jag ett socialdemokratiskt handslag och så uppfattar jag också Alliansens handslag. Har vi kommit överens har vi ett gemensamt ansvar att vårda. Det är med den ambitionen vi också har tecknat olika former av gemensamma överenskommelser.

Jag tycker i grunden att det är bra att svensk försvars- och säkerhetspolitik präglas av den typen av långsiktighet och stabilitet som breda uppgörelser präglas av. Då finns det skäl att inte darra till när tidningen landar i brevlådan. Det finns en tid att tiga, det finns en tid att tala.

Anf. 119 PETER RÅDBERG (MP):

Fru talman! Jag kommer inte att vara så poetisk som Hans Wallmark.

Ett ökat operativt fokus kräver en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen. Det är Försvarsmaktens operativa behov som i större utsträckning ska styra, med en tydlig skiljelinje mellan vad som är mål och vad som är medel.

Vi har i vår motion, *Vidgad syn på försvarspolitiken*, framfört att ett ökat operativt fokus kräver en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen. Det är Försvarsmaktens materielförsörjning som ska bedömas utifrån insatsorganisationens behov, inte som i dag där industri- eller sysselsättningspolitik har fått alltför stort utrymme, enligt vårt sätt att se det.

Det är oerhört viktigt att framtidens försvarslogistik utgår från försvarets operativa behov. Det gäller inte bara försvarslogistiken utan även materielförsörjningen i dess helhet.

Tyvärr finns mycket att önska här, och vi har den senaste tiden sett att det militära industriella komplexet vinner terräng hela tiden. Det senaste är, precis som herrarna diskuterade alldeles nyss, den trojka som regeringen har tillsatt och som ska försöka hitta besparingar inom försvarsbudgeten för att bland annat finansiera JAS E/F. För några minuter sedan sade Hans Wallmark att det eventuellt inte kommer att bli någon sådan grupp, eller hur man nu ska tolka det. Vi får väl avvakta och se. Det var lite svårtolkat.

Fru talman! Miljöpartiet är inte främmande för att vissa delar av försvarets verksamhet kan utföras av någon annan. Men om vissa delar av försvarets verksamheter ska konkurrensutsättas eller förändra sitt huvudmannaskap ska ett sådant ärende gå via försvarsutskottet och riksdagen för granskning och senare för beslut. Om detta finns också en enighet i vårt utskott. Det gläder mig.

Vi kommer att motsätta oss att vissa delar inom Försvarmakten kommer att privatiseras för att göra kortsiktiga vinster. Vi lever i en tid då Försvarmakten bokstavligen går på ekonomiska kryckor. I ett sådant läge kan det vara mycket lockande att sälja ut vissa delar av Försvarmakten för att försörja andra delar inom försvaret som vi inte har tillräckligt mycket pengar till.

Jag vill varna för en sådan utveckling.

Försvarets operativa förmåga måste, som jag har sagt tidigare, ligga i fokus, och den militära förmågan får inte försämrans.

Det finns i dag ungefär 3 400 anställda inom Försvarmaktens logistik. Eftersom antalet anställda yrkesofficerare och civila i Försvarmakten, där logistikpersonalen ingår, uppgår till sammanlagt ca 16 000 personer är det en mycket stor andel, drygt 20 procent, som ägnar sig åt logistikverksamhet. Ställt i relation till den kraftiga reducering av Försvarmakten som vi i dag har jämfört med under det kalla kriget anser vi att det är alldeles för många som sysslar med just logistik inom försvaret.

Här finns alltså betydande besparingsmöjligheter. Det blir nu regeringens uppgift att genomföra dessa besparingar och komma tillbaka till riksdagen med förslag om så skulle behövas.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och hänvisar samtidigt till vårt särskilda yttrande.

Anf. 120 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tänkte att det här skulle bli en relativt lugn föreställning med tanke på att sju partier av åtta möjliga i försvarsutskottet stod bakom betänkandet. Och så var det en stund. Men sedan sade Peter Rådberg någonting som jag fann mycket intressant, fru talman. Han sade att försvaret ”går på ekonomiska kryckor”.

Det lät väldigt bra på något sätt, ungefär som en one-liner som man brukar ha i tidningsvärlden, näst intill en tidningsanka, slog det mig. Då tänkte jag bara be Peter Rådberg att utveckla exakt vad han menar med ekonomiska kryckor och berätta hur hans förbandslåda ser ut.

Om försvaret går på ekonomiska kryckor kan jag anta att Peter Rådberg och Miljöpartiet vill tillföra mer pengar, mer resurser, från skolan, sjukvården, vägarna, järnvägarna eller vad det nu kan vara. Då tror jag att det skulle vara intressant, fru talman, om Peter Rådberg berättade om den där lilla förbandslådan och exakt vad den innehåller.

Mig veterligen var det väl så att när Miljöpartiet gick till val 2010 på det rödgröna valmanifestet ingick det att man skulle ha 2 miljarder i neddragningar och besparingar. Om det med befintlig ram är ekonomiska kryckor undrar jag vilket hjälpmedel försvaret hade behövt med genomförandet av ett rödgrönt valmanifest.

Anf. 121 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågorna! Hans Wallmark vet mycket väl att Miljöpartiet vill ha en förändrad syn på hotbilden. När jag pratar om ekonomiska kryckor tror jag att vi är rätt överens om att försvaret under de förutsättningar som finns nu har det väldigt jobbigt rent ekonomiskt. Det bygger på att den hotbild man har och de satsningar som görs inte ligger i paritet med hur verkligheten ser ut.

Därför vill vi förändra förutsättningarna för försvaret. Vi vill tala om säkerhet i största allmänhet, där Försvarsmakten naturligtvis är en del av försvaret av vår säkerhet.

Det olyckliga i debatten är att vi låser fast oss vid JAS Gripen E/F. Morgondagens hotbild är cyberhot, terrorism, miljöhot och så vidare. Vi ska möta dem, och Försvarsmakten ska vara en del av det försvaret.

Försvaret måste göras om, Hans Wallmark, och möta den hotbild som finns i dag. Vi kan inte leva kvar i kalla krigets struktur.

Anf. 122 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Mycket av det Peter Rådberg räknar upp är relevant. Det är något som vi själva pekar på, till exempel it-hot och den typen av frågor.

Jag tror dock inte att vi kan frigöra oss från att Sverige är en Östersjönation. Sverige har en betydande kust mot Östersjön som förutsätter marin och flygvapen.

Precis som Peter Rådberg pekar på handlar det här betänkandet om att vara lite smartare, att överföra pengar till förbandsverksamheten och insatsorganisationen genom att ordna upp logistiken. Det är bra. Jag är glad över att sju av åtta partier står bakom den förstärkningen. Peter Rådberg talar ändå om ekonomi, även om han talar om en massa andra saker också.

Jag återkommer till den ekonomiska kryckan. Vilken annan ekonomisk situation erbjuder Peter Rådberg och Miljöpartiet än den man gick till val på i valmanifestet 2010, som faktiskt innebar förslag på neddragningar på 2 miljarder kronor? Det är inte mer pengar Peter Rådberg har utan mindre.

Anf. 123 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Hans Wallmark får det lite svårt nu. Ni ansvarar för den försvarspolitik som finns just nu. Vi kan rada upp ett antal stora problemområden, till exempel personalförsörjningen och materieförsörjningen. Till detta kommer antagligen Hans Wallmark att vara drivande och försöka få igenom JAS E/F med kostnader på 50 miljarder, kanske 100 miljarder, på 10–15 års sikt.

Detta kommer att få konsekvenser för övriga delar av Försvarsmakten. Det är precis det Miljöpartiet pekar på. Detta håller inte ekonomiskt. Man får satsa 4–6 miljarder per år för att klara detta. Det tror jag inte att den moderatledda regeringen kommer att göra.

Men Hans Wallmark håller med om att hotbilden är förändrad. Då borde det vara möjligt att skapa överenskommelser om synen på hur dessa hotbilder ser ut. Om vi kan göra det kan vi landa på en något förändrad säkerhetspolitik.

Jag säger inte att försvaret ska tas bort, utan en del pengar måste flyttas över till andra sektorer som är en del av hotet mot vårt land. Man kan inte ligga kvar i kalla krigets struktur.

Vi är nog rätt överens om en förändring. Om regeringen och Hans Wallmark är beredda att bidra kan vi nog finna en handske att plocka upp.

Anf. 124 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Någon nämnde siffran 100 miljarder nyss i talarstolen. Jag minns inte riktigt vem det var, men det måste ha varit någon som funderade på att köpa ett utländskt stridsflygplan.

Försvarsutskottet har under våren debatterat viktiga frågor, till exempel den nordiska stridsgruppen, den kommande luftförsvarsutredningen och försvarets personalförsörjning. I alla frågorna har regeringen och den absoluta huvuddelen av oppositionen kunnat mötas, vilket jag och Centerpartiet verkligen välkomnar. Försvars- och säkerhetspolitiken är så viktig för vårt land, och värdet av en bred samsyn är stort. Jag instämmer i det Clas-Göran Carlsson och även Hans Wallmark sagt om värdet av att ingå breda överenskommelser och om vikten av att ömsesidigt vårda dem. Det är i den andan vi jobbar vidare.

Även i dagens avslutande försvarsdebatt för riksdagsåret – om försvarets logistik – har sju av åtta partier hittat varandra, efter givande och tagande. Det är bra! Dagens betänkande är redan väl speglat i debatten, och jag nöjer mig med att understryka några punkter.

Det är betydande organisationsförändringar som väntar när delar av försvarets logistikverksamhet nu ska övergå från Försvarmakten till Försvarets materielverk. 1 500 personer berörs, och det beräknas bli en kostnadsminskning på omkring tre kvarts miljard kronor. Det är en betydande summa som inte bara faller ut. Det här kräver väldigt mycket arbete i olika led, och jag har stor respekt för svårigheten och komplexiteten i att genomföra förändringen, liksom för de påfrestningar som det på olika sätt kan medföra för de berörda.

Försvarmaktens och FMV:s personal har som vi alla vet stora kvaliteter, och detta tillsammans med ett omfattande utredningsarbete i flera omgångar borgar ändå för att organisationsförändringen ska gå bra.

En del i effektiviseringsarbetet torde kunna vara till exempel bolagisering och ökat samarbete med privata försvarsföretag som har ett stort kunnande på området. Det finns till exempel intressanta erfarenheter från Finland på detta område. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är i varierande grad rätt skeptiska till detta. Centerpartiet säger blankt nej under parollen ”gärna besparingar men inga uppsägningar”. Som väl framgått av debatten ska därför regeringen återkomma till riksdagen om sådana förslag skulle aktualiseras. Min bedömning är att det finns en betydande effektiviserings- och kostnadsminskningspotential, och jag ser fram emot utskottsbehandlingen av kommande förslag.

Jag önskar Försvarmakten och Försvarets materielverk framgång i sitt omorganisations- och förändringsarbete. Jag tillönskar utskottet med kansli en god sommar, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 125 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! Det känns rätt bra att vara sist i gänget eftersom det snart är sommarlov. Jag ska försöka hålla mig kort så att vi blir klara snart.

Fru talman! Frågan om försvarets logistik kommer att bli en mer brännande fråga – det märks redan här – än vad det ser ut som i dag och kanske i dagens debatt. Vi får återkomma till frågan. Den förändring som kommer att genomföras är acceptabel för oss i Vänsterpartiet egentligen för att den är av mindre karaktär och kan vara genomförbar utan att det blir för stora problem för Försvarsmakten. Men vi har ändå en del farhågor. Några har varit inne på dem och till och med citerat oss. Vi är tack samma för det. All uppmärksamhet är bra. Nej, det är det kanske inte – men det mesta i alla fall! De ändringar som vi ser framför oss är de vi är verkligen oroliga för. Att vi ingår i denna överenskommelse som en av sju partier är på gränsen men ändå något som vi faktiskt tycker att vi kan göra utifrån de förutsättningar som finns. Jag kommer tillbaka till de farhågor vi har.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, och jag hänvisar även till vårt särskilda yttrande i betänkandet som också är viktigt. I det redogör vi för vår syn på området.

Fru talman! När riksdagen i december avlog regeringens förslag i budgetpropositionen om Försvarsmaktens logistikverksamhet fick riksdagen också möjligheten att göra ett omtag i frågan. Det är viktigt och det är något som vi i Vänsterpartiet välkomnar.

Först och främst handlar det om omfattningen av det som ska överflyttas från Försvarsmakten till Försvarets materielverk. Efter att Försvarsmakten rättat till vissa saker blev omfattningen mindre än som ursprungligen var tänkt, vilket vi tror är positivt. Dessutom har vi försäkrat oss om att regeringen ska redovisa arbetet i de kommande budgetpropositionerna och återkomma till riksdagen när eller om det blir fråga om ytterligare förändringar. Det har för oss i Vänsterpartiet varit ytterst centralt för att gå med på de förändringar som görs nu.

FMV:s uppdrag är i huvudsak att förse Försvarsmakten med materiel av olika slag. Till det kommer nu att överföras logistik, alltså underhåll, verkstäder och transporter. Enligt beräkningarna berörs 1 500 personer, och förändringarna är tänkta att ge en besparing på drygt 700 miljoner per år från 2015.

Vi är skeptiska till dessa beräkningar även om vi hoppas att det ändå ska ge några effekter i den riktningen. Det finns dock ett antal frågetecken och varningstecken som vi behöver ha i minnet när den här förändringen genomförs.

För det första är vi verkligen oroliga för privatiseringar, bolagiseringar och utkontraktering. Det kan framför allt drabba försvarets operativa förmåga. Vi vet att Försvarsmakten själv till viss del delar dessa farhågor, något som deras krav på mindre omfördelning visar. Vi i Vänsterpartiet tror inte att bolagiseringar och privatiseringar alls fungerar på detta område. Det finns över huvud taget tveksamheter till att offentlig verksamhet i stort passar till att säljas ut. När det gäller säkerhetspolitiken blir detta alldeles uppenbart. Att riskera vår säkerhet och militära förmåga är inte acceptabelt för någon.

Fru talman! Förändringen drabbar också de anställda. Det är oklart hur berörd personal påverkas, vilket också gjort Officersförbundet tveksamt till förslaget. Inte minst befaras att privatiseringarna ökar, vilket direkt påverkar de anställda. Till detta kommer deras farhågor att FMV ännu inte har tillräcklig kompetens att utföra uppgifterna. Övergången är inte fullt utredd enligt facket, vilket ger dessa farhågor enligt deras uttalanden.

Här vill jag hänvisa till den alldeles färska utredning som har tagits fram från fackföreningarnas sida och pressmeddelandet, som handlar om deras farhågor för att besparingar kommer att göras genom att man tar bort övertaliga. Det nämndes 500 övertaliga för att nå upp till de 700 miljonerna. Detta är helt färskt, så det går inte att säga mer i dag. Jag hoppas att vi kommer tillbaka till detta, för den utredning som har gjorts av fackföreningarna är väldigt viktig att ha med i tankarna när vi fortsätter att jobba med dessa frågor.

Vi har redan sett exempel på hur illa det kan gå med felaktiga uppdelningar och privatiseringar. Det är bara att titta på SJ och Banverket, som jag också har tagit fram som exempel. Att tågresenärer upplever problem är ett mildt uttryck – det har varit oerhört stora problem för SJ och Banverket att få det att fungera. Vi menar att just privatiseringarna är en stor orsak till detta. Skulle samma problem med samordning uppstå i det försvars- och säkerhetspolitiska arbetet blir konsekvenserna mycket allvarligare än att resenärer står och svär på perrongen för att tågen inte kommer. Skulle det dessutom gå så illa att fler verksamheter läggs ut och säljs kan vi skönja en framtid som liknar USA:s, där vi är oerhört skeptiska till att till och med säkerhetsföretag har varit inne i olika konflikt-härdar och deltagit i strider. En sådan utveckling vill vi i Vänsterpartiet definitivt inte se i framtiden.

Anf. 126 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det var en sekvens i debatten som gjorde att jag begärde ordet. Jag har inte särskilt mycket att tillägga utöver det som är sagt när det gäller FMV och FM Log. Däremot var det den diskussion som fördes mellan Clas-Göran Carlsson och Hans Wallmark när det gällde arbetsgruppen som gjorde att jag kände mig tvungen att begära ordet, när dess existens så starkt dementerades.

Jag läser då i den promemoria som man har gjort på Regeringskansliet kring detta. En arbetsgrupp för hantering av Försvarmaktens ekonomi, är rubriken på det hela. Det står så här:

Utgångspunkter. Försvarmaktens bedömning om kommande ekonomiskt underskott samt eventuella större materielbeslut föranleder behov av att inrätta en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag som är nödvändiga för att skapa balans mellan verksamhet och ekonomi.

Jag fortsätter att läsa:

Gruppen leds av statssekreterare von der Esch, Förvarsdepartementet, med deltagare Lindblad, Finansdepartementet, och Wieslander, Statsrådsberedningen.

Man ska titta på Försvarmaktens organisation och dimensionering, föreslå prioritering av förmågor och stridskrafter, se över behov av ändringar i grundorganisation, föreslå rationaliseringar och omprioriteringar mellan olika materielprojekt, titta på hur verksamheten kan bli billigare,

värdera regeringens ekonomiska styrning och Försvarmaktens frihetsgrader inom denna.

Det är ett rätt rejält och gediget arbete som man avser att genomföra.

Det som kanske har förändrats sedan skrivelsen gjordes är möjligen att Folkpartiet, Centern och KD har reagerat och tycker att Moderaterna försöker skapa sig ett monopol på att styra denna process. Vad jag förstår har väl den processen nu avslutats med att även de andra partierna inom regeringsalliansen ska få delta i detta sammanhang.

Mot bakgrund av Wallmarks lite snabba försök att på ett humoristiskt sätt ta sig ur den kniptång som Clas-Göran Carlsson skapade skulle jag vilja ge lite ytterligare klarhet i ärendet.

Jag tror att denna arbetsgrupp i allra högsta grad lever fast i en lite annorlunda och mer utvecklad form jämfört med hur det presenterades i medierna. Problemet med detta är väl bara att arbetsgruppen måste värdera hur expansiv man ska vara i sitt sätt att jobba i förhållande till en kommande försvarsberedning, så att man inte agerar på ett sådant sätt att man låser upp en försvarsberedning bakvägen eller att ledamöter i försvarsberedningen sitter med låsta och bundna mandat styrda av den här arbetsgruppen.

Det är den sanning som jag tycker ska läggas på kammarens bord när man försöker skämta bort att det existerar ett sådant här arbete.

Anf. 127 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Välkommen, Peter Hultqvist, till debatten om försvarets nya logistik! Det är det som kammaren i dag debatterar och i morgon ska fatta beslut om. Det är en överenskommelse som vi har träffat kring försvarets nya logistik som är otroligt viktig. Jag tycker också, fru talman, att det är det ämnet som vi i dag ska hantera. Om Peter Hultqvist vill diskutera vad medierna skriver om departementens inre arbete tycker jag inte riktigt att det hör till försvarets logistik.

Jag kan bara konstatera, precis som Hans Wallmark gjorde, att det inte är någon grupp tillsatt. Försvarsberedningen ska tillsättas. Därutöver jobbar departementet precis som vanligt när de får in korta och långsiktiga underlag från de olika myndigheterna som måste beredas. Jag förväntar mig, precis som Hans Wallmark också sade, att departementen jobbar mellan departementen, i form av det vi kallar hängrännor. Man jobbar alltså inte bara utifrån sitt eget lilla fögderi utan samarbetar med andra departement.

Anf. 128 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Försök inte slå blå dunster i ögonen på mig! Den här arbetsgruppen existerar, och Cecilia Widegren erkänner i princip själv att man jobbar mellan departementen.

Orsaken till allt detta är att Wallmark försöker förneka någonting som faktiskt existerar. Det jag har redogjort för här tror jag säkert att Staffan Danielsson, Hans Wallmark och även Cecilia Widegren vet, nämligen att det kommer att jobbas med det här, att alla allianspartierna kommer att vara med på något sätt och att det riskerar att påverka försvarsberedningens arbete.

Hade inte ni försökt förneka detta hade det aldrig kommit upp. Egentligen har varken ditt eller mitt inlägg med själva sakfrågan i ärendet att göra, men jag tycker att det finns anledning att försöka korrigera det som är uppenbart osant i sammanhanget. Jag tror inte att det är någon idé att försöka påstå att det inte existerar arbetsgrupper, att det inte har varit en osämja inom Alliansen om detta och att man inte har försökt tillmötesgå det genom att alla ska få vara med i det här jobbet.

Anf. 129 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Återigen funderar jag på vad detta som Peter Hultqvist nu vill ha en diskussion om har med försvarets nya logistik att göra. Det handlar snarare om det som ett antal medier har spekulerat kring i föregående vecka.

Försvarsministern, precis som Hans Wallmark och precis som jag, går då ut och säger samma sak, nämligen att det inte finns någon grupp tillsatt. Dessutom är all politik som lämnar regeringen alltid regeringspolitik och därmed förhandlad mellan fyra allianspartier.

Försvarsministern har precis som vi sagt att en försvarsberedning ska tillsättas, och den kommer att tillsättas. Självklart måste departementen bereda långsiktiga budgetunderlag som inkommer till departementen i sedvanlig ordning. Det vore konstigt om så inte vore fallet.

Anf. 130 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Problemet är bara att jag kan läsa innantill, direkt ur en promemoria från Regeringskansliet, exakt vad arbetsgruppen ska syssla med. Det är alltså organisation, dimensionering, prioritering, förmåga hos stridskrafter, ändringar i grundorganisation, rationalisering och det är till och med Försvarsmaktens frihetsgrad. Detta står i det här papperet. Det är inga tidningsuppgifter. Det är något som har producerats i en promemoria den 11 juni 2012. Det är ert eget regeringskansli som har sysslat med det här.

Jag har aldrig tyckt att det är konstigt att man tillsätter en försvarsberedning. Och det som Cecilia säger är ingen nyhet. Det har meddelats sedan långt tillbaka, och det är jag nöjd med. Men problemet är att det här riskerar att man styr upp en försvarsberedning bakvägen och att vi kommer att ha personer som sitter där med en kanske minskad frihetsgrad i sitt arbete inom ramen för en försvarsberedning.

Jag tycker att det är bra om en försvarsberedning kan bygga på en säkerhetspolitisk analys. Sedan får man dra de ekonomiska slutsatserna och konsekvenserna av det här. Men försök inte intala oss att det inte existerar ett sådant här arbete, att detta inte har varit ett problem inom Alliansen och att det nu har lösts genom att man har försökt att få alla partier att vara med i jobbet!

Jag ville slå hål på försöket att inte vara riktigt sanningsenlig här från Wallmarks sida, och det tycker jag att jag har lyckats med.

Anf. 131 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Problemet är att Peter Hultqvist återigen har fel. Gruppen är inte tillsatt. Han kan ha varit och letat pm i hur många papperskorgar som helst på Regeringskansliet, men gruppen är inte tillsatt. Jag kan säga

Prot. 2011/12:133
19 juni

Försvarets logistik

det en tredje gång om så önskas. Det behövs inte, tror jag, därför att Peter Hultqvist vet att så inte är fallet.

Försvarsberedningen är inte tillsatt. Den kommer att tillsättas. Men jag förutsätter att de tjänstemän som jobbar med olika typer av underlag som kommer in från myndigheterna bereder dem i sedvanlig ordning, så att Peter Hultqvist och jag kan få ett så gediget material som möjligt att titta på den dagen riksdagen ska fatta ett beslut.

Att man jobbar mellan departement tycker jag också är helt naturligt. Så har socialdemokratiska regeringar gjort. Så gör alliansregeringar. Det är fullt naturligt. Det är så vi tar till vara skattebetalarnas pengar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 juni.)

23 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2011/12:160 Ersättning av staten till personer som utsatts för övergrepp eller försummelser i samhällsvården

2011/12:162 En ny lag om beredskapslagring av olja

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för dessa propositioner skulle förlängas till *onsdagen den 26 september*.

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 juni

2011/12:666 Utomrättsliga avrättningar och politiska mord i Honduras

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:667 Minoritetens rätt till skydd och egendom i Turkiet

av *Yilmaz Kerimo* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 12 §
anf. 26 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 61 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 101 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Nya riksdagsledamöter	1
3 § Avsägelse	2
4 § Anmälan om kompletteringsval till Nordiska rådets svenska delegation	2
5 § Anmälan om ordförande i utskott.....	2
6 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden	2
7 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
8 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
9 § Förnyad bordläggning.....	3
10 § Vårändringsbudget för 2012.....	3
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU21	3
Anf. 1 CARINA HERRSTEDT (SD).....	3
Anf. 2 GÖRAN PETTERSSON (M)	4
(Beslut fattades under 20 §.)	4
11 § Utvärdering av penningpolitiken 2009–2011	4
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU24	4
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V)	4
Anf. 4 JÖRGEN HELLMAN (S).....	7
Anf. 5 GÖRAN PETTERSSON (M)	9
Anf. 6 ULLA ANDERSSON (V) replik	10
Anf. 7 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	11
Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V) replik	11
Anf. 9 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	12
Anf. 10 CARL B HAMILTON (FP).....	12
Anf. 11 PER ÅSLING (C)	15
(Beslut fattades under 20 §.)	16
12 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011.....	16
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU28	16
Anf. 12 MATS PERTOFT (MP).....	16
Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V).....	18
Anf. 14 MATS PERTOFT (MP) replik.....	22
Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik	22
Anf. 16 MATS PERTOFT (MP) replik.....	23
Anf. 17 ULLA ANDERSSON (V) replik	24
Anf. 18 PIA NILSSON (S)	24
Anf. 19 GÖRAN PETTERSSON (M)	27
Anf. 20 MATS PERTOFT (MP) replik.....	29
Anf. 21 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	29
Anf. 22 MATS PERTOFT (MP) replik.....	30
Anf. 23 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	30
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V) replik	30

Anf. 25 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	31
Anf. 26 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	31
Anf. 27 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	32
Anf. 28 MARTIN ANDREASSON (FP)	32
Anf. 29 MATS PERTOFT (MP) replik	34
Anf. 30 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	34
Anf. 31 MATS PERTOFT (MP) replik	35
Anf. 32 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	35
Anf. 33 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	35
Anf. 34 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	36
Anf. 35 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	36
Anf. 36 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	37
Anf. 37 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	37
Anf. 38 MATS PERTOFT (MP) replik.....	40
Anf. 39 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	40
Anf. 40 MATS PERTOFT (MP) replik.....	41
Anf. 41 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	41
Anf. 42 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	41
Anf. 43 MATS PERTOFT (MP) replik.....	44
Anf. 44 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	44
Anf. 45 MATS PERTOFT (MP) replik.....	45
Anf. 46 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	45
Anf. 47 JÖRGEN HELLMAN (S)	46
Anf. 48 MONICA GREEN (S).....	47
Anf. 49 LEIF JAKOBSSON (S).....	48
(Beslut fattades under 20 §.).....	49
13 § Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning	
2007–2011	49
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU30.....	49
Anf. 50 STAFFAN ANGER (M)	49
(Beslut fattades under 20 §.).....	50
14 § Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor.....	50
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU22.....	50
Anf. 51 BO BERNHARDSSON (S)	50
Anf. 52 VALTER MUTT (MP)	51
Anf. 53 DAVID LÅNG (SD)	52
Anf. 54 ULLA ANDERSSON (V).....	53
Anf. 55 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	57
Anf. 56 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	58
Anf. 57 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	59
Anf. 58 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	60
Anf. 59 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	60
Anf. 60 VALTER MUTT (MP) replik	61
Anf. 61 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	61
Anf. 62 VALTER MUTT (MP) replik	61
Anf. 63 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	61
Anf. 64 CARL B HAMILTON (FP)	62
Anf. 65 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	64

Anf. 66	CARL B HAMILTON (FP) replik	65
Anf. 67	ULLA ANDERSSON (V) replik	65
Anf. 68	CARL B HAMILTON (FP) replik	66
Anf. 69	VALTER MUTT (MP) replik	66
Anf. 70	CARL B HAMILTON (FP) replik	67
Anf. 71	VALTER MUTT (MP) replik	67
Anf. 72	CARL B HAMILTON (FP) replik	68
Anf. 73	PER ÅSLING (C)	68
Anf. 74	ULLA ANDERSSON (V) replik	70
Anf. 75	PER ÅSLING (C) replik	70
Anf. 76	ULLA ANDERSSON (V) replik	71
Anf. 77	PER ÅSLING (C) replik	71
	(Beslut fattades under 20 §.)	72
15 §	It-stödet i rättskedjan	72
	Justitiekontorets betänkande 2011/12:JuU11	72
	(Beslut fattades under 20 §.)	72
16 §	Skyddsåtgärder för trafikavgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål	72
	Justitiekontorets betänkande 2011/12:JuU26	72
Anf. 78	MARIA FERM (MP)	72
Anf. 79	LENA OLSSON (V)	73
Anf. 80	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M)	74
Anf. 81	MARIA FERM (MP) replik	75
Anf. 82	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	76
Anf. 83	MARIA FERM (MP) replik	76
Anf. 84	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	76
Anf. 85	LENA OLSSON (V) replik	77
Anf. 86	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	77
Anf. 87	LENA OLSSON (V) replik	77
Anf. 88	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	78
	(Beslut fattades under 20 §.)	78
17 §	Miljö-, klimat- och energiinsatser inom jordbruket	78
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU24	78
Anf. 89	JOHAN LÖFSTRAND (S)	81
Anf. 90	KEW NORDQVIST (MP)	81
Anf. 91	JENS HOLM (V)	83
Anf. 92	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M)	85
Anf. 93	JENS HOLM (V) replik	87
Anf. 94	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik	87
Anf. 95	JENS HOLM (V) replik	88
Anf. 96	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik	88
Anf. 97	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	89
Anf. 98	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik	89
Anf. 99	JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	90
Anf. 100	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik	90
Anf. 101	KEW NORDQVIST (MP) replik	91
Anf. 102	BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik	91
Anf. 103	KEW NORDQVIST (MP) replik	92

Anf. 104 BENGT-ANDERS JOHANSSON (M) replik.....	92
Anf. 105 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	92
Anf. 106 KEW NORDQVIST (MP) replik.....	94
Anf. 107 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	95
Anf. 108 KEW NORDQVIST (MP) replik.....	95
Anf. 109 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	95
Anf. 110 JOSEF FRANSSON (SD).....	95
(forts. 21 §).....	96
Ajournering.....	97
Återupptagna förhandlingar	97
18 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 juni	97
UU9 Norden	97
19 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 juni	99
NU24 Frågor om subventioner till kärnkraft	99
UbU20 Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare	99
UbU22 Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.	99
MJU20 Införande av ett pricksystem på fiskets område.....	99
CU27 Vägen till nära-nollenergibyggnader.....	99
CU5 Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag.....	100
20 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	100
FiU21 Vårändringsbudget för 2012.....	100
FiU24 Utvärdering av penningpolitiken 2009–2011	100
FiU28 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2011	101
FiU30 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2007–2011	101
FiU22 Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor	101
JuU11 It-stödet i rättskedjan.....	102
JuU26 Skyddsåtgärder för trafikuppgifter lagrade för brottsbekämpande ändamål	102
21 § (forts. från 17 §) Miljö-, klimat- och energinsatser inom jordbruket (forts. MJU24).....	103
Anf. 111 OTTO VON ARNOLD (KD).....	103
(Beslut skulle fattas den 20 juni.)	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
22 § Försvarets logistik.....	105
Försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU9.....	105
Anf. 112 MIKAEL JANSSON (SD)	105
Anf. 113 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S).....	108
Anf. 114 HANS WALLMARK (M)	110
Anf. 115 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik	113
Anf. 116 HANS WALLMARK (M) replik	113
Anf. 117 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik	113
Anf. 118 HANS WALLMARK (M) replik	114
Anf. 119 PETER RÅDBERG (MP)	114
Anf. 120 HANS WALLMARK (M) replik	115

Anf. 121	PETER RÅDBERG (MP) replik.....	116
Anf. 122	HANS WALLMARK (M) replik.....	116
Anf. 123	PETER RÅDBERG (MP) replik.....	116
Anf. 124	STAFFAN DANIELSSON (C).....	117
Anf. 125	TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	118
Anf. 126	PETER HULTQVIST (S).....	119
Anf. 127	CECILIA WIDEGREN (M)	120
Anf. 128	PETER HULTQVIST (S) replik.....	120
Anf. 129	CECILIA WIDEGREN (M) replik	121
Anf. 130	PETER HULTQVIST (S) replik.....	121
Anf. 131	CECILIA WIDEGREN (M) replik	121
	(Beslut skulle fattas den 20 juni.).....	122
23 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	122
24 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	122
25 §	Kammaren åtskildes kl. 19.02.	123

Tryck: Elanders, Vällingby 2012